

Nuorten työpajatoiminta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020

Elisa Hietala

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Opetus ja kulttuuritoimi

Nuorten työpajatoiminta
Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella
vuonna 2020

Elisa Hietala

Aluehallintovirastojen julkaisuja 120/2021

ISSN 2343-3132 (Verkkajulkaisu)

ISBN 978-952-5900-59-0

Oulu

2021

KUVAILULEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 120/2021

Tekijät Opetus ja kulttuuritoimi Elisa Hietala		Julkaisuaika 2021	
		Toimeksiantajat(t) Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Nuorten työpajatoiminta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020			
Tiivistelmä Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren, alle 29-vuotiaan henkilön valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Nuorten työpajatoiminnasta säädetään nuorisolaissa (2016/1285). Aluehallintovirastot jakavat vuosittain harkinnanvaraista valtionavustusta nuorten työpajatoiminnan järjestäjille. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi vuonna 2020 nuorten työpajatoimintaan harkinnanvaraista valtionavustusta yhteensä 1 953 000 euroa. Avustusta myönnettiin yhteensä 25 nuorten työpajatoiminnan järjestäjälle, joista osa toimi usean Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnan alueella. Opetus- ja kulttuuriministeriö kerää vuosittain nuorten työpajatoiminnan järjestäjiltä tietoja valtakunnallisella työpajakyselyllä. Tässä raportissa käytetään vuoden 2020 nuorten työpajatoimintaa koskevan kyselyn vastauksia. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen vuoden 2020 tietoja verrataan sekä koko maan tietoihin että aiempien vuosien kyselyvastauksissa annettuihin tietoihin.			
Asiasanat Nuorten työpajatoiminta, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa			
ISSN (painettu) -	ISBN (painettu) -	ISSN (verkkopainettu) 2343-3132	ISBN (verkkopainettu) 978-952-5900-59-0
Kokonaissivumäärä 97		Kieli suomi	Hinta
Julkaisija Pohjois-Suomen aluehallintovirasto		Paino	

Sisällysluettelo

1.	Johdanto: Nuorten työpajatoiminta	6
2.	Valtionavustus nuorten työpajatoimintaan vuonna 2020	8
3.	Nuorten työpajatoiminnan talous	11
4.	Henkilökunta nuorten työpajoilla	14
4.1.	Henkilöstön koulutustausta ja työtehtävät	17
4.2.	Henkilöstön täydennyskoulutus ja työnohjaus	22
5.	Nuoret valmentautujat	34
5.1.	Nuoret valmentautujat työpajalla	44
5.2.	Nuorten valmentautujien sijoittuminen työpajajakson jälkeen	49
6.	Toiminta nuorten työpajoilla	52
6.1.	Haasteet nuorten työpajatoiminnassa	72
6.2.	Onnistumiset nuorten työpajatoiminnassa	75
7.	Työpajatoiminnan laatu ja kehittäminen	78
7.1.	Valmentautujien vaikutusmahdollisuudet, palautejärjestelmät ja seuranta	82
7.2.	Yhteistyö	87
8.	Palaute kyselystä	96
	Lähteet	97

1. Johdanto: Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminta määritellään nuorisolain 4 luvun 13 pykälän mukaan seuraavasti:

”Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Työpajatoiminnan tarkoituksena on parantaa nuoren elämönhallintataitoja sekä edistää hänen kasvuaan, itsenäistymistään ja osallisuutta yhteiskuntaan. Nuori valmentautuu tekemällä työtä tai työtoimintaa omien edellytystensä mukaan. Työpajalla tehdään nuorelle henkilökohtainen valmennussuunnitelma yhdessä nuoren kanssa.”

Nuorisolain (1285/2016) mukaan nuorten työpajatoimintaa voi järjestää kunta, useat kunnat yhdessä tai nuorten palveluja tuottava yhteisö. Pajalla tulee olla sekä yksilö- että työvalmennusosaamista, ja sen on seurattava toimintansa tuloksia. Nuori voidaan ohjata työpajalle viranomaisen tai julkista tehtävää hoitavan henkilön toimesta, tai nuori voi hakeutua työpajalle oma-aloitteisesti.

Nuorten tietojen käsittelystä on säädetty nuorisolain (1285/2016) neljännessä luvussa pykälässä 14. Yksittäistä nuorta koskevaa asiaa käsiteltäessä kirjataan nuorta koskeva sopimus ja valmennussuunnitelma sekä nuoren valmennuksen seurantaan ja jatkotoimenpiteisiin liittyvät tiedot. Lisäksi kirjataan nuoren valmennuksesta vastaavat henkilöt ja se, mitä tietoja nuoresta on annettu ja kenelle. Tietoja saa luovuttaa toiselle viranomaiselle vain nuoren ja, alaikäisen nuoren tapauksessa, nuoren huoltajan suostumuksella. Nuorisolaissa (1285/2016) tietojen keräämistä perustellaan seuraavasti:

”Nuoresta kerätään tietoja hänen valmennuksensa suunnittelemiseksi, hänen valmiuksiensa ja taitojensa kehittymisen osoittamiseksi ja hänen saamansa valmennuksen tulosten ja nuoren muun palvelutarpeen osoittamiseksi.”

Työpajatoiminnan osalta laissa huomioidaan myös huumausainetestaus. Nuorisolain (1285/2016) mukaan työpajatoiminnan järjestäjä saa pyytää nuorelta huumausainetestä koskevan todistuksen, jos on perustellusti aihetta epäillä, että nuori on valmennuksessa huumausaineen vaikutuksen alaisena tai riippuvainen huumeista. (Nuorisolaki 1285/2016: 4 luku 15 §)

Myös valtakunnallinen nuorisotyön- ja politiikan ohjelma VANUPO antaa linjauksia nuorten työpajatoiminnalle. Järjestyksessään toinen VANUPO hyväksyttiin valtioneuvoston yleisistunnossa 19.12.2020, ja se kattaa vuodet 2020–2023. Ohjelmassa hallitus määrittelee nuorisotyön ja nuorisopolitiikkansa tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. (VANUPO)

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle tai alle 30-vuotiaalle valmistuneelle taataan joko työ-, työpaja-, työharjoittelu-, työkokeilu-, oppisopimus- tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden aikana työttömyyden alkamisesta. Nuorisotakuun toimintaa pyritään vahvistamaan asiantuntijatyön pohjalta. Lisäksi nuorisotyötä tukevien osaamiskeskusten toiminta jatkuu uudella toimikaudella 2020–2023. Muiden

muassa kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskuksen tehtävä on nuorten työpajatoiminnan kehittäminen.

Valtion tasolla nuorten työpajatoimintaa on tuettu myöntämällä toimintaan harkinnanvaraista valtionavustusta, ja toiminnan vaikuttavuutta on seurattu säännöllisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö kerää vuosittain nuorten työpajatoiminnan järjestäjiltä tietoja edellisen vuoden toiminnasta valtakunnallisella kyselyllä.

Tässä raportissa perehdytään Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen, eli Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien, työpajatoimintaan vuoden 2020 kyselyvastausten pohjalta. Työpajakyselyyn vastasi vuonna 2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueelta 27 nuorten työpajatoiminnan järjestäjää. Valtionavustusta sai yhteensä 25 nuorten työpajaa, joten Pohjois-Suomen aluehallintoviraston aluetta koskevissa tiedoissa ovat mukana vain näiden 25 pajan luvut. Valtakunnallisissa luvuissa ovat mukana kaikki vastaukset.

Raporttiin on kerätty tietoja myös edeltäneiden vuosien kyselyvastauksista. Lisäksi raportissa on hyödynnetty nuorten työpajatoiminnan valtionavustuksen käyttöselvityksissä annettuja tietoja. Raportin kuvaajissa ja taulukoissa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat kattavaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueeseen viitataan lyhenteellä PSAVI. Koko maalla tarkoitetaan raportissa Manner-Suomea.

Osassa kuvaajissa nuorten työpajoista käytetään lyhennettä "tp". Kuvaajissa osuudet ovat kaikista nuorten työpajatoimintaa alueella järjestäneistä toimijoista tai valmentautujista, ellei toisin mainita. Vastaaajien on ollut mahdollista valita vastattavista vaihtoehtoista tai jättää kokonaan vastaamatta. Tyhjät vastaukset on laskettu aina mukaan joko kategoriaan "En osaa sanoa" tai "Palvelua /Toimintaa ei ole", mikäli mahdollista ja loogista. Kaikki Pohjois-Suomen aluehallintoviraston työpajoja koskevat lukemat on suhteutettu 25 nuorten työpajan määrään ja kaikki valtakunnalliset lukemat 230 nuorten työpajan määrään.

Vuoden 2020 toimintaa leimasivat vahvasti maailmanlaajuisen COVID19-pandemian vuoksi asetetut poikkeuslait ja rajoitukset. Pandemiasta käytetään tässä nimitystä korona.

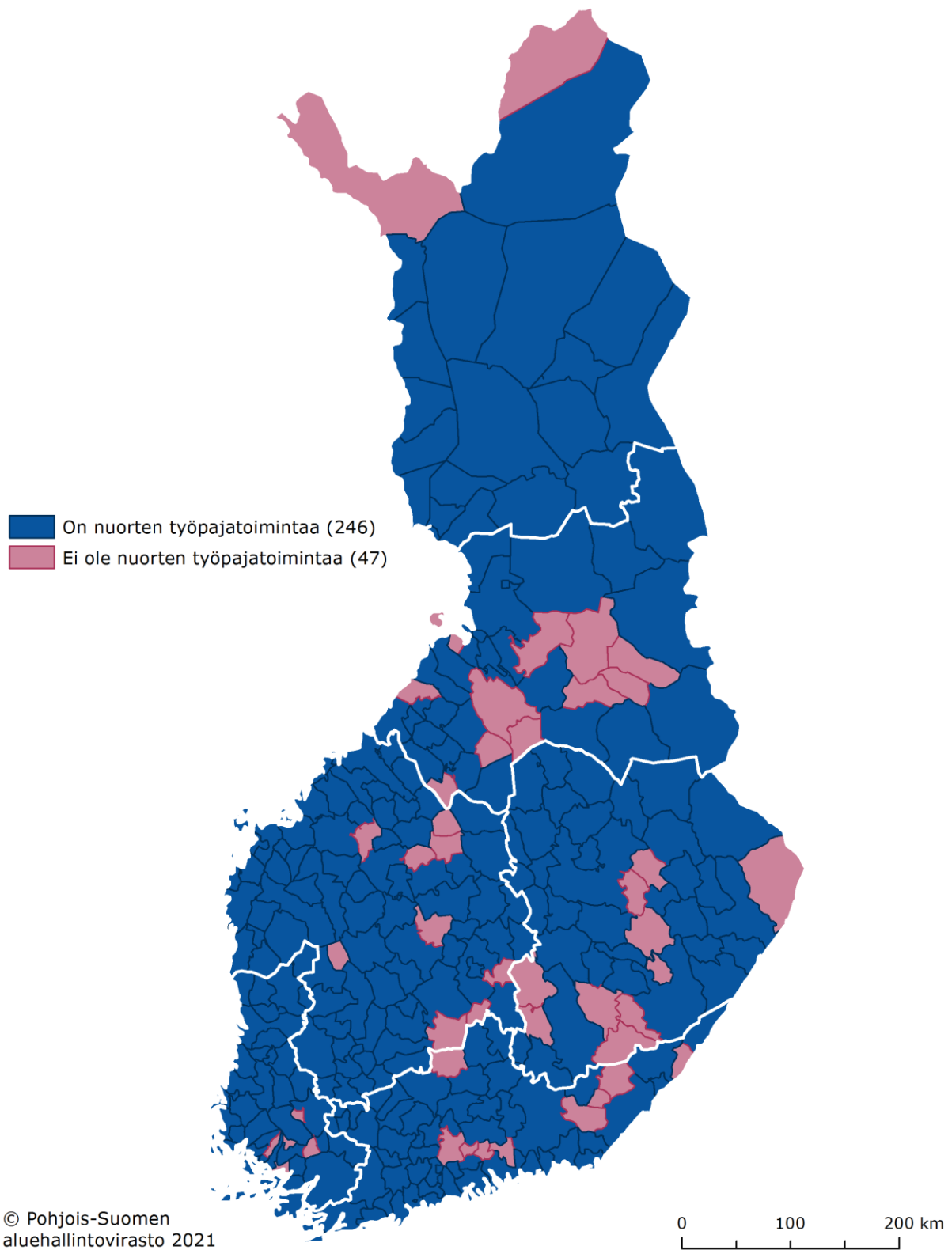
2. Valtionavustus nuorten työpajatoimintaan vuonna 2020

Aluehallintovirastot myöntävät vuosittain harkinnanvaraista valtionavustusta nuorten työpajatoiminnan järjestäjille, mikäli toimijalla on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä valtionavustuskelpoisuus. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi vuonna 2020 nuorten työpajatoimintaan harkinnanvaraista valtionavustusta yhteensä 1 953 000 euroa. Kainuun nuorten työpajoille myönnettiin 19,3 % ja Pohjois-Pohjanmaan nuorten työpajoille 80,7 % avustusmäärärahasta. Vuonna 2020 myönnettiin lisäksi kertaluontoisesti etsivän nuorisotyön lisäävustusta koronaviruksen aiheuttamiin lisäkuluihin. Pohjois-Suomen alueella avustusta jaettiin 55 873 €. Tämä summa ei ole mukana raportin lukemissa.

Avustusta myönnettiin yhteensä 25 nuorten työpajatoiminnan järjestäjälle, joista osa toimi usean kunnan alueella. Jelpiverkon toiminta-alue sisälsi seitsemän kuntaa: Alavieska, Haapavesi, Kalajoki, Merijärvi, Oulainen, Sievi ja Ylivieska. Satelliitti-pajan toiminta-alueena olivat Raahen ja Siikajoen kunnat.

Kuva 1. Valtionavustuksella tuettu nuorten työpajatoiminta Suomessa vuonna 2020.

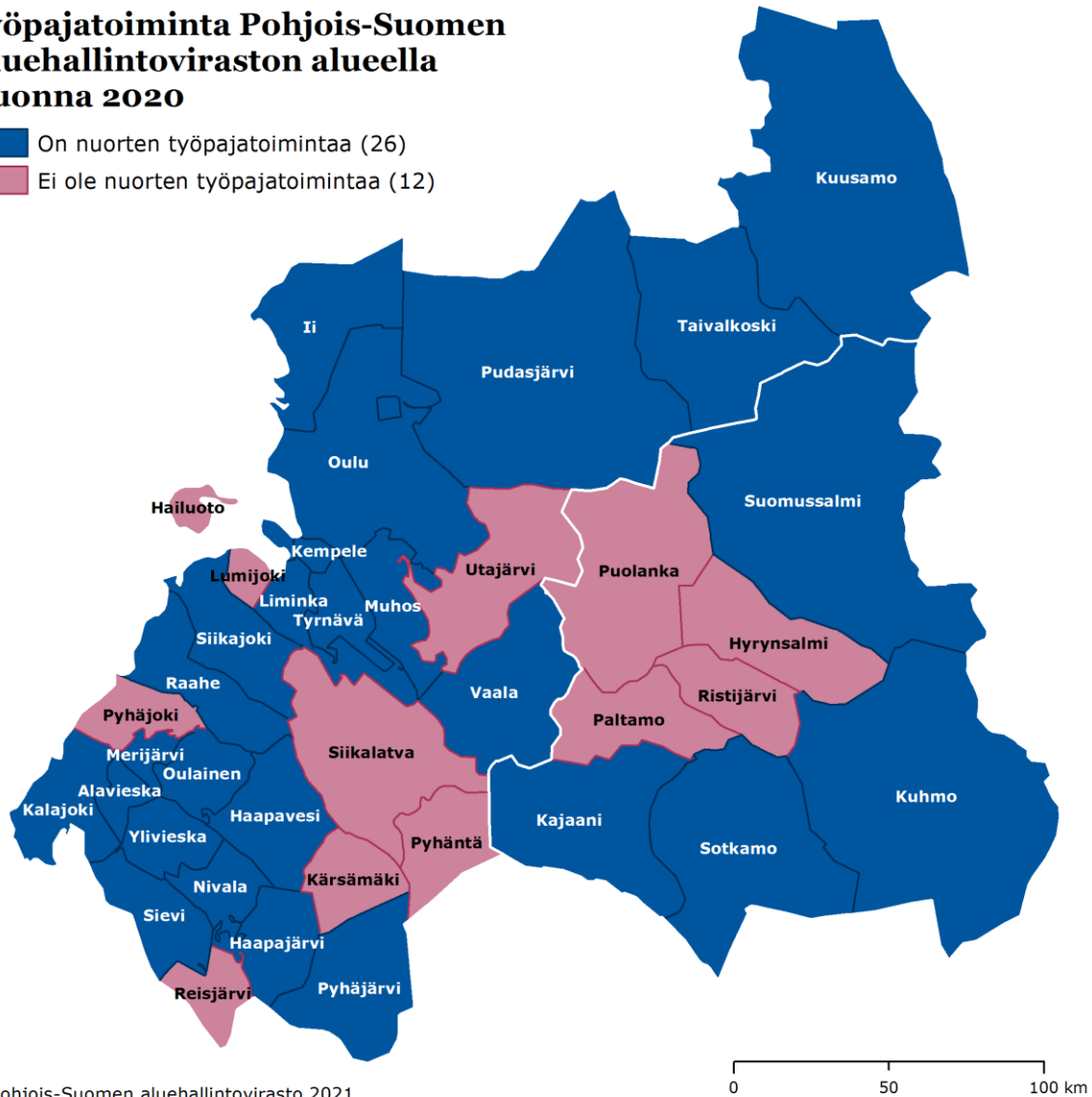
Valtionavustuksella tuettu nuorten työpajatoiminta Manner-Suomessa vuonna 2020

Kuva 2. Valtionavustuksella tuettu nuorten työpajatoiminta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020.

Valtionavustuksella tuettu nuorten työpajatoiminta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020

- On nuorten työpajatoimintaa (26)
- Ei ole nuorten työpajatoimintaa (12)

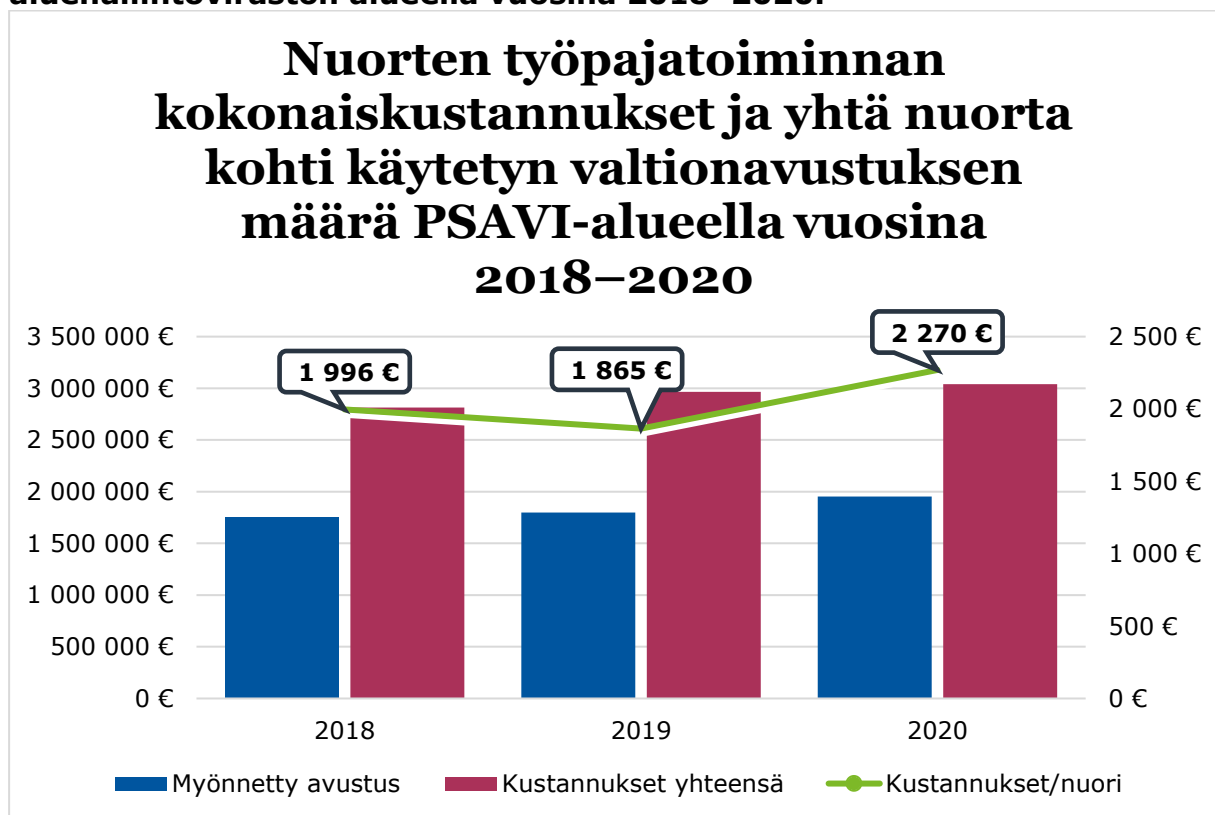
Kartassa (**Kuva 1.**) näkyvät ne Suomen kunnat, joissa oli valtionavustuksella tuettua nuorten työpajatoimintaa vuonna 2020. **Kuva 2.** esittää vastaavat tiedot Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueelta. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella valtionavustuksella tuettua nuorten työpajatoimintaa järjestettiin 26 kunnan alueella.

3. Nuorten työpajatoiminnan talous

Valtioneuvoston asetuksessa nuorisotyöstä ja politiikasta (211/2018) säädetään, että laadukkaaseen työpajatoimintaan tarvitaan taloudellisuutta ja hyvää taloudenhoitoa. Seuraavat tiedot toiminnan kustannuksista eivät ole valtakunnallisesta työpajakyselystä, vaan tiedot on kerätty Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon raportoiduista nuorten työpajatoiminnan valtionavustuksen käyttöselvityksistä.

Nuorten työpajatoiminnan raportoiduissa kustannuksissa on mukana vain osa toiminnasta, sillä valtionavustuksen käyttöselvityksissä esitetyissä toiminnan kustannuksissa on mukana vain hakuohjeessa määritetyt hyväksyttävät kustannukset. Lisäksi selvityksessä raportoituihin kustannuksiin vaikuttaa se, mihin kustannuksiin nuorten työpaja on alun perin hakenut avustusta. Suurin osa pajoista haki valtionavustusta koko nuorten työpajatoimintaan ja muutama vain palkkakustannuksiin. Siten selvityksessä raportoiduissa kustannuksissa on mukana vain pieni osa nuorten työpajatoiminnan kokonaiskustannuksista.

Kuva 3. Nuorten työpajojen saama valtionavustus, kokonaiskustannukset valtionavustusta saaneiden pajojen osalta sekä yhtä nuorta kohti käytettyjen kustannusten määrä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

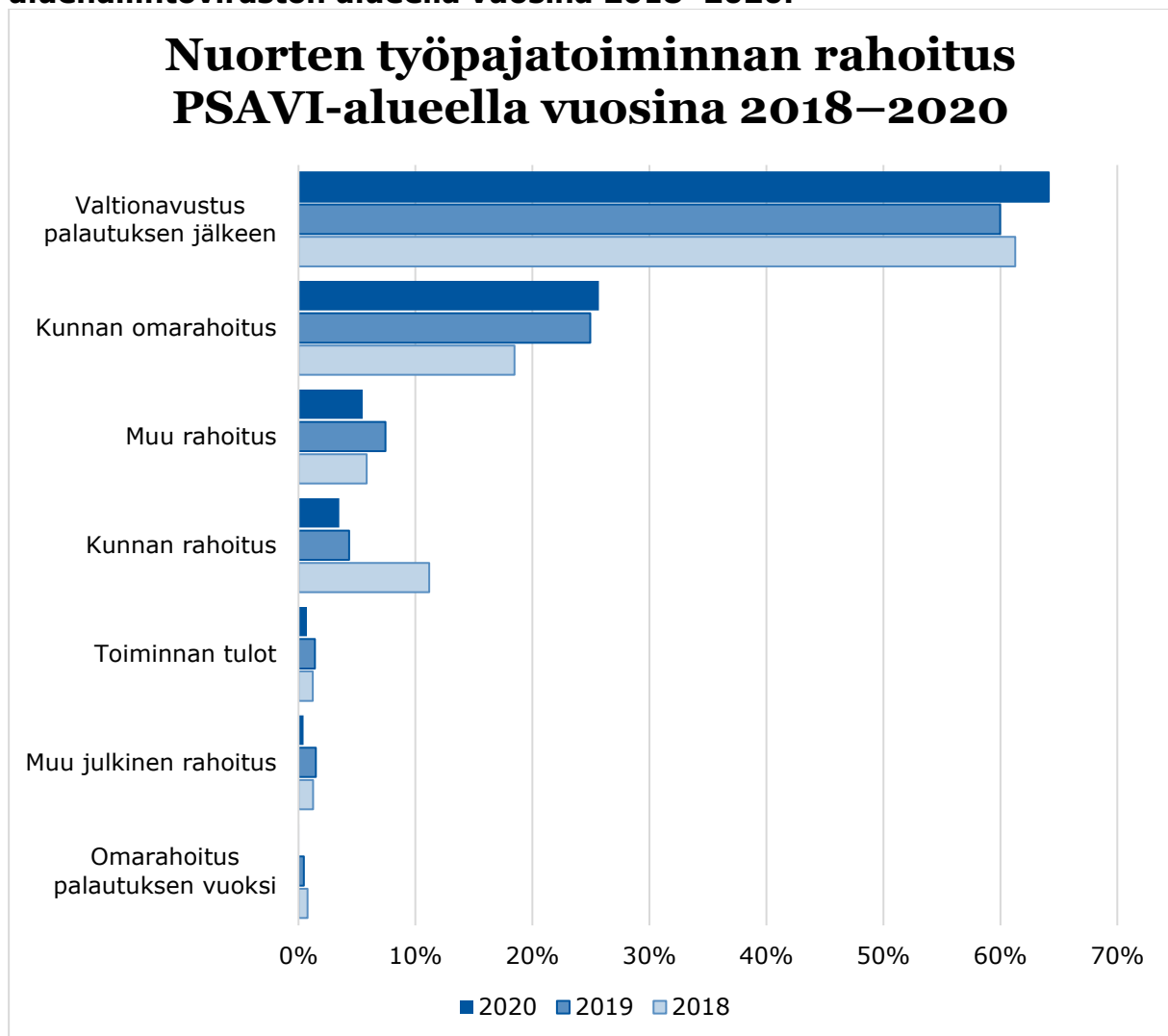

Vuonna 2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen avustusta saaneiden nuorten työpajojen raportoidut kustannukset olivat 3 041 528 euroa. Tukea käytettiin noin 2 270 euroa yhtä valmentautujaa kohti. Koronapandemian vuoksi

moni nuori ei kevään sulkutilan jälkeen uskaltanut tai halunnut lähteä mukaan työpajatoimintaan. Rajoitusten vuoksi nuoria myös ohjattiin mukaan aiempaa vähemmän. Koska nuoria oli mukana vähemmän suhteessa käytettyihin kustannuksiin, käyttökustannukset nuorta kohti kasvoivat edellisistä vuosista. **(Kuva 3.)**

Vuonna 2020 suurin osa (90 %) nuorten työpajatoiminnan valtionavustuksen käyttöselvityksissä raportoiduista kustannuksista koostui palkoista sekä niiden sivukuluista. Toiseksi suurin kustannuserä oli materiaali- ja välinekustannukset, joiden osuus oli noin 4,1 % raportoiduista kustannuksista. Aiempina vuosina kyseiset kulut ovat olleet samalla tasolla. Vuoden 2020 matka- ja kuljetuskustannusten osuus tippui noin prosenttiyksikön verran 0,8 prosenttiin koronapandemian vuoksi.

Kuva 4. Nuorten työpajatoiminnan rahoitus Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.¹

¹ Osuudet alueen nuorten työpajatoiminnan kokonaisrahoituksesta valtionavustusta saaneiden pajojen osalta.

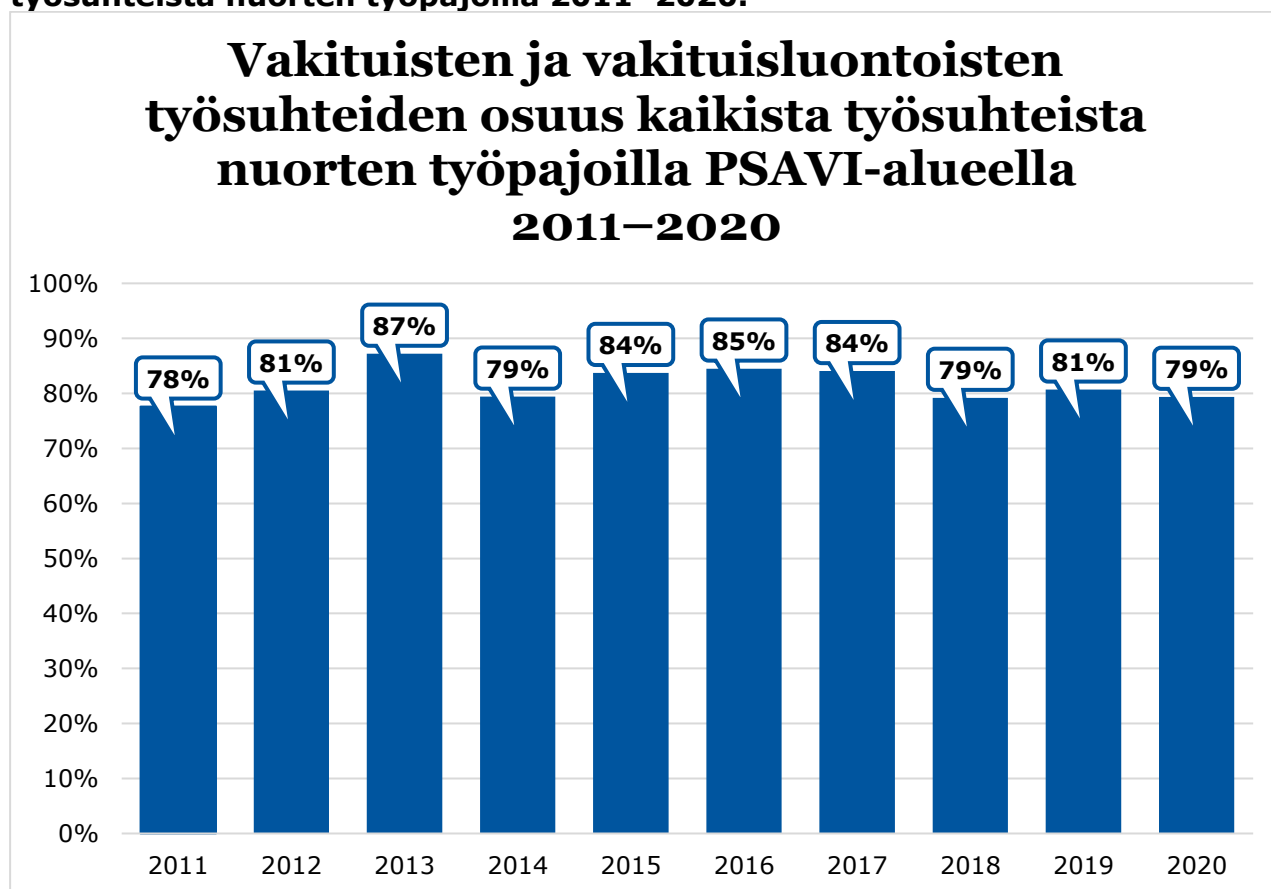
Nuorten työpajatoiminnasta syntyneitä valtioavustuksella hyväksyttäviä kustannuksia on rahoitettu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella lisäksi työpajatoiminnan järjestäjätahojen omarahoituksella. Omarahoituksen tulee kattaa vähintään 25 % hyväksyttävistä kustannuksista.

Vuonna 2020 valtionavustus kattoi lopulta 64,1 % hyväksyttävistä kustannuksista koko alueella. Kunnan omarahoitus oli toiseksi suurin tulonlähde. Vuonna 2020 vain yksi toimija joutui palauttamaan osan tuesta, kun vuonna 2018 palautettavaa tuli viidelle nuorten työpajalle. Toimijat kykenivät siis jatkamaan toimintaansa tehokkaasti koronan vaikutuksista huolimatta. (Virhe. Viitteen lähde ei löytynyt..)

4. Henkilökunta nuorten työpajoilla

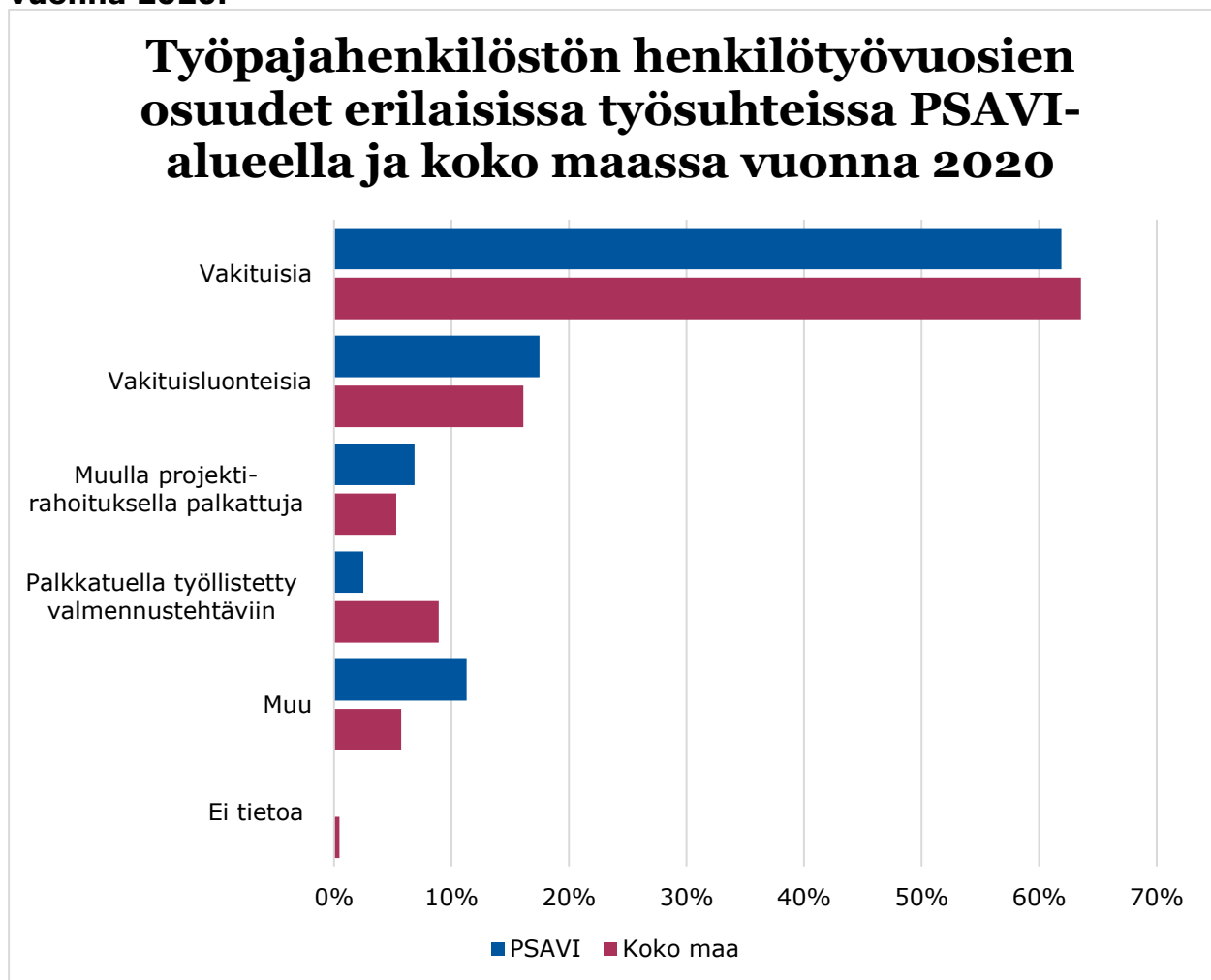
Valtioneuvoston asetuksen (211/2018; 11 § ja 12 §) mukaan nuorten työpajatoiminnassa työskentelevien henkilöiden ammattitaito ja osaaminen sekä nuorten työpajatoiminnan jatkuvuus ovat tärkeitä toiminnan laadun ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmista. Lisäksi ne ovat tärkeitä valtionavustuksen myöntökriteereitä.

Kuva 5. Vakituisten ja vakituissluontoisten työsuhteiden osuus kaikista työsuhteista nuorten työpajoilla 2011–2020.

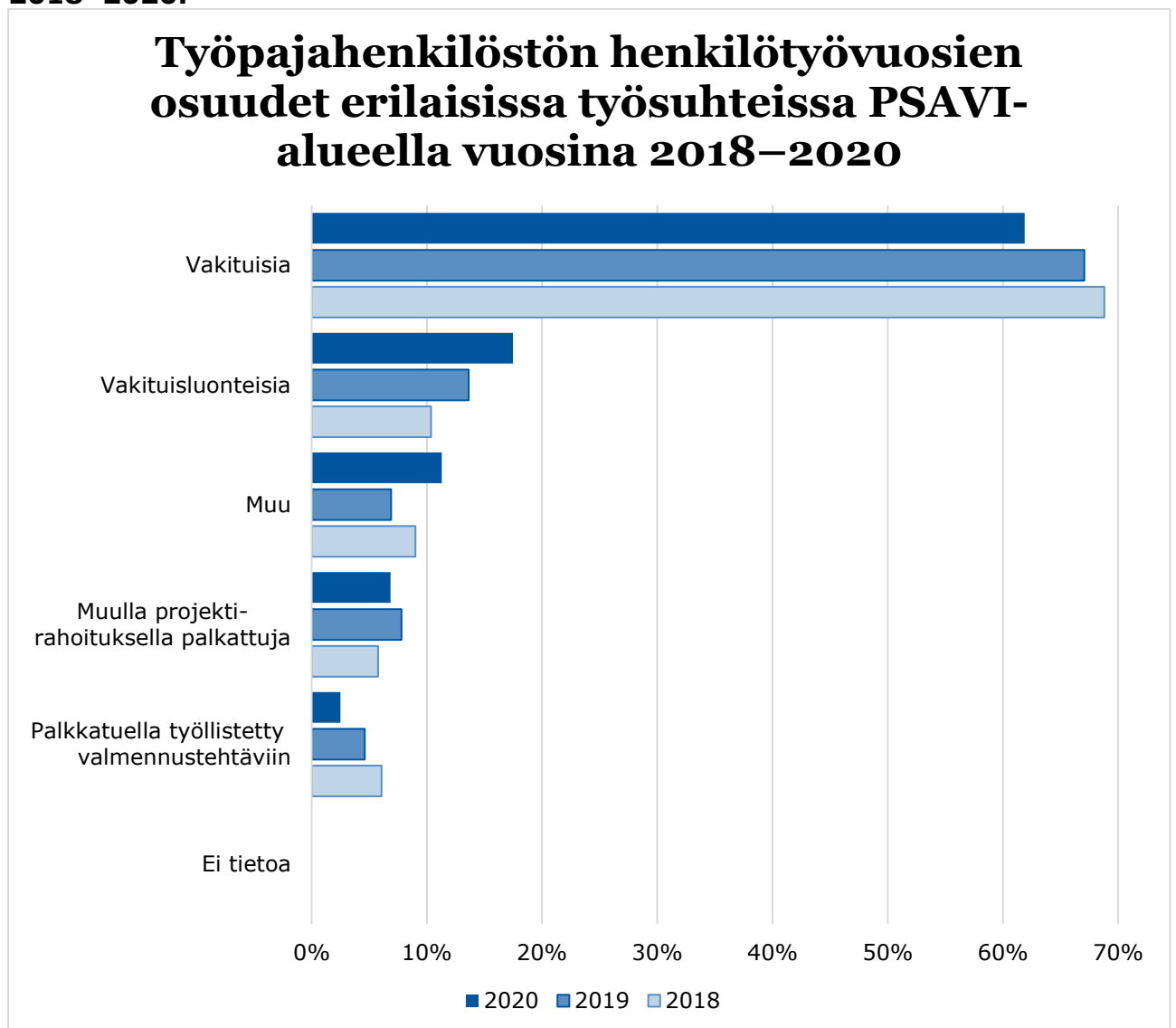
Vuonna 2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoilla käytettiin noin 162 henkilötyövuotta nuorten kanssa työskentelyyn. Vakituksessa ja vakinaissluonteisessa työsuhteessa työskenteli 79 % työntekijöistä. Vuonna 2020 vakituisten ja vakituissluonteisten työntekijöiden yhteenlaskettu osuus koko henkilöstöstä laski 2 prosenttiyksikköä aiemmasta. (**Kuva 5**).

Kuva 6. Työpajahenkilöstön henkilötyövuosien osuudet erilaisissa työsuhteissa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

Vuonna 2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoilla oli koko maahan verrattuna noin kaksi prosenttiyksikköä vähemmän vakituisia työntekijöitä (**Kuva 6**). Sitä vastoin vakituisluonteisten määrä on noin puolitoista prosenttiyksikköä enemmän. Palkkatuella työllistettyjen määrä oli kuusi prosenttiyksikköä pienempi. Muun rahoituksen osuus taas oli kuusi prosenttiyksikköä enemmän Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella.

Kuva 7. Työpajahenkilöstön henkilötyövuosien osuudet erilaisissa työsuhteissa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

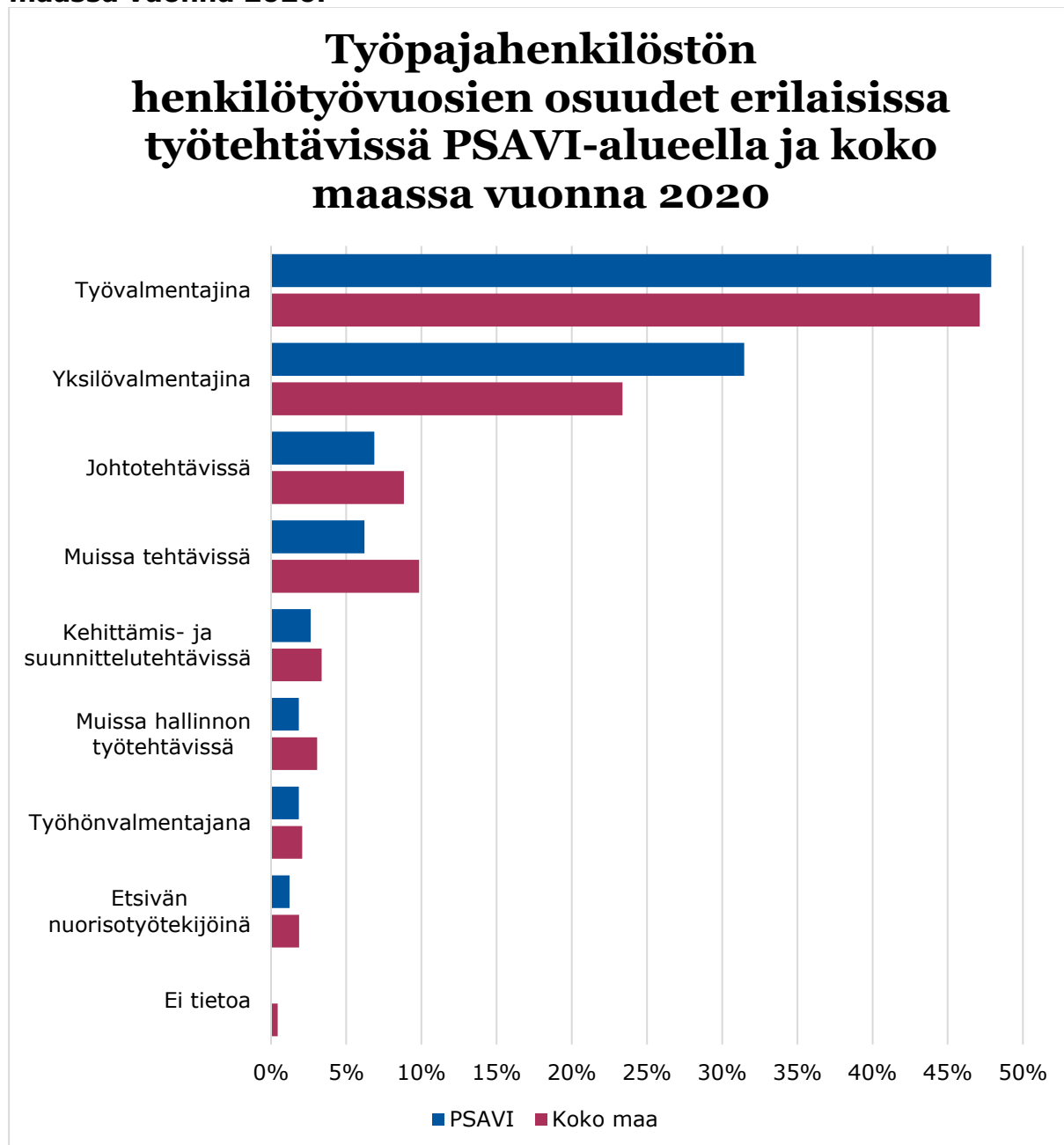
Vakituisen henkilöstön määrä on vähentynyt Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoilla viimeisenä kahtena toimintavuotena (**Kuva 7**). Koko ajan on kuitenkin pysytty yli 60 prosentin tasoa. Palkkatuella työllistettyjen määrä on laskenut koko tarkastelukauden ajan. Vastaavasti muulla projektirahoituksella palkattujen osuus on hivenen kasvanut. Muulla rahoituksella palkattujen osuus nousi 11 prosenttiin vuonna 2020.

Yksittäisten pajatoimijoiden välillä on edelleen eroja siinä, millaisissa työsuhteissa työntekijät ovat. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen 25 työpajasta vain kolmella on vähemmän kuin yksi vakituinen työntekijä. 13 pajalla kaikki työntekijät ovat joko vakinaisia tai vakinaissuonteisia. Vain kahdella pajalla on enemmän tai sama määrä muutoin kuin vakituisesti tai vakinaissuonteisesti palkattuja työntekijöitä. Projektirahoituksella palkattua henkilöstöä on viidellä pajalla ja palkkatuella työllistettyjä neljällä pajalla.

4.1. Henkilöstön koulutustausta ja työtehtävät

Nuorisolain (1285/2016) neljännen luvun pykälän 13 mukaan nuorten työpajalla tulee olla nuorten yksilö- ja työvalmennusosaamista.

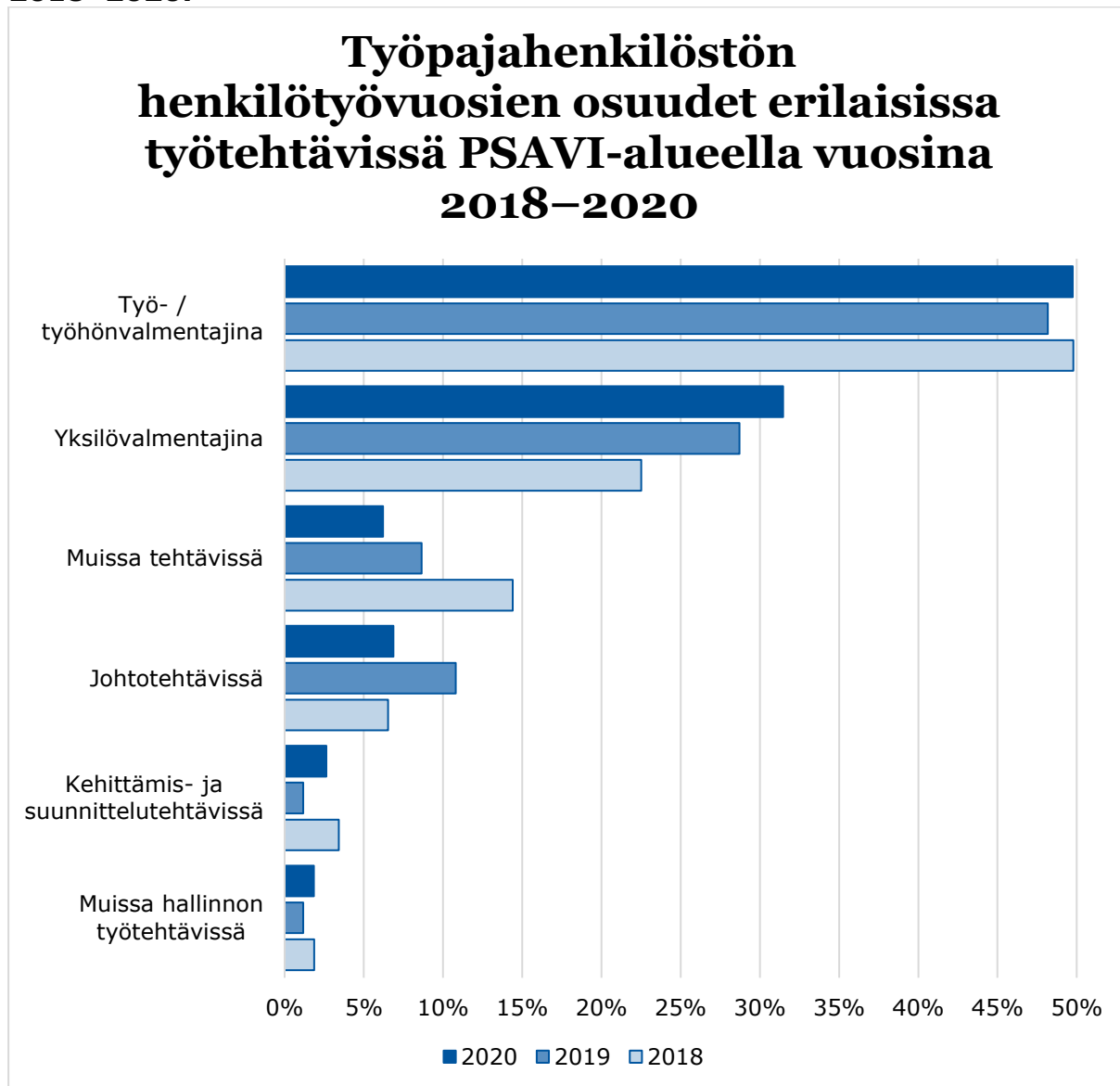
Kuva 8. Työpajahenkilöstön henkilötyövuosien osuudet erilaisissa työtehtävissä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen vuoden 2020 kokonaishenkilötyövuosista hieman alle puolet koostui työvalmentajista ja lähes kolmannes yksilövalmentajista. Yksilövalmentajia oli kahdeksan prosenttiyksikköä enemmän Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kuin valtakunnallisesti. (

Kuva 8).

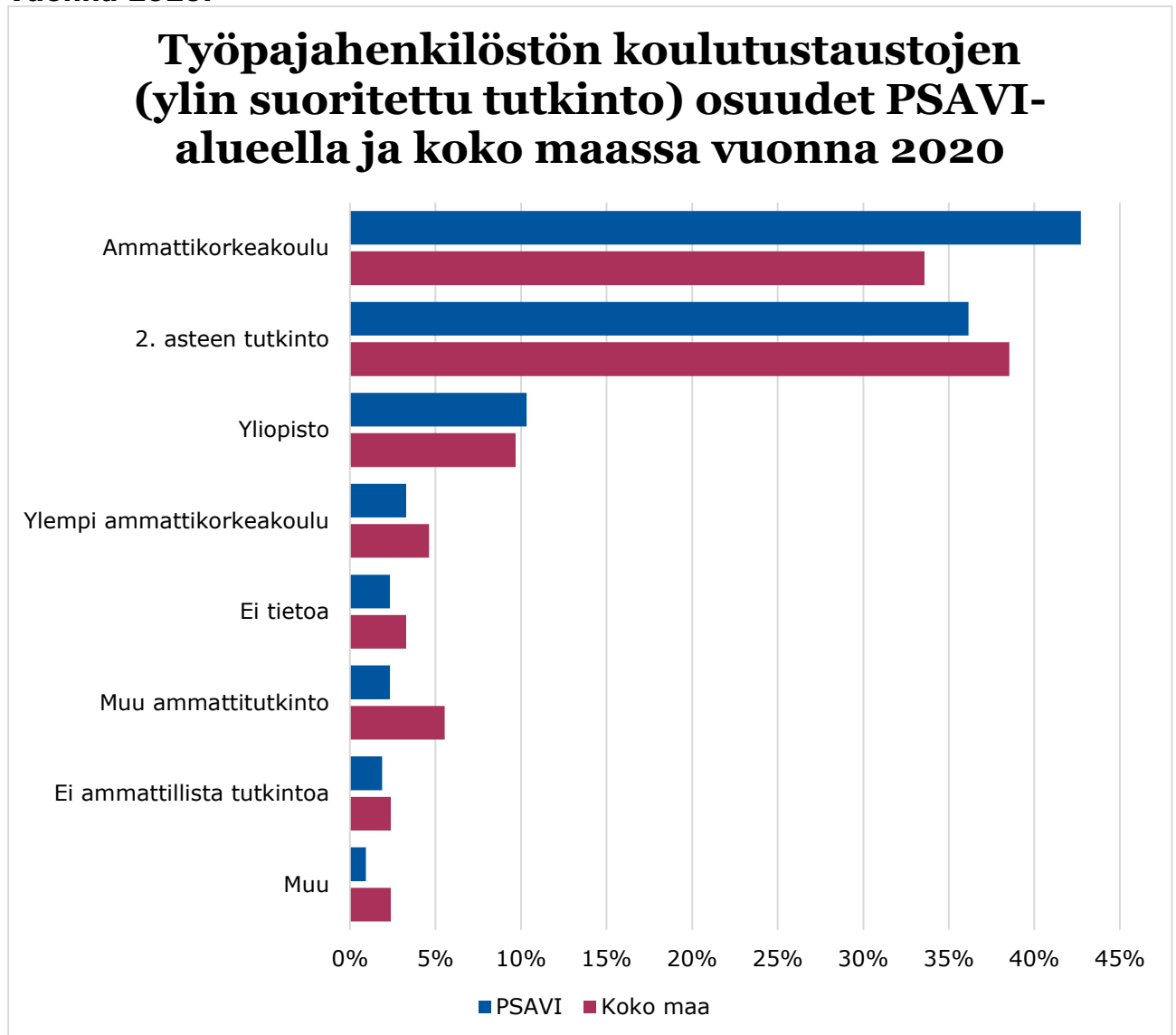
Kuva 9. Työpajahenkilöstön henkilötyövuosien osuudet erilaisissa työtehtävissä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.²

Vuonna 2020 yksilövalmentajien osuus jatkoi kasvua, kun taas työ- ja työhönvalmentajien osuus on pysynyt hyvin tasaisena jo vuosia (**Kuva 9**). Johtotehtävien osuus sitä vastoin tippui noin neljä prosenttiyksikköä takaisin vuoden 2018 tasolle. Kehittämisen- ja suunnittelutehtävien ja muiden hallinnon työtehtävien osuudet vaihtelivat hieman. Muissa tehtävissä olevien osuus laski edellisvuosista eniten.

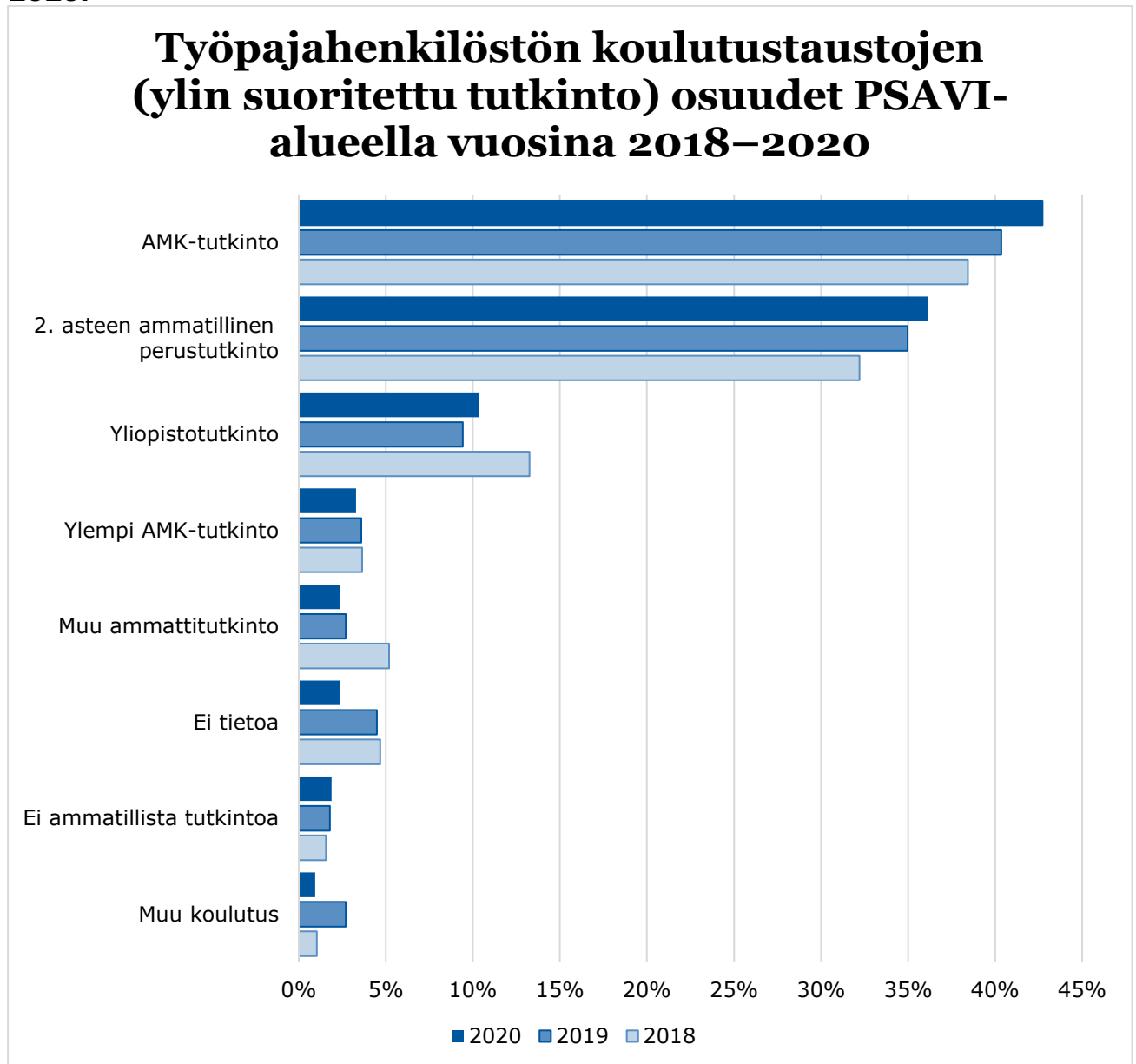
² Seuraavista tiedoista on poistettu etsivien nuorisotyöntekijöiden osuudet.

Kuva 10. Työpajahenkilöstön koulutustaustojen (ylin suoritettu tutkinto) osuudet Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen työpajoilla oli enemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita kuin koko maassa: eroa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen ja koko maan välillä oli yli yhdeksän prosenttiyksikköä. Toisen asteen ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden osuus sen sijaan oli kaksi prosenttiyksikköä korkeampi koko maassa (**Kuva 10**). Muita tutkintomuotoja on lähes sama määrä sekä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston että koko maan alueella.

Kuva 11. Työpajajenkilöstön koulutustaustojen (ylin suoritettu tutkinto) osuudet Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

Sekä ammattikorkeakoulututkinnon että toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuudet kasvoivat jälleen vuonna 2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella edellisistä vuosista (**Kuva 11**). Yliopistotutkintojen ja muiden ammattitutkintojen sekä muiden koulutusmuotojen osuudet pysyivät samana tai lähes samana.

Taulukko 1. Työntekijöiden koulutustaustat eri työtehtävissä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoilla vuonna 2020. Prosenttiluku kuvastaa kyseisen tutkinnon suorittaneiden työntekijöiden osuutta tietyn tehtävän kokonaistyöntekijämäärästä.

Tutkinto	Työ/työhön -valmentajat	Yksilö -valmentajat	Johto- /kehittäminen- ja hallintotehtävät	Muu
Yliopisto	3 %	12 %	43 %	5 %
Ylempi ammattikorkeakoulu	2 %	3 %	9 %	0 %
Ammattikorkeakoulu	28 %	67 %	43 %	36 %
2. asteen tutkinto	58 %	14 %	4 %	41 %
Muu ammattitutkinto	2 %	3 %	0 %	5 %
Ei ammatillista tutkintoa	2 %	0 %	0 %	9 %
Muu tutkinto	2 %	0 %	0 %	0 %
Ei tietoa	3 %	2 %	0 %	5 %

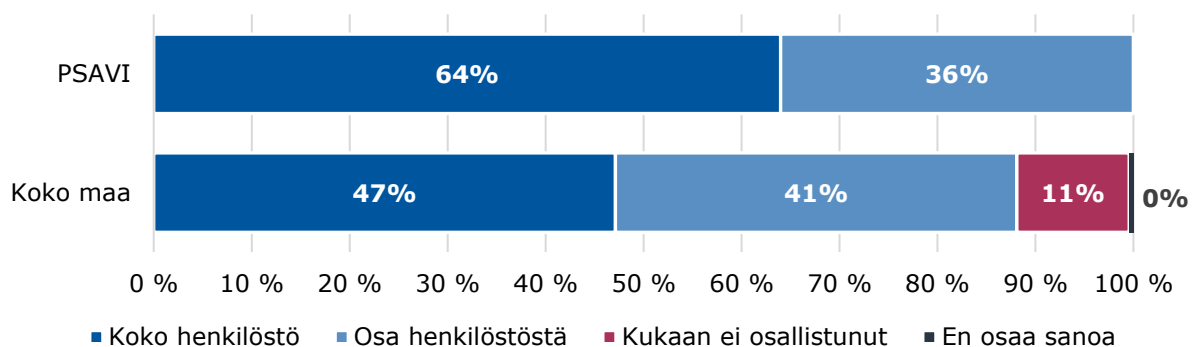
Vuonna 2020 yli puolella työ- ja työhönvalmentajista oli vähintään 2. asteen ammatillinen perustutkinto. AMK-tutkinto oli yleisin tai toiseksi yleisin tutkintotyyppi kaikissa työsuhdemuodoissa. Yliopistotutkinto ja ammattikorkeakoulututkinto olivat toiseksi yleisin tutkintotyyppi johdon, kehittämisen ja hallinnon työtehtävissä olevilla. (**Taulukko 1.** Työntekijöiden koulutustaustat eri työtehtävissä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoilla vuonna 2020. Prosenttiluku kuvastaa kyseisen tutkinnon suorittaneiden työntekijöiden osuutta tietyn tehtävän kokonaistyöntekijämäärästä.)

4.2. Henkilöstön täydennyskoulutus ja työnohjaus

Moni toimija järjestää nuorten työpajatoimijoille täydennyskoulusta. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston nuorisotoimi järjesti vuoden 2020 aikana yhteensä 31 koulutusta, etätapahtumaa ja yhteistyöryhmien etäkokousta. Niistä nuorten työpajatoiminnan työntekijöiden työtä tukivat muun muassa Paikko-koulutus, Nuorisotyöpäivät ja Nuorten työpajatoiminta - ajankohtaisia asioita -tapaaminen.

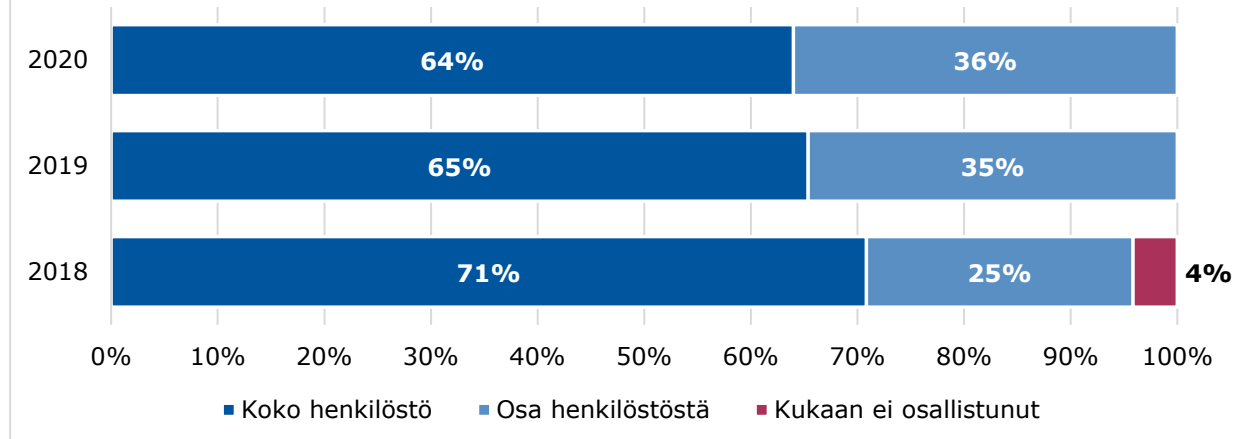
Kuva 12. Työpajahenkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

Työpajahenkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen PSAVI-alueella ja koko maassa vuonna 2020

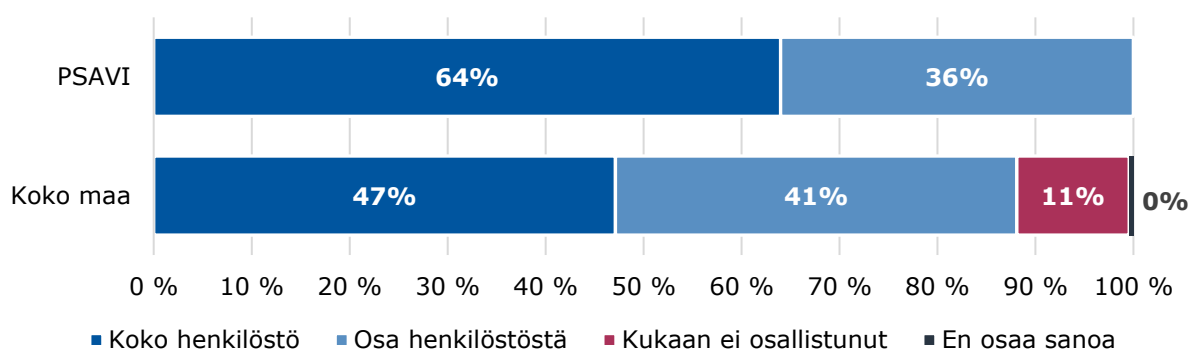
Kuva 13. Työpajahenkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

Työpajahenkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen PSAVI-alueella vuosina 2018–2020

Kaikki Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajat ilmoittivat osallistuneensa täydennyskoulutukseen vuoden 2020 aikana. 64 % ilmoitti, että täydennyskoulutukseen osallistui koko pajan henkilöstö. Osuus oli noin 17 prosenttiyksikköä suurempi koko maahan verrattuna (**Kuva 12**). Vuoteen 2019 verrattuna osallistuminen koulutuksiin oli samalla tasolla. (

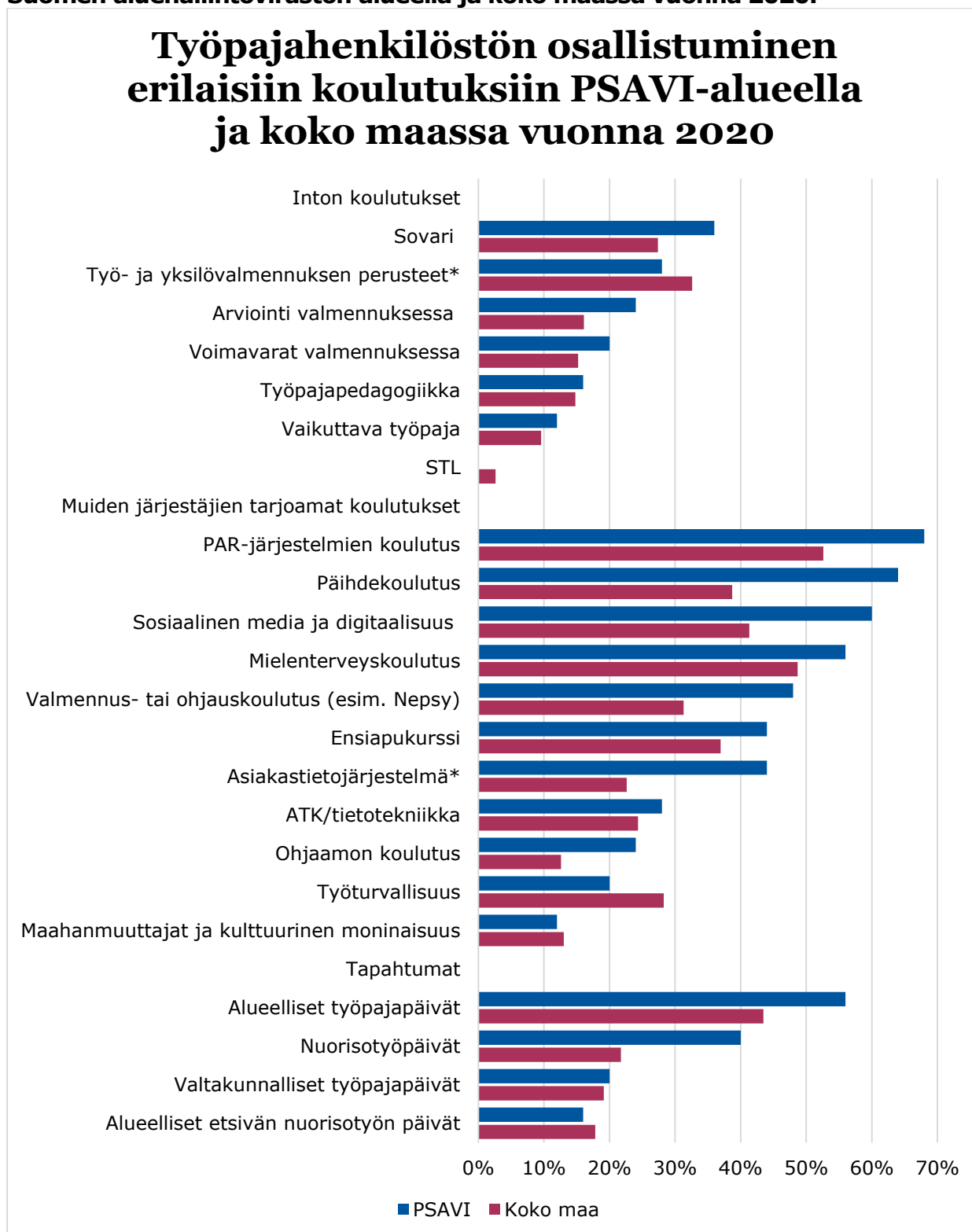
Työpajahenkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen PSAVI-alueella ja koko maassa vuonna 2020

Kuva 13).

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen 25 nuorten työpajasta 17 järjesti työyhteisölle yhteisiä koulutuksia ja 23 maksoi henkilöstölle koulutuksiin osallistumisen. Alueen nuorten työpajoista 23 mahdollisti koulutuksissa käymisen työajalla.

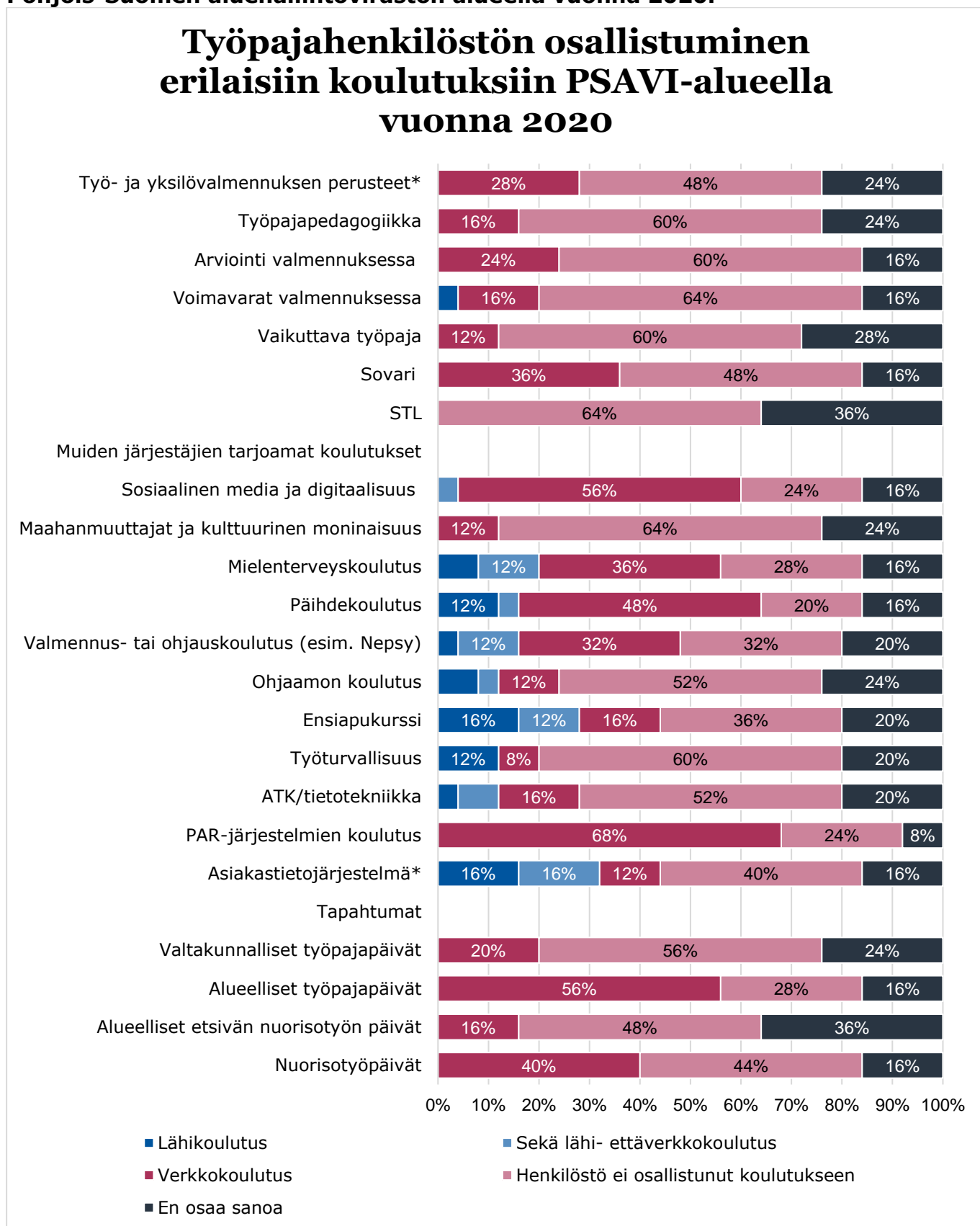
Kuva 14. Työpajahenkilöstön osallistuminen erilaisiin koulutuksiin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.³

³ Kuvissa 14., 15. ja 16. ovat muutetut otsikot: *Työ- ja yksilövalmennuksen perusteet** tai *työpajatoiminnan ABC:n verkkokurssin ja Asiakastietojärjestelmä*-*, *arviointi- tai laatu-järjestelmäkoulutus (esim. VAT)*, *muu järjestelmäkoulutus*

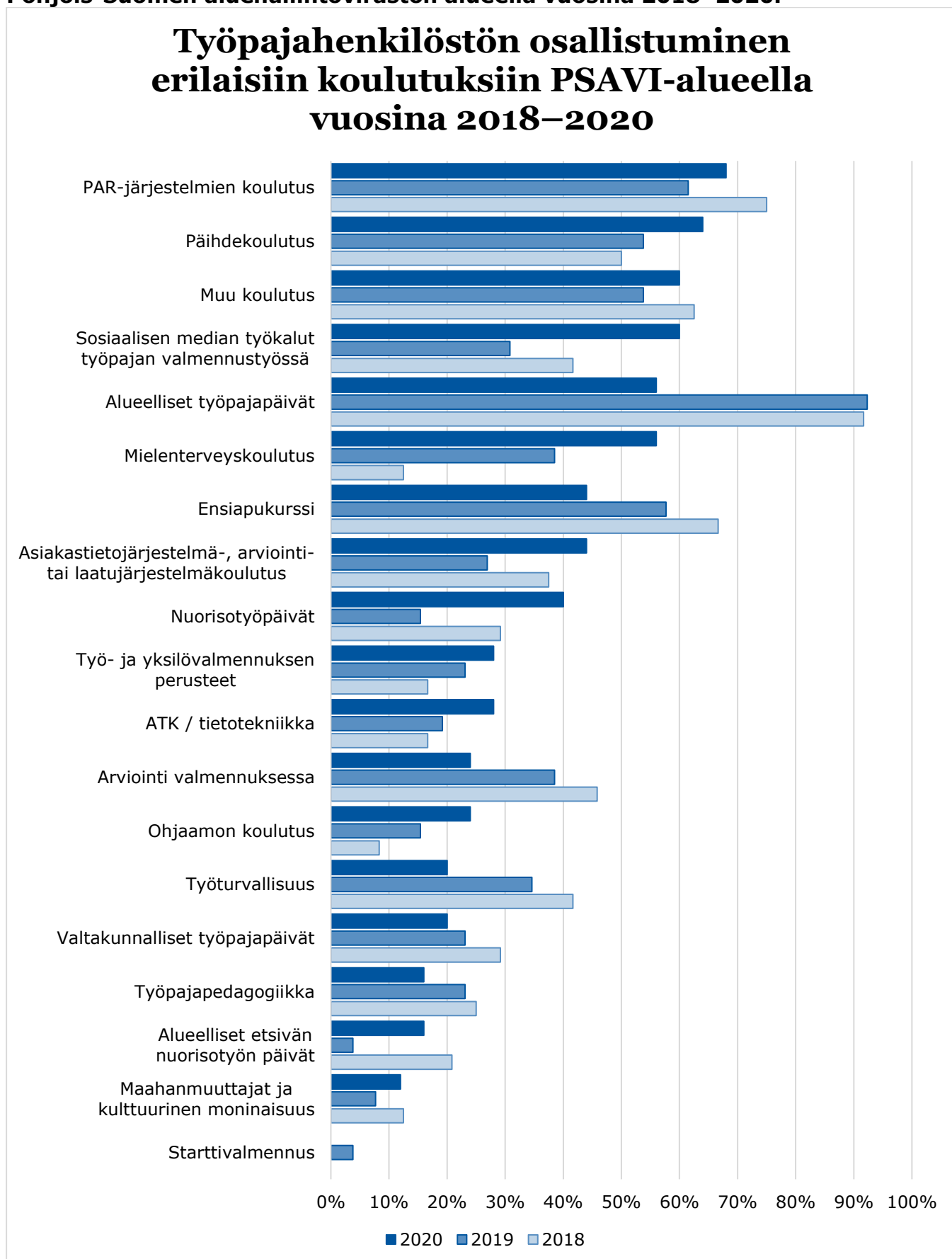
Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajojen osallistuminen oli lähes kaikkien tapahtumien tai koulutusten kohdalla huomattavasti aktiivisempaa kuin koko maassa. Erityisesti ero oli suuri päihdekoulutusten, asiakastietojärjestelmä-koulutusten ja sosiaalisen median koulutusten kohdalla sekä nuorisotyöpäivien kohdalla. (**Kuva 14**). Yhtä usein kuin koko maassa osallistuttiin työpajapedagogiikan, vaikuttavan työpajan, maahanmuuttajiin liittyviin koulutuksiin sekä valtakunnallisille työpajapäiville ja alueellisille etsivän nuorisotyön päiville.

Kuva 15. Työpajajenkielöstön koulutuksiin osallistumisen jakautuminen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020.

Vuoden 2020 koulutuksiin osallistumisen tavoissa näkyy selvästi korona-pandemian vaikutus. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueelta jokaiselta nuorten pajalta osallistuttiin koulutuksiin ja tapahtumiin, mutta **kuvasta 15.** on nähtävissä, että moniin koulutuksiin osallistuminen oli varsin vähäistä, kun osallistuminen suhteutetaan kaikkiin pajoihin. Läsnäolokoulutuksiin osallistui hyvin vähän pajalaisia, mutta tähän vaikuttaa eniten se, ettei läsnäolo-tapahtumia saanut järjestää pääosan vuotta. Verkossa järjestettyjen koulutusten ja tapahtumien suosio sen sijaan oli huomattavasti korkeampi. Vastauksissa näkyy myös, että moni paja ei vastannut kaikkien koulutusten kohdalle mitään. Kaikki pajat vastasivat kuitenkin jotain ainakin joihinkin tapahtumiin.

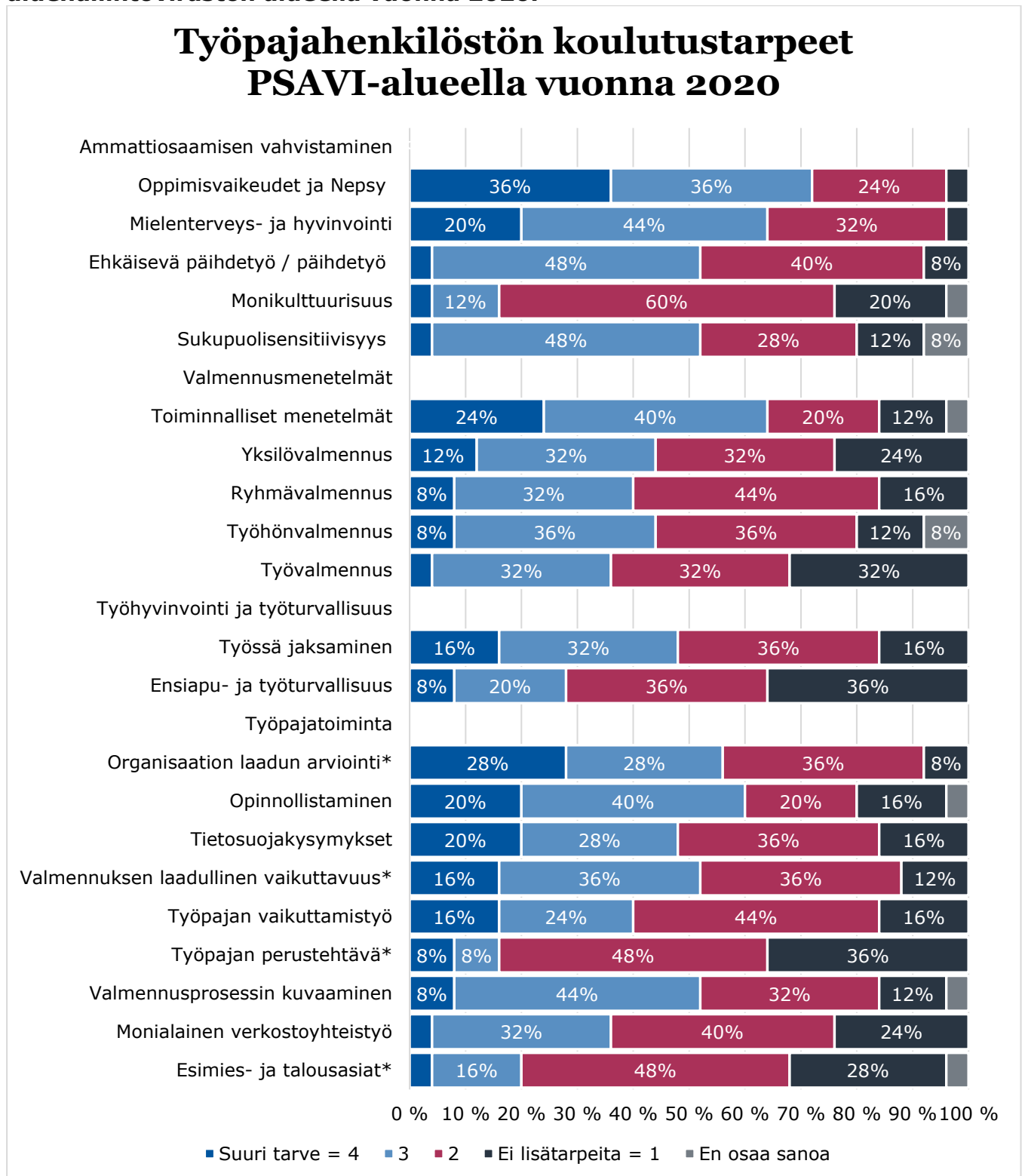
Kuva 16. Työpajajenkilöstön osallistuminen erilaisiin koulutuksiin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

Kolmen vuoden tarkastelujaksolla eri vuosina korostuvat eri koulutukset ja tapahtumat (**Kuva 16**). Päihde-, mielenterveys-, asiakastieto- ja arviointijärjestelmä-, tietotekniikka- ja Ohjaamo-koulutusten tarve on kasvanut tasaisesti. Vuoden 2020 aikana erityisesti sosiaalisen median työkalujen koulutus kasvoi tärkeäksi. PAR-järjestelmän, ensiapukurssien, työturvallisuuden ja työpajapedagogiikan, työ- ja yksilövalmennusten perusteiden sekä muiden koulutusten tarve on ollut varsin vaihtelevaa, mutta keskimäärin samalla tasolla. Selkeä ero näkyy myös alueellisten työpajapäivien osallistumisprosentissa, mikä voi johtua siitä, ettei tapahtumaa voitu koronapandemian vuoksi järjestää läsnäolotilaisuutena. Selkein vähennys osallistujamäärissä tapahtui arviointi valmennuksessa -koulutusten kohdalla.

Avoimissa vastauksissa olleita muita koulutuksia olivat VAT-, Walmu-, Paikko ja Kykyviisari-koulutukset.

Kuva 17. Työpajajenhkilöstön koulutustarpeita Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020.⁴

⁴ Kuvan muutetut otsikot: *Organisaation laadun arviointi**: toimintatapojen ja tulosten kehittäminen, *Valmennuksen laadullinen vaikuttavuus** ja sen mittaaminen, *Työpajan*

Kyselyssä kartoitettiin myös työpajatoimijoiden koulutustarpeita Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020. Kyselyn asteikkona oli ”Suuri tarve”, ”3” osoittamassa hieman pienempää tarvetta, ”2” osoittamassa vähäistä tarvetta ja ”Ei lisätarpeita”.

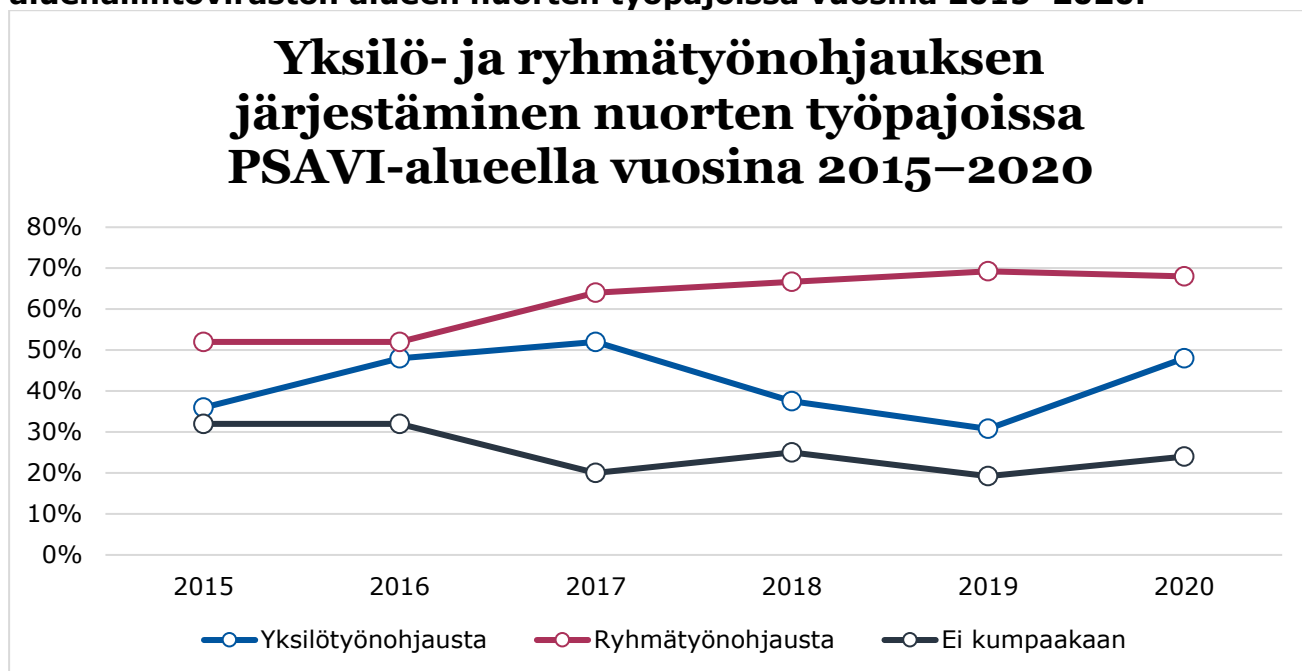
Suurin tarve oli oppimisvaikeuksia ja nepsy-asioita, mielenterveyden tukemisen, ehkäisevän päihdetyön, toiminnallisten menetelmien, opinnollistamisen, organisaation laadun arvioinnin sekä valmennusprosessin laadullisen vaikuttavuuden ja kuvaamisen koulutuksilla. Myös aiheet, kuten sukupuolisensitiivisyys, ryhmä-, työhön- ja työvalmennus, työssäjaksaminen ja työpajan vaikuttamistyö nousivat tärkeiksi. Sen sijaan monikulttuurisuus, työpajan perustehtävät ja esimies- ja talousasioihin liittyvät koulutukset koettiin vähiten tärkeiksi. **(Kuva 17.)**

Avoimissa vastauksissa kerrotaan, että useammalla pajalla henkilöstö on vaihtunut, minkä vuoksi monipuolinen lisäkoulutus on ajankohtaista ja tarpeellista. Pidemmän ajan työpajatoiminnassa työskennellyt henkilöstö kaipaa myös uusia työkaluja ja menetelmiä käytettäväksi. Mielenterveys-, päihde-, nepsy- ja oppimisvaikeudet ovat aina ajankohtaisia teemoja, mistä kaivataan lisäkoulutusta. Kritiikkiä saa koulutuksista viestintä, kun esim. Into ry:n koulutuksista ei saada ajoissa tietoa, kun kaikkien nuorten työpajojen työntekijät eivät itse aktiivisesti seuraa koulutuskalenteria. Koronavuonna haasteita aiheutti myös koulutuksiin osallistuminen, joka on erityisjärjestelyjen vuoksi vienyt aikaa itse perustyöltä. Koulutustarve kuitenkin tiedostetaan, ja kaikkia lisäkoulutuksia pidetään merkittävinä.

”Työpajalla on aloittanut uusia valmentajia, joten kaikki ym. koulutukset olisivat nyt erityisen tärkeitä ja sisällöltään arvokkaita. Koulutukset olisivat myös tarpeellista kertausta jo kauemmin työpajalla työskennelleille työntekijöille. AVI:n ja Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry:n koulutukset, alueelliset verkostotapaamiset sekä työpajapäivät ovat olleet aina ensiarvoisen tärkeitä ajan tasalla pysymisen, kehittämisen ja verkostoitumisen kannalta. Aiempaan verrattuna korona-aikana korostuu koulutustarpeissa etenkin henkilöstön työssäjaksamisen tukemisen tarve sekä tarve työhyvinvoinnin tukemiseen esimiestyön keinoin. Lisäksi yhä tärkeämpinä uusina koulutustarpeina ovat näyttäytyneet esimerkiksi sukupuolisensitiivisyys ja radikalisoituminen.”

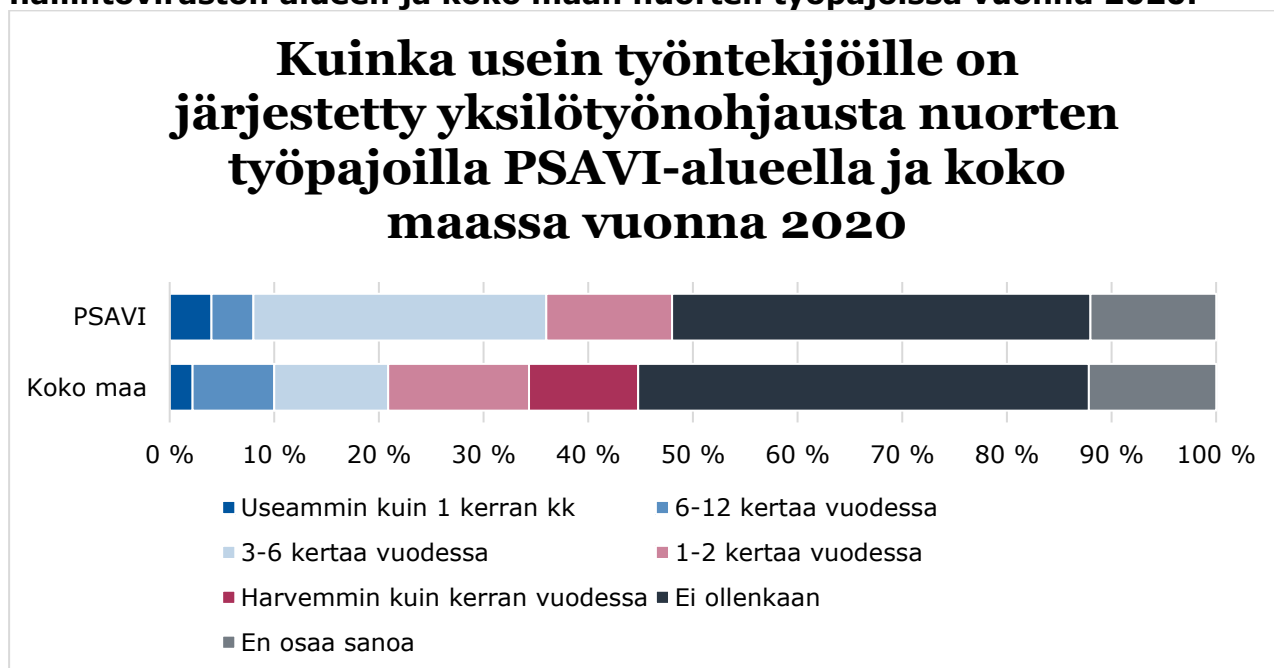
perustehtävä, työpajatoiminnan perusteet ja Esimies- ja talousasioihin* liittyvät kysymykset. Tyhjät vastaukset lisätty En osaa sanoa -vastauksiin.*

Kuva 18. Työnohjauksen järjestäminen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoissa vuosina 2015–2020.

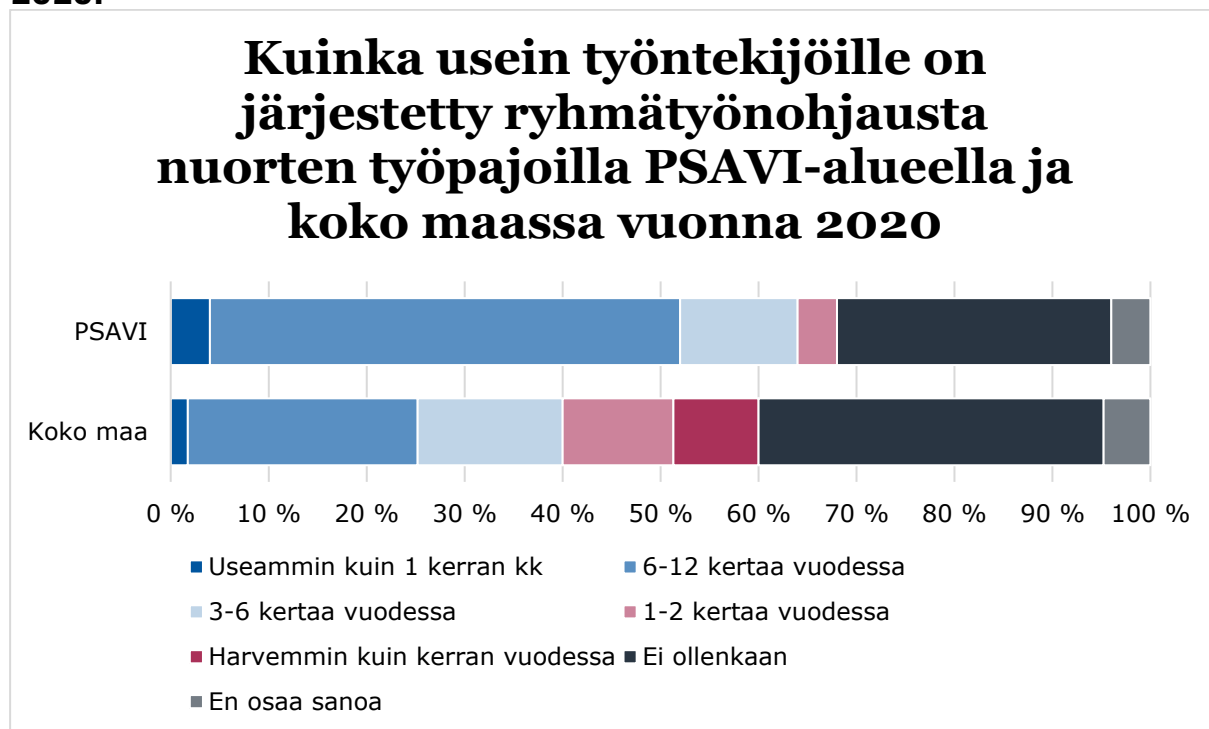
Yksilötyönohjauksen järjestäminen vähentyi nuorten työpajojen työntekijöille vuosina 2018 ja 2019 yhteensä 21 prosenttiyksikköä, kunnes vuonna 2020 sen määrä nousi jälleen lähes 50 prosenttiin (**Kuva 18**). Ryhmätyönohjauksen määrä on kasvanut tasaisesti ollen vuonna 2020 vajaat 70 %. Neljäsosa pajoista ilmoitti, ettei heidän työntekijöilleen järjestetä lainkaan työnohjausta. Määrä on pysynyt käytännössä samana eri vuosina, kun otetaan huomioon, että eri vuosina valtionavustusta on saanut hieman eri määrä pajoja.

Kuva 19. Yksilötyönohjauksen järjestäminen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen ja koko maan nuorten työpajoissa vuonna 2020.

36 % Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen pajoista järjesti yksilötyön-ohjausta vähintään kuusi kertaa vuodessa ja yhteensä 48 % järjesti ohjausta vähintään kerran vuodessa. Vastaavasti koko maan pajoista yhteensä 34 % järjesti vähintään kerran vuodessa työnohjausta. Koko maassa noin 2 % pajoista järjesti yksilötyönohjausta useammin kuin kerran kuukaudessa, kun Pohjois-Suomessa määrä oli 4 % pajoista (**Kuva 19.**)

Kuva 20. Ryhmätyönohjauksen järjestäminen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen ja koko maan nuorten työpajoissa vuonna 2020.

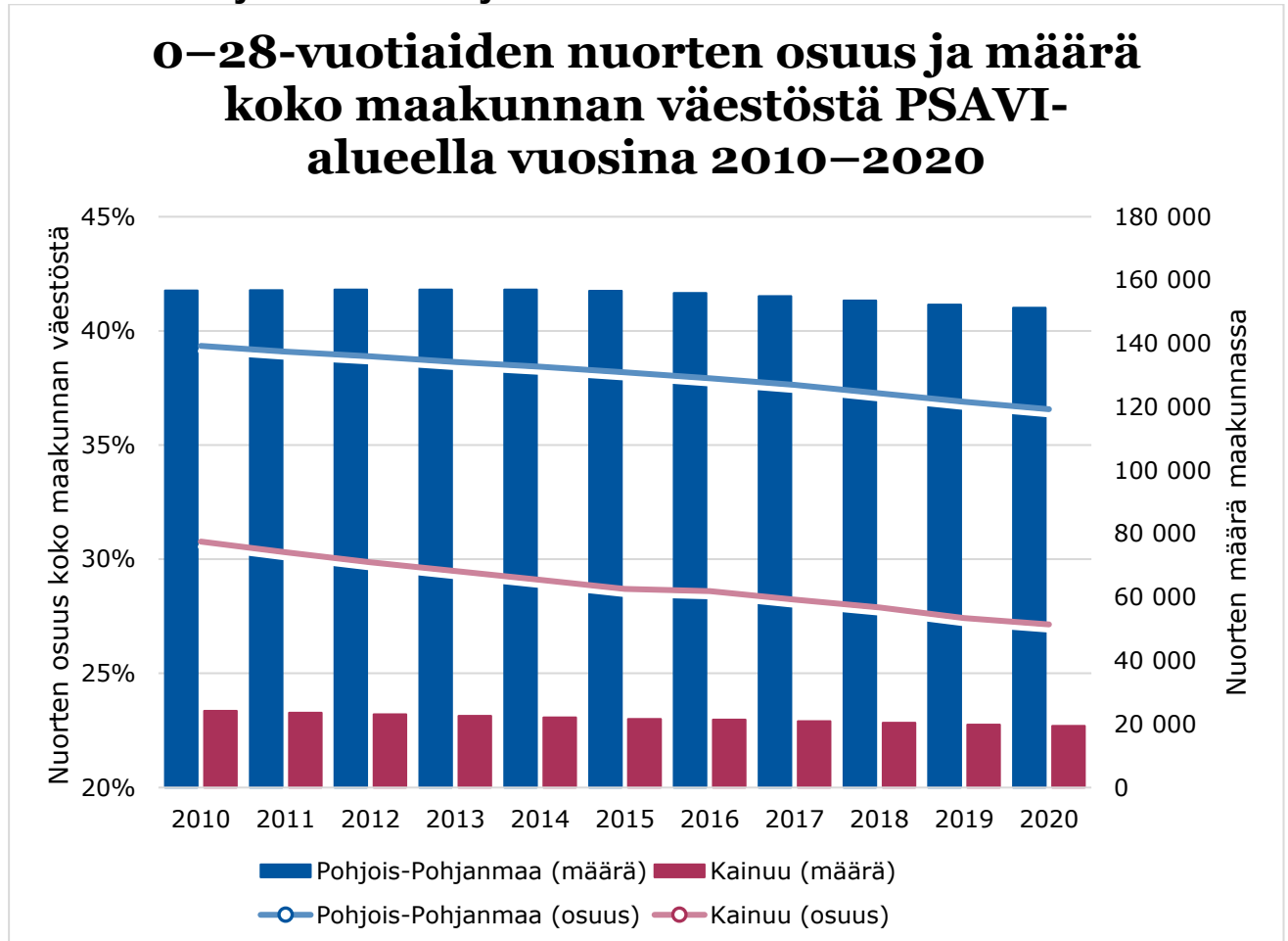

Myös ryhmätyönohjausta järjestettiin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella useammin koko maahan verrattuna, sillä 52 % Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen ryhmätyönohjausta järjestäneistä pajoista järjesti ryhmätyönohjausta vähintään 6–12 kertaa vuodessa. Koko maan osuus oli noin 40 %. (**Kuva 20**). Kokonaisuutena Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella järjestetään ohjausta useammin kuin kerran vuodessa 68 prosentissa pajoista, kun koko maan arvon on noin 60 %.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kuusi pajaa ilmoitti, etteivät ne järjestä lainkaan yksilö- tai ryhmätyönohjausta.

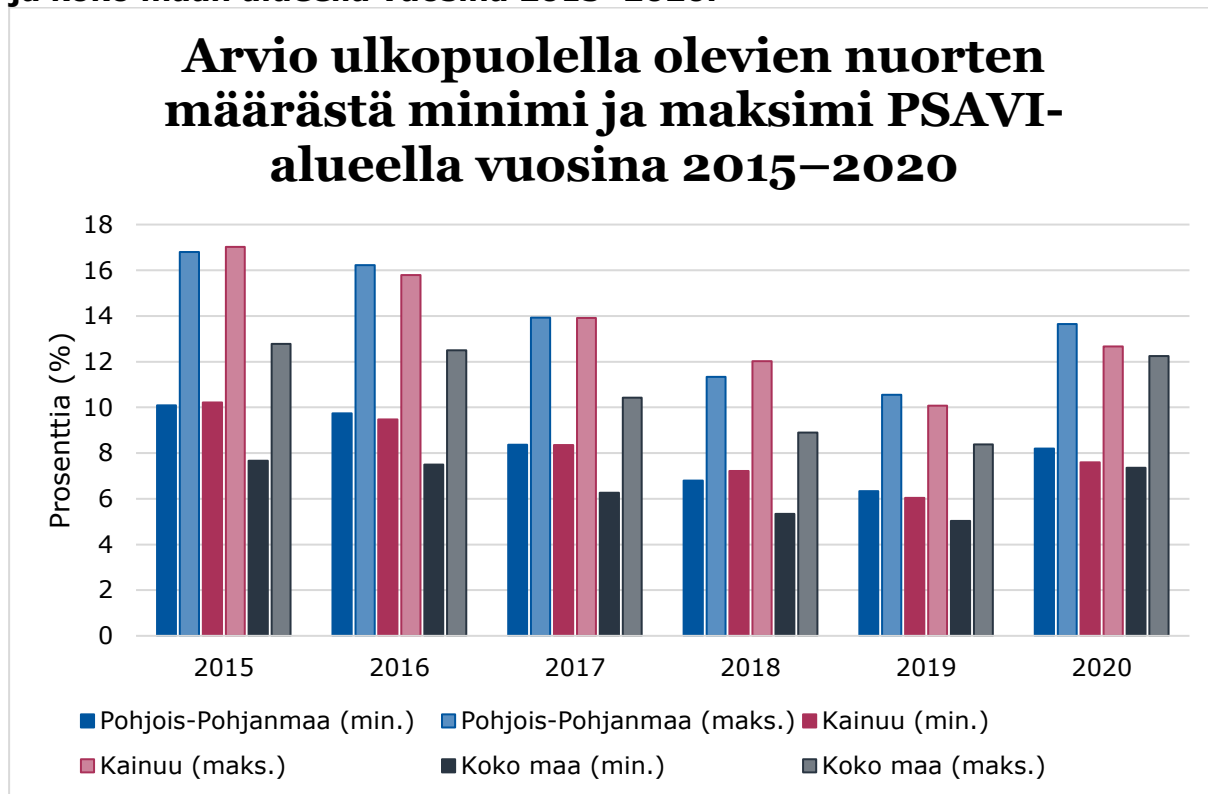
5. Nuoret valmentautujat

Kuva 21. 0–28-vuotiaiden nuorten osuus ja määrä koko maakunnan väestöstä Pohjois-Suomessa ja Kainuussa vuosina 2010–2020.

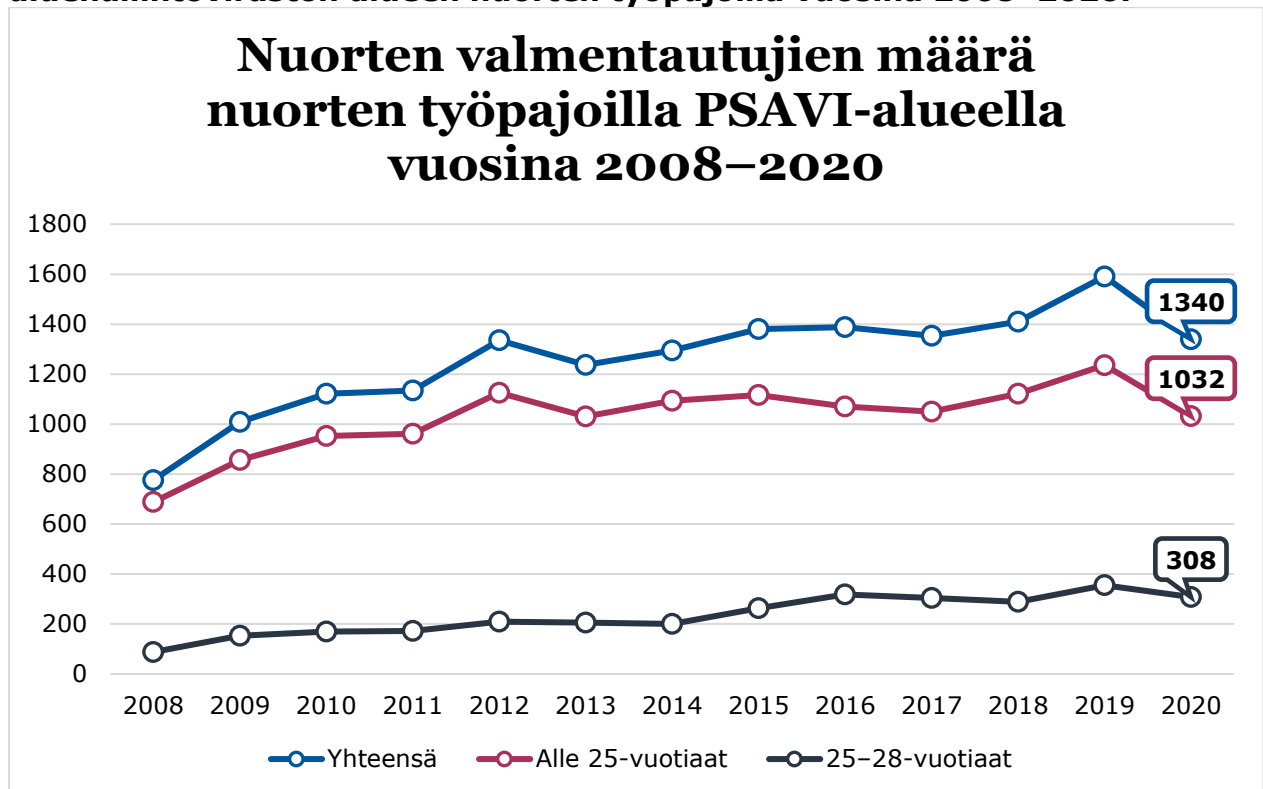
Tilastokeskuksen mukaan 31.12.2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella oli 0–28-vuotiaita nuoria noin 174 800. Kainuussa nuorten lukumäärä oli lähes 19 500 ja Pohjois-Pohjanmaalla noin 151 400. Nuorten määrä oli vähentynyt alueella edellisestä vuodesta muutamalla tuhannella, mikä jatkoi aiempaa trendiä. (**Kuva 21.**) Vuosien 2010–2019 välisenä aikana ikäluokan koko aleni lähes 10 200 nuorella. Myös nuorten osuus koko maakunnan väestöstä on laskenut vuosien 2010 ja 2020 välillä. Pohjois-Pohjanmaalla nuorten osuus laski kaksi prosenttiyksikköä ja Kainuussa neljä prosenttiyksikköä kymmenen vuoden aikana.

Kuva 22. Arvio ulkopuolella olevien nuorten määrästä, minimi- ja maksimiprosentti koko nuorten määrästä Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja koko maan alueella vuosina 2015–2020.

Vuonna 2020 ulkopuolelle jäävien eli ns. NEET-nuorten arvioitu määrä Pohjois-Suomen alueella oli n. 6 730–11 200 (nuorisotilastot.fi). NEET-nuorten osuus laski vuodesta 2015 vuoteen 2019, mutta kasvoi jälleen hieman vuonna 2020. Sekä Pohjois-Pohjanmaalla että Kainuussa oli prosentuaalisesti enemmän NEET-nuoria kuin koko maassa koko tarkastelujaksolla vuodesta 2015 vuoteen 2020. **(Kuva 22.)**

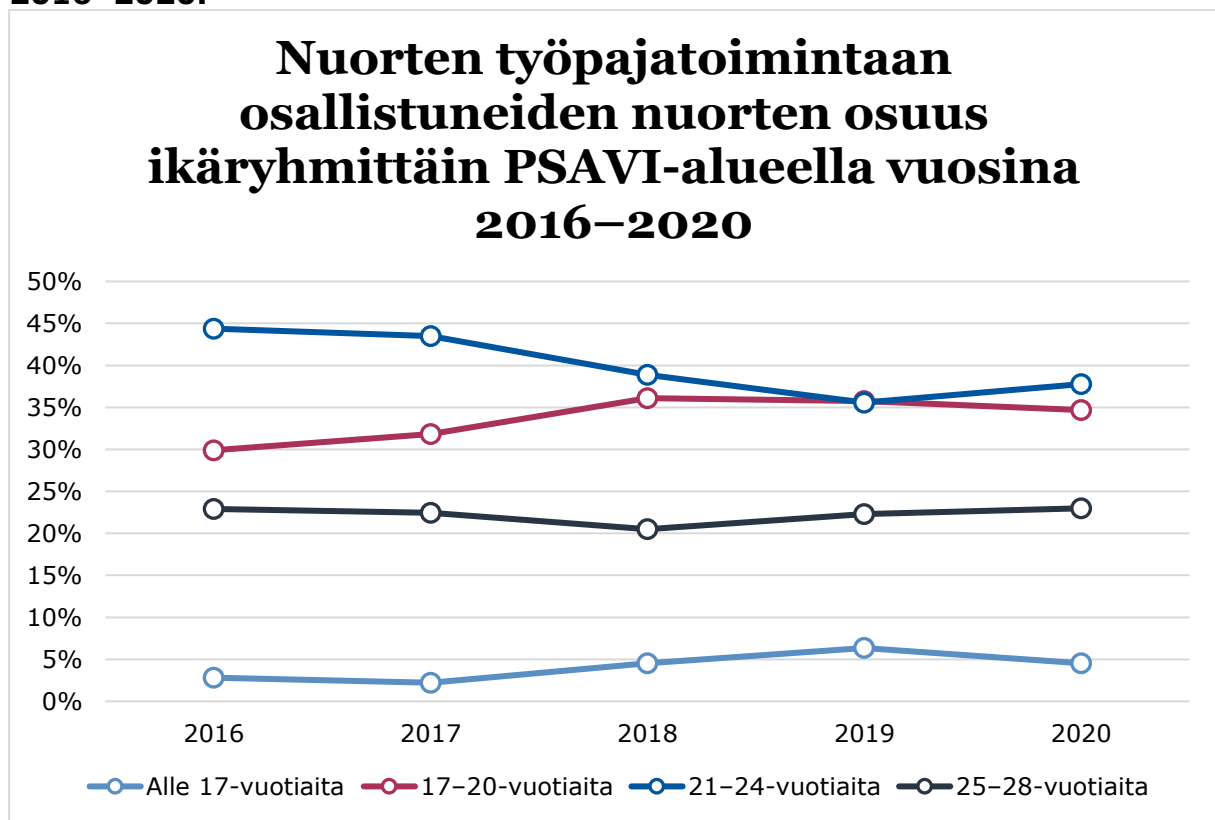
Kuva 23. Nuorten valmentautujien määrä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoilla vuosina 2008–2020.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen valtionavustusta saaneissa⁵ nuorten työpajoissa oli vuonna 2020 yhteensä 1 340 nuorta valmentautujaa. Tämä tarkoittaa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen yksilö- ja työvalmentajien henkilötyövuosiin (131,3) suhteutettuna noin 10 nuorta yhtä valmennushenkilöstön henkilötyövuotta kohti. Koko Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella nuorten valmentautujien määrä on noussut tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana, kunnes vuonna 2020 tapahtui jyrkkä lasku. Valtakunnallisesti työpajoilla olleiden nuorten määrä on ollut n. 14 500 nuoren molemmin puolin, kunnes samaten vuonna 2020 määrä laski kahdella tuhannella nuorella. Tähän kuitenkin lienee syynä koronapandemia, kun nuoria oli vaikeampi tavoittaa ja saada mukaan toimintaan. (**Kuva 23.**)

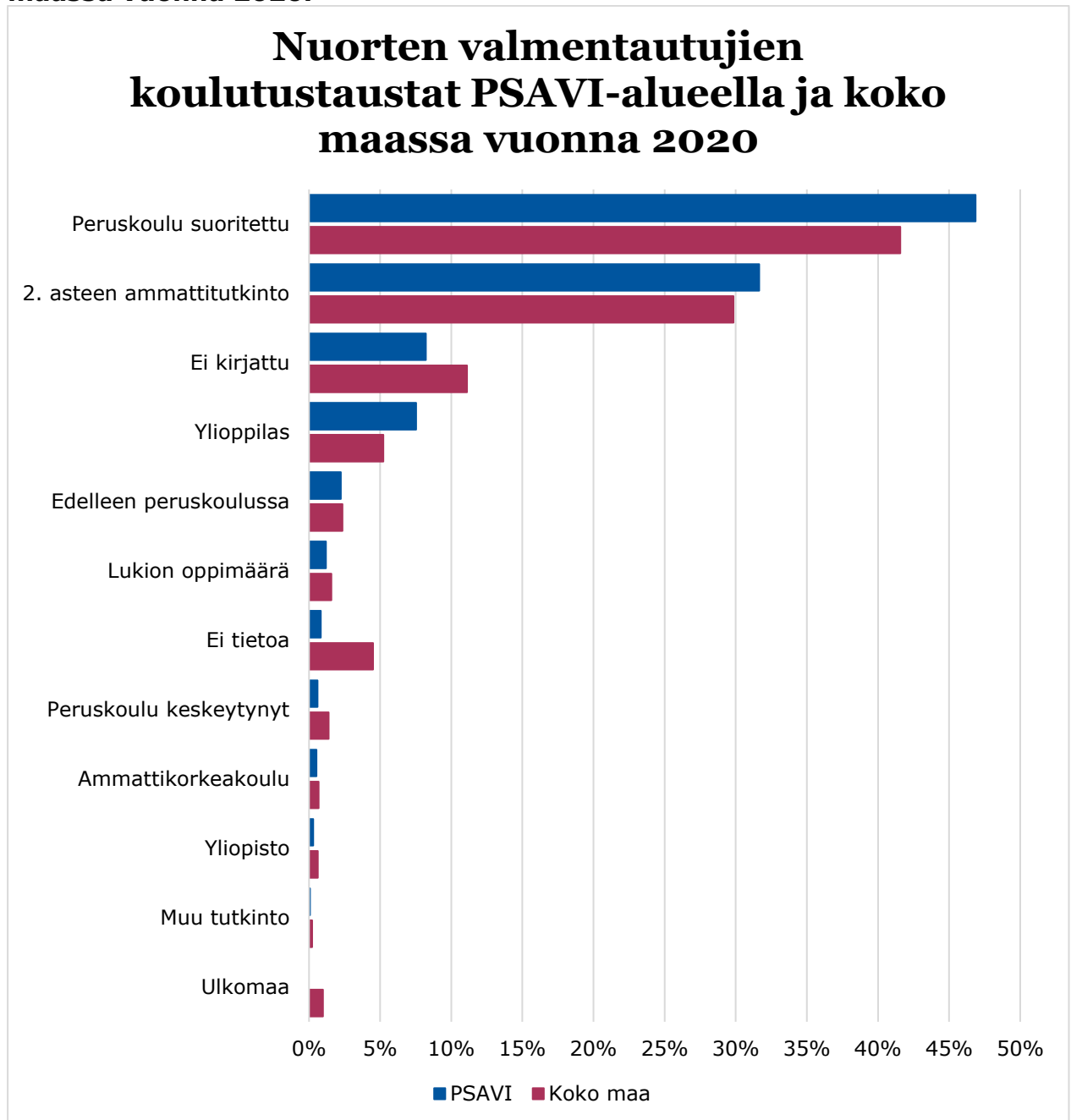
⁵ Nuoria koskevista lukemista on jätetty pois nuorten työpajat, jotka eivät saaneet valtionavustusta.

Kuva 24. Nuorten työpajatoimintaan osallistuneiden nuorten osuus ikäryhmittäin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2016–2020.

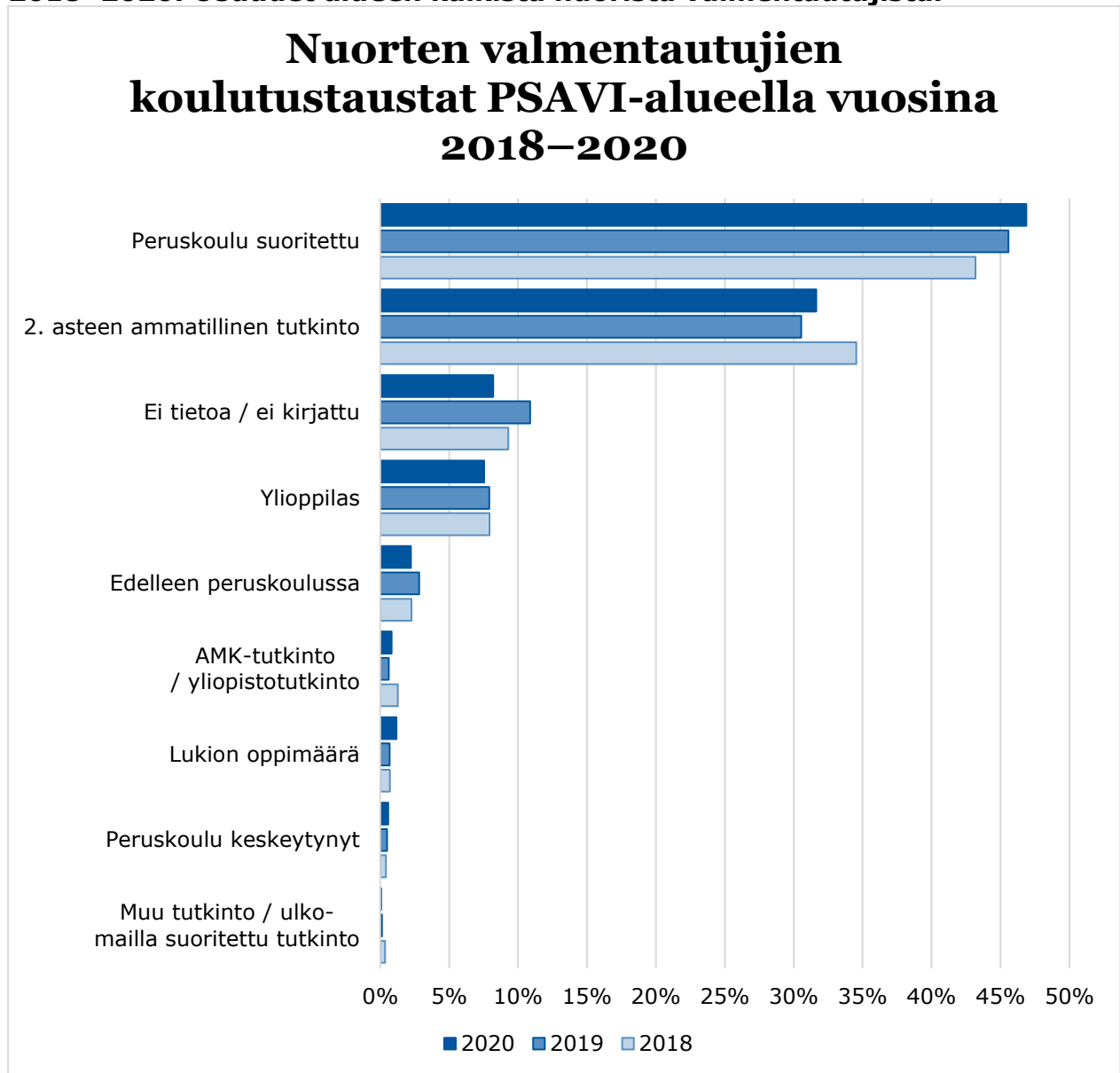
Eri ikäluokkien osuudet kaikista toimintaan osallistuneista nuorista pysyivät vuonna 2020 lähes samana kuin 2019. 21–24-vuotiaiden osuus oli aiemmin ollut hieman laskussa, ja 17–20-vuotiaiden määrä on aiemmin kasvanut, mutta pysynyt kolme edellistä tarkasteluvuotta lähes samana. Alle 17-vuotiaiden sekä 25–28-vuotiaiden osuudet ovat pysyneet pitkään tasaisena. (**Kuva 24.**)

Kuva 25. Nuorten valmentautujien koulutustaustojen (ylin suoritettu tutkinto) osuudet Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

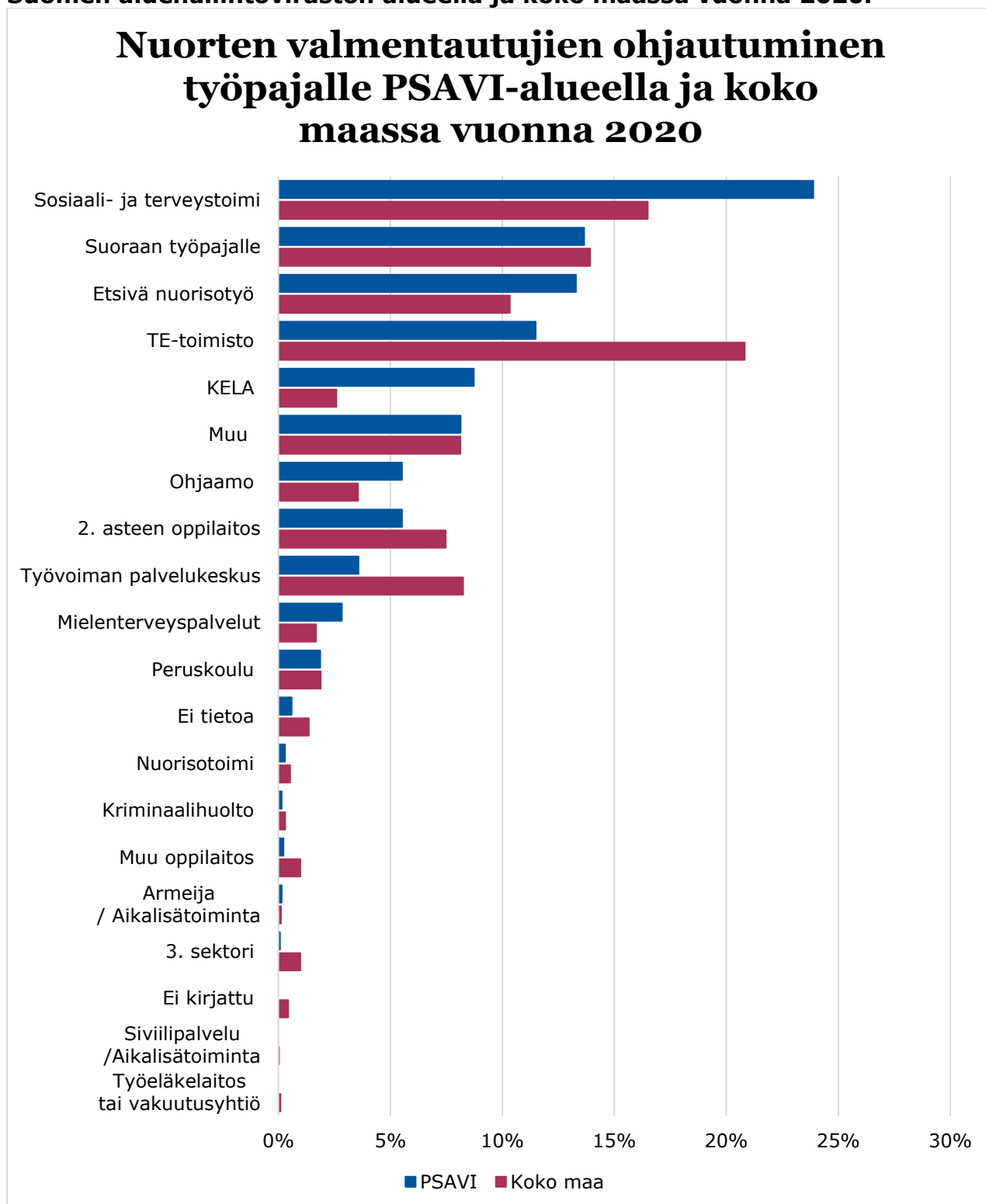
Vuonna 2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajojen nuorista valmentautujista yli 40 prosentilla ylin suoritettu tutkinto oli peruskoulu (**Kuva 25**). Valmentautujien koulutustaustat eivät poikenneet merkittävästi koko maan osuuksista. Suurimmat erot olivat peruskoulun ja ylioppilastutkinnon suorittaneiden valmentautujien osuuksissa.

Kuva 26. Nuorten valmentautujien koulutustaustojen (ylin suoritettu tutkinto) osuudet Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020. Osuudet alueen kaikista nuorista valmentautujista.

Valmentautujien koulutustaustoissa on tapahtunut jonkin verran muutoksia vuosien 2018–2020 välillä. Yleisesti muutokset ovat kuitenkin vain muutamien prosenttiyksikköjen luokkaa ja luonnollista vuosittaista vaihtelua. Peruskoulu oli useammin suoritettuna vuonna 2020 kuin vuonna 2018, kun taas 2. asteen ammatillinen tutkinto oli harvemmalla. Muiden koulutustyyppien osuudet ovat vaihdelleet vain hieman vuosien varrella. **(Kuva 26.)**

Kuva 27. Nuorten valmentautujien ohjautuminen työpajalle Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.⁶

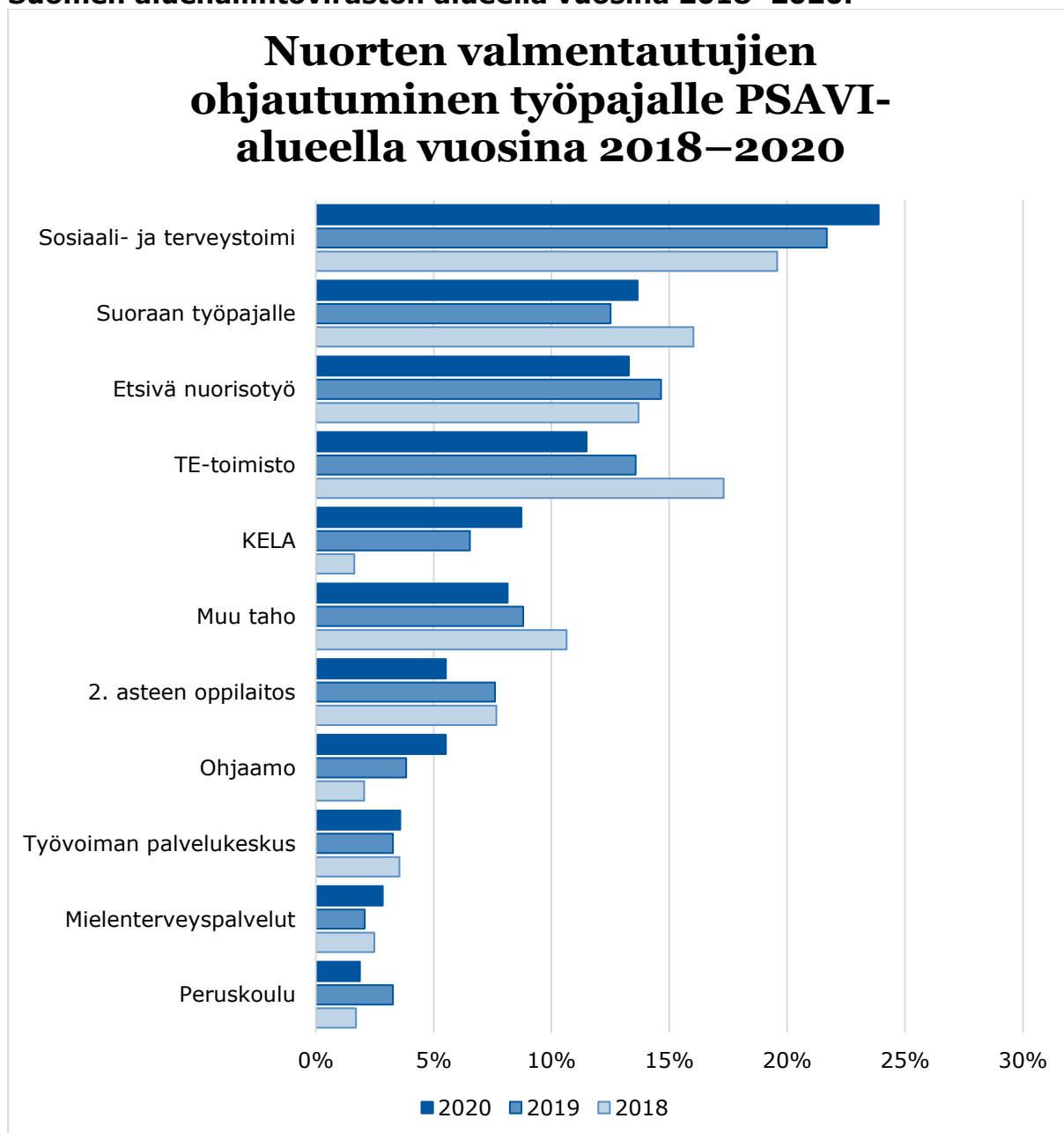

Yleisimmin nuoret ohjautuivat Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella työpajalle sosiaali- ja terveystoimen kautta. Sen kautta ohjautui noin 24 %

⁶ Osuudet alueen kaikista nuorista valmentautujista.

nuorista valmentautujista, kun koko maassa prosentti oli 17. Sosiaali- ja terveystoimen, etsivän nuorisotyön ja KELAn sekä Ohjaamon kautta mukaan tuleminen olivat yleisempiä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen pajoilla kuin koko maassa. Sen sijaan TE-toimiston sekä työvoiman palvelukeskuksen kautta tuli huomattavasti vähemmän valmentautujia kuin muualla maassa. (Kuva 27.)

Kuva 28. Nuorten valmentautujien ohjautuminen työpajalle Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

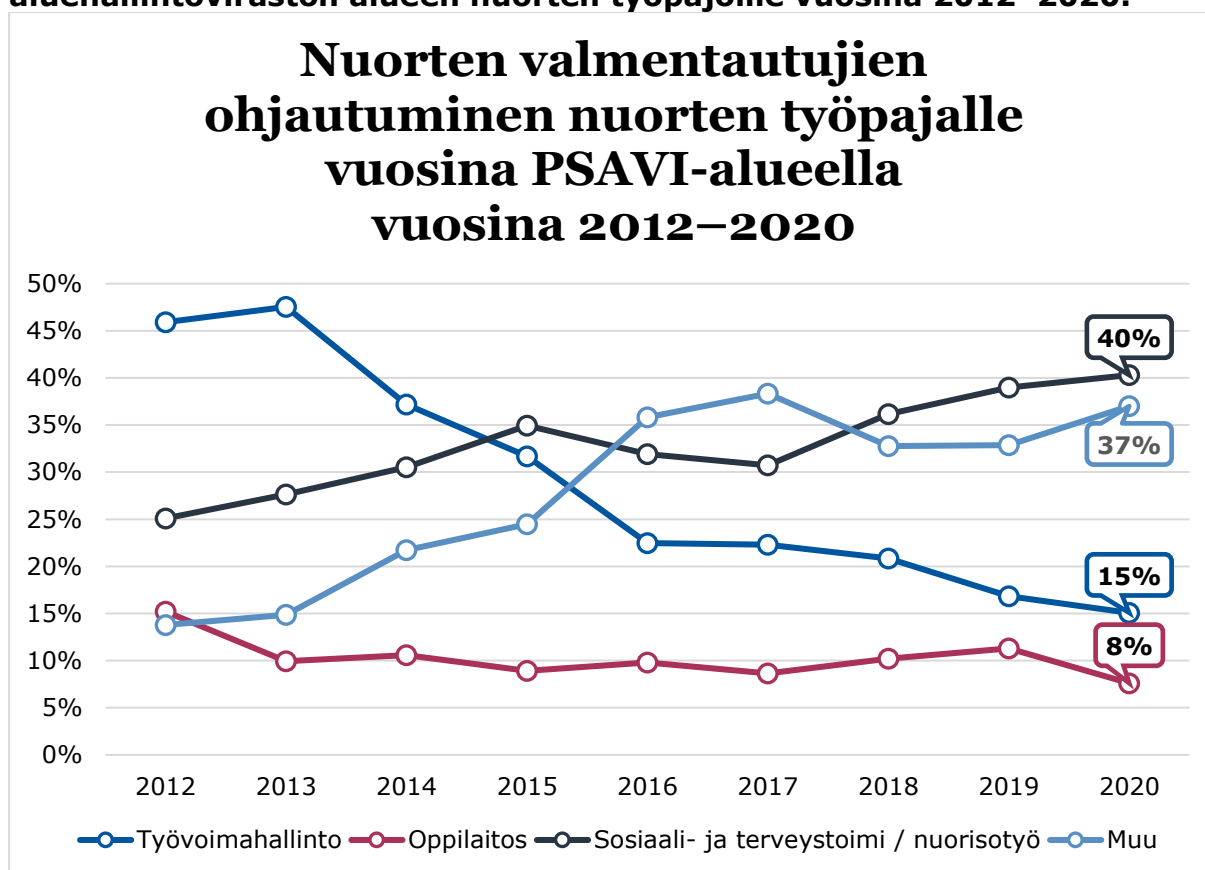

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella nuorten valmentautujien ohjautumisessa työpajalle on ollut runsaasti vuosittaista vaihtelua (Kuva 28). Yleisesti sosiaali- ja terveystoimen, etsivän nuorisotyön, KELAn sekä 2. asteen oppilaitoksen kautta ohjautuneiden nuorten määrä on kasvanut eniten viimeisen

kolmen vuoden aikana. Vuonna 2020 näissä kuitenkin näkyi lasku etsivän nuoristyön ja 2. asteen oppilaitosten kautta tapahtuneissa ohjauksissa, mikä voi hyvin johtua koronapandemian vaikutuksista. Selkein lasku on yhä jatkunut TE-toimiston kohdalla. Tähän ovat voineet vaikuttaa esimerkiksi palvelurakenteiden muutokset. Suurin positiivinen muutos vuosien 2018 ja 2020 välillä on tapahtunut sosiaali- ja terveystoimen kohdalla (4,3 prosenttiyksikköä) ja suurin negatiivinen muutos TE-toimiston kohdalla (vajaa kuusi prosentti-yksikköä).

Kuvasta 27. on jätetty pois kaikki sellaiset palvelut, joiden kautta työpajalle on ohjautunut alle yksi prosentti nuorista vuonna 2020. Näitä vaihtoehtoja olivat: siviilipalvelu, työeläkelaitos tai vakuutusyhtiö, ei kirjattu, kriminaalihuolto, armeija/ Aikalisä-toiminta, 3. sektori, muu oppilaitos, ei kirjattu ja muu nuorisotoimi.

Kuva 29. Nuorten valmentautujien ohjautuminen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoille vuosina 2012–2020.⁷

Pidemmällä aikavälillä on nähtävissä kaksi selkeää kehityslinjaa nuorten valmentautujien ohjautumista työpajalle, kun tarkastellaan kyselyyn laadittuja yläluokkia. (Kuva 29). Kaaviossa tarkastellaan nuorten osuuksia kyseisen vuoden osallistujamääristä.

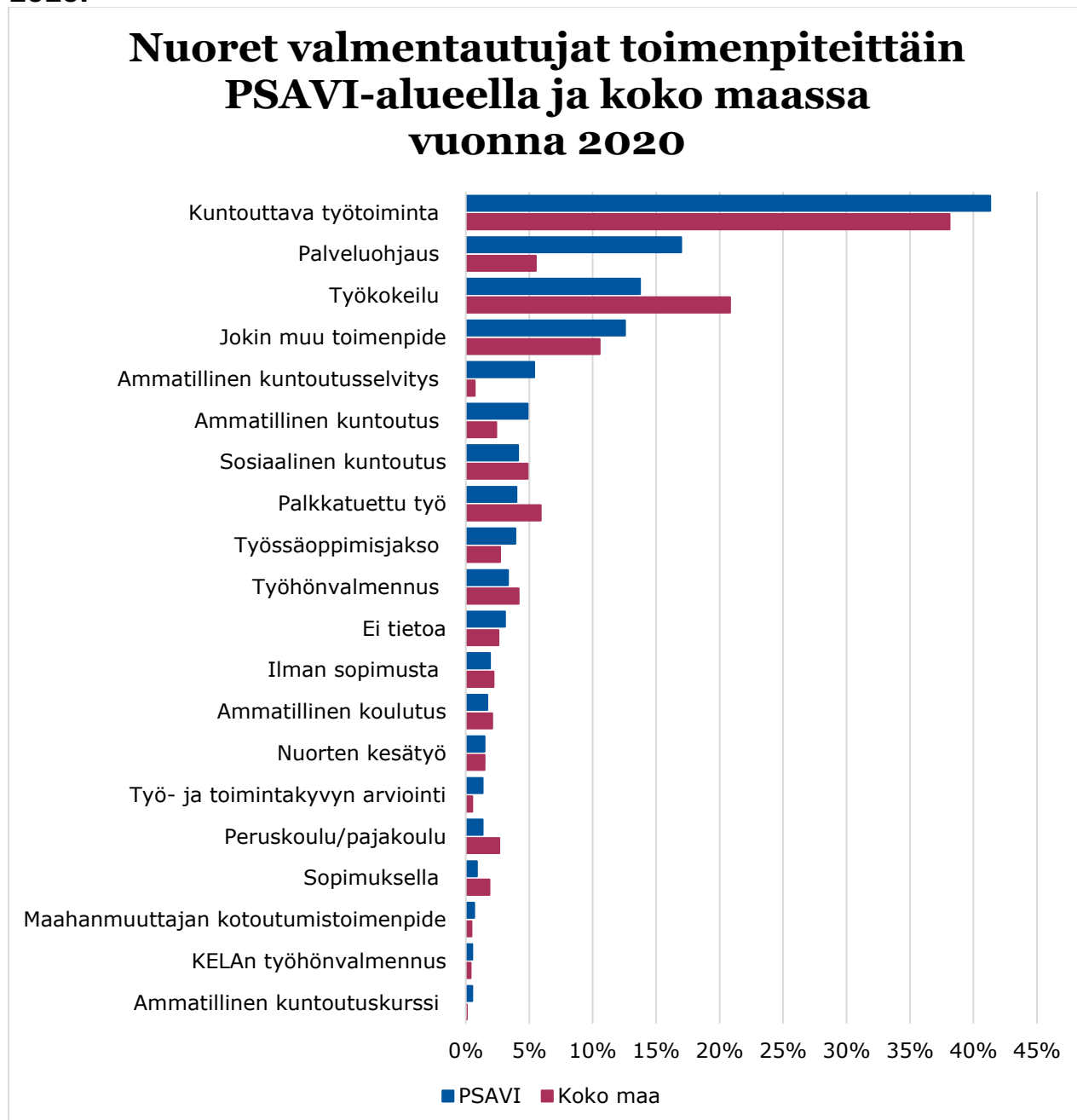
⁷ Luokkaan "Muu" on yhdistetty Työeläkelaitos, siviilipalvelus, ei kirjatut, 3. sektori, armeija ja Aikalisä, muu oppilashuolto, ei tietoa, Ohjaamo, KELA ja suoraan työelämään - vastaukset.

Työvoimahallinnon kautta ohjautuvien nuorten määrä tippui vuosien 2012–2016 aikana 48 prosentista 22 prosenttiin. Tämän jälkeen tiputusta on tapahtunut vielä niin, että vuonna 2020 vain 15 prosenttia nuorista tuli mukaan nuorten työpajoille työvoimahallinnon kautta Pohjois-Suomen avin alueella. ”Muu” -luokkaan sisältyvien ohjautumisten kautta pajalle ohjautuneiden nuorten määrä on lisääntynyt huomattavasti vuodesta 2012 lähtien. Luokkaan liittyvistä ohjautumisista merkittävimmät määrällisesti ovat suoraan pajalla omatoiminen tai läheisen yhteydenoton kautta tuleminen, jokin muu taho tai KELA. Myös ”sosiaali- ja terveystoimi/nuorisotyö” -luokkaan liittyvä ohjautuminen on lisääntynyt pitkällä aikavälillä. Vuonna 2020 sosiaali- ja terveystoimi ja nuorisotyö olivat suurin nuorten työpajatoimintaan ohjaava taho. Oppilaitoksen osuus säilyi pitkään 10 prosentin tasolla. Vuonna 2020 oppilaitosten kautta ohjautui kuitenkin vain 8 % nuorista. Tähän vaikuttanee suuresti koronapandemia, kun koulujen toimintaa vaikeuttivat rajoitukset ja etäkoulun järjestäminen.

5.1. Nuoret valmentautajat työpajalla

Pajakakon aikana valmentautajat voivat olla toiminnassa mukana monessa eri toimenpiteessä. Eri pajoilla on tarjolla erilaisia kokonaisuuksia toimenpiteistä.

Kuva 30. Nuorten valmentautujien osuudet erilaisissa toimenpiteissä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.⁸

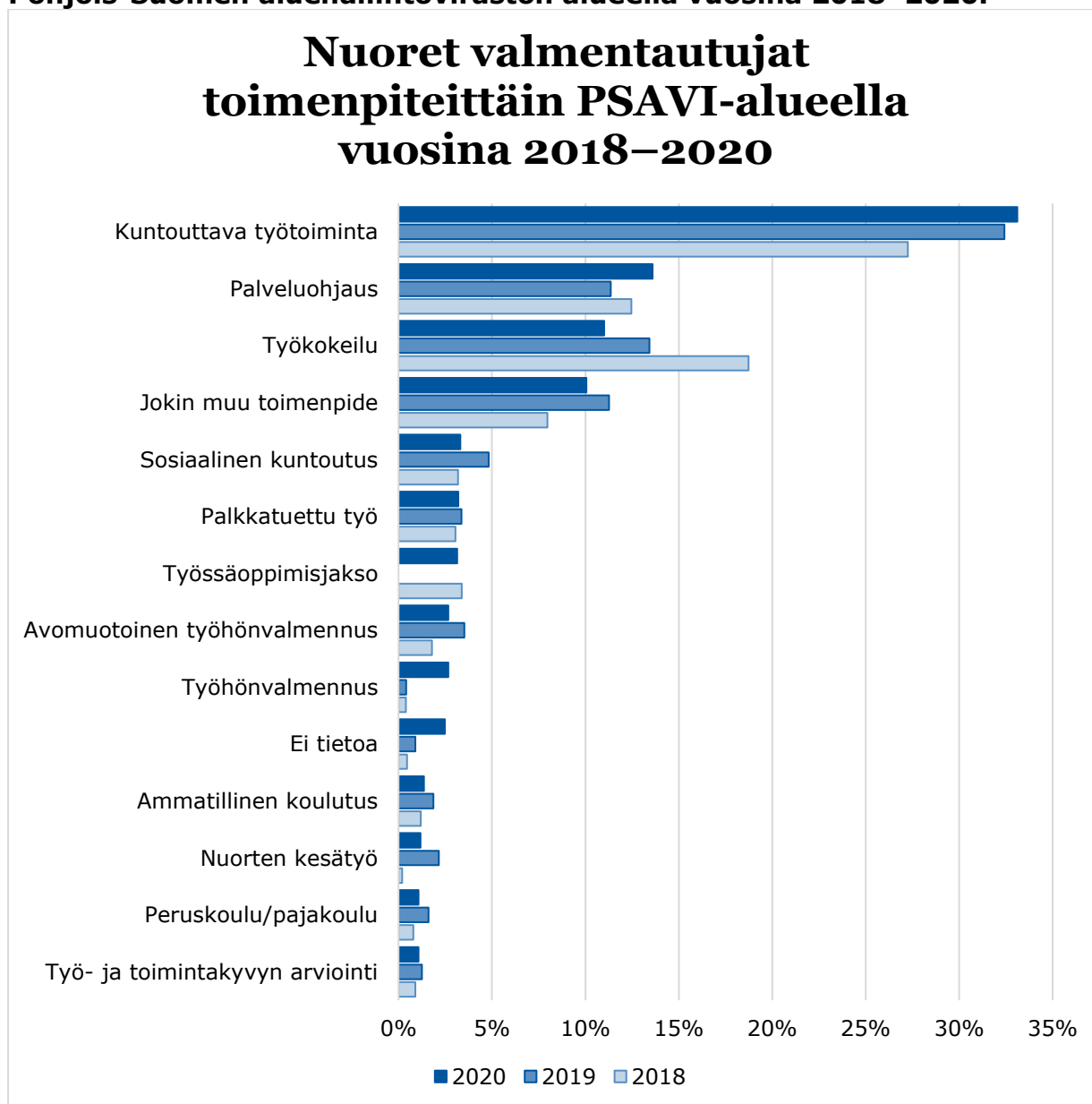

⁸ Koska yksi nuori voi osallistua useampaan toimenpiteeseen, on toimenpiteiden kokonaismäärä enemmän kuin osallistuneiden nuorten määrä. Kuvaajassa toimenpiteet on suhteutettu osallistuneiden nuorten määrään, ei toteutuneiden toimenpiteiden määrään.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020 yleisimmät toimenpiteet olivat kuntouttava työtoiminta ja palveluohjaus (**Kuva 30**). Valtakunnallisiin arvoihin verrattuna Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella käytetään enemmän muita toimenpiteitä, ammatillista kuntoutusselvitystä sekä ammatillista kuntoutusta. Sitä vastoin taas työkoekilua, palkkatuettua työtä, työhönvalmennusta ja peruskoulun tai pajakoulun käyntiä käytetään vähemmän kuin valtakunnallisesti.

Kuvasta 31 on jätetty pois kaikki toimenpiteet, joiden määrä on alle yhden prosenttiyksikön verran koko tarjonnasta. Näitä palveluja ovat kehitysvammaisten päivätoiminta, kuntoutustarveselvitys, vajaakuntoisten työhönvalmennus, mt-kuntoutujien työhönvalmennus, lukio, vajaakuntoisten ammatillinen koulutus, ammattierityisopetus, siviilipalvelus, työvoimakoulutus, oppisopimus / tuettu oppisopimus, sosiaalitoimen ennaltaehkäisevä tukitoimi ja tuotantokoulu.

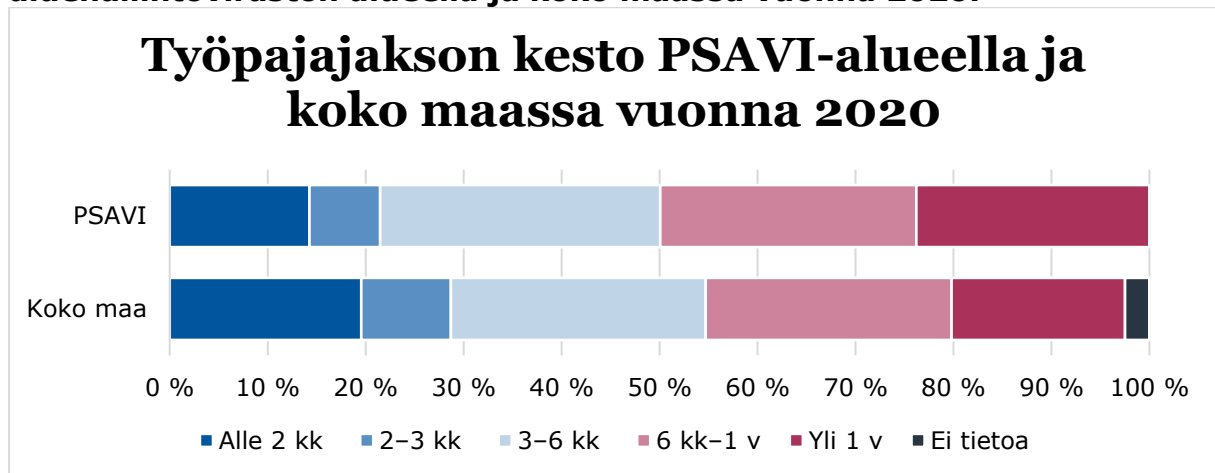
Kuva 31. Nuorten valmentautujien osuudet erilaisissa toimenpiteissä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.⁹

Toimenpiteiden osuuksia on verrattu vuodesta 2018 vuoteen 2020 (**Kuva 31**). Kuntouttava työtoiminta on suosituin palvelun ja sen osuus on kasvanut koko kolmen vuoden tarkastelujakson ajan. Työkokeilun osuus on vähentynyt eniten kolmen vuoden aikana. Palveluohjaus sekä muut suosituimmat toimenpiteet ovat pysyneet samoissa lukemissa.

⁹ Vertailtavuuden vuoksi osuudet on suhteutettu kaikkien toimenpiteiden määrään, kuten aiempina vuosina. Kuvaaajasta on poistettu toimenpiteet, joiden osuus oli yksittäisenä alle yhden prosenttiyksikön verran.

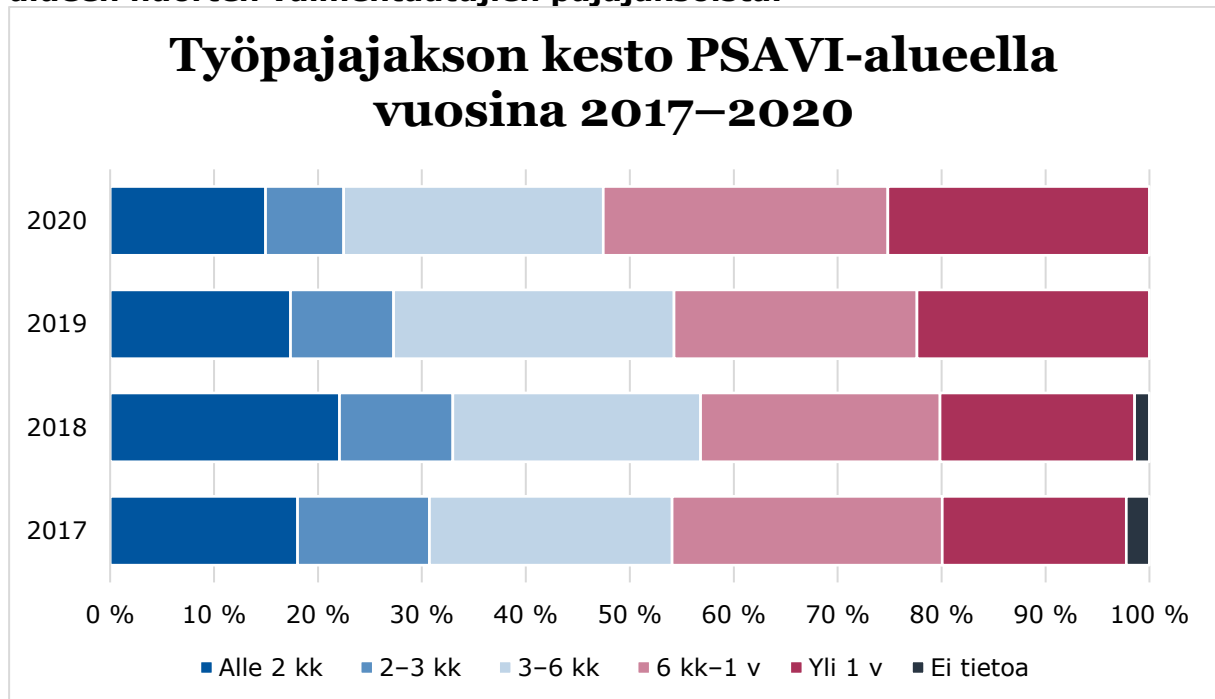
Kuva 32. Nuorten valmentautujien työpajajakson kestot Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.¹⁰

Työpajajakson kesto riippuu valmentautujan yksilöllisistä tarpeista. Jakson pituus vaihtelee hyvin lyhyistä käynneistä jopa yli vuoden kestäviin. Nuorten valmentautujien vuoden 2020 pajajaksojen kestot eivät eroa suuresti koko maan tuloksista (**Kuva 32**). Alle kahden kuukauden valmistusjaksoja oli Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kuitenkin viisi prosenttiyksikköä vähemmän, kun taas yli vuoden mittaisia jaksoja oli yli kuusi prosenttiyksikköä enemmän.

¹⁰ Osuudet kaikista alueen nuorten valmentautujien pajajaksoista.

Kuva 33. Nuorten valmentautujien työpajajakson kestot Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2017–2020. Osuudet kaikista alueen nuorten valmentautujien pajajaksoista.

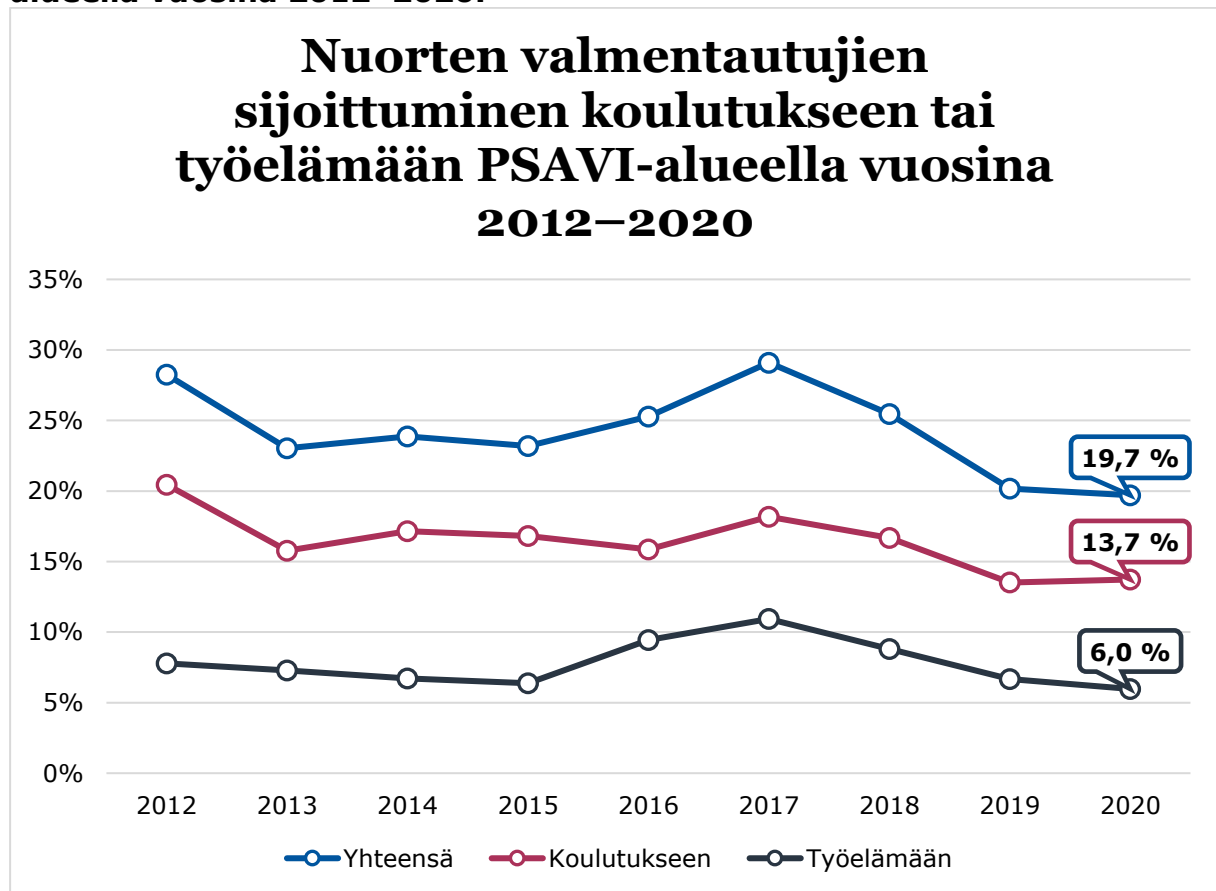

Vuonna 2018 alle kahden kuukauden pajajaksojen osuus oli kasvanut aiemmasta noin neljä prosenttiyksikköä. Vuonna 2020 osuus kuitenkin laski 14 prosentin tasolle yhteensä kahdeksan prosenttiyksikköä. Muissa kestoluokissa vaihtelu on muutamien prosenttiyksiköiden luokkaa. Eniten kasvoivat 3–6 kuukauden sekä yli vuoden kestäneiden jaksojen osuudet (molemmat noin viisi prosenttiyksikköä koko tarkastelujaksolla). (**Kuva 33**).

5.2. Nuorten valmentautujien sijoittuminen työpajajakson jälkeen

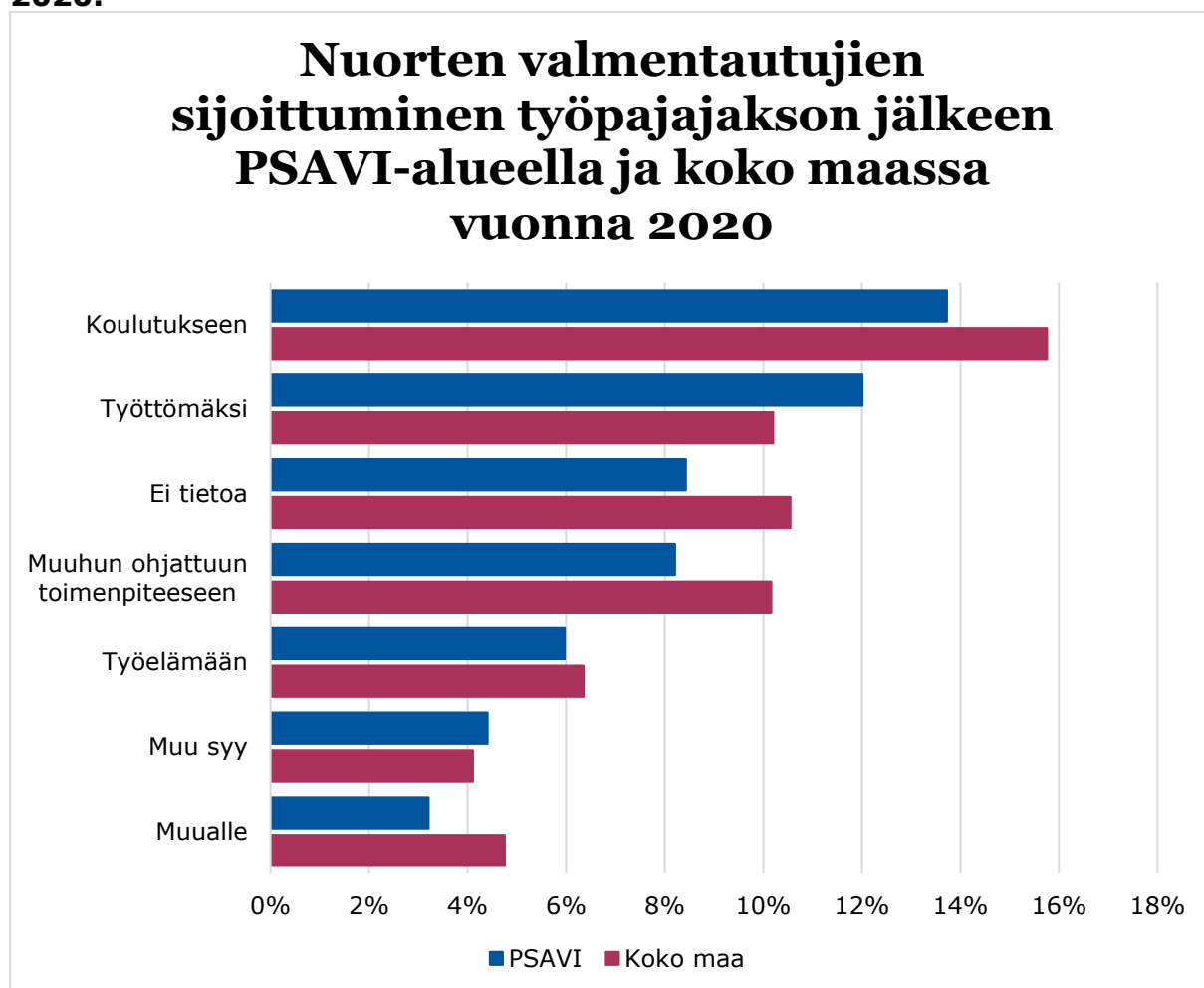
Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun (Nuorisolaki 1285/2016: 4 luku 13 §)

Kuva 34. Koulutukseen ja työelämään sijoittuneiden osuus kaikista alle 29-vuotiaista valmentautujista Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2012–2020.

Sekä koulutukseen että työelämään sijoittuneiden nuorten työpaja-valmentautujien määrä pysyi hyvin lähellä aiempaa vuonna 2020. (Kuva 34). Vastausten perusteella näyttää siltä, ettei koronapandemia vaikeuttanut nuorten sijoittumista koulutukseen ja työelämään.

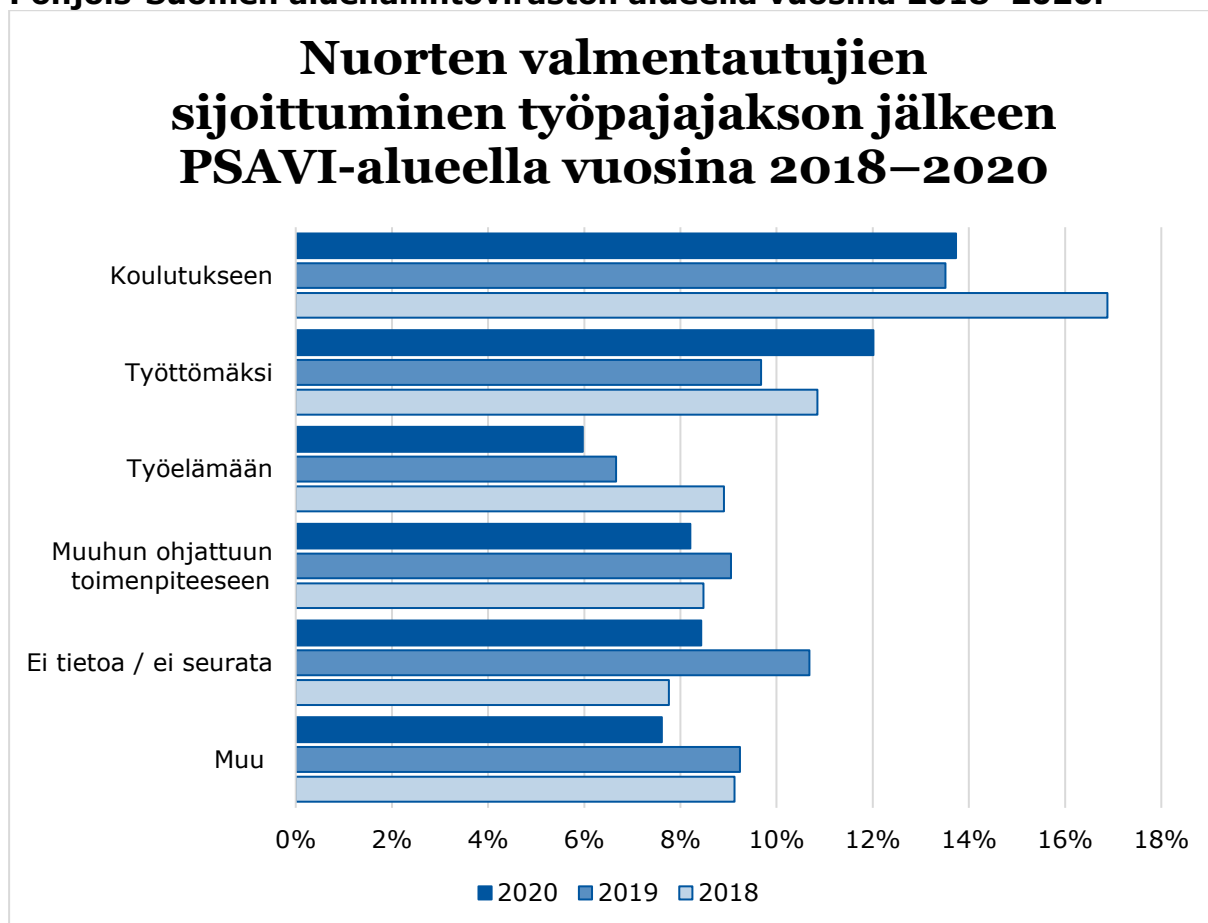
Kuva 35. Nuorten valmentautujien sijoittuminen pajajakson jälkeen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.¹¹

Pohjois-Suomen avin alueelta n 14 % nuorista sijoittui koulutukseen työpajajakson jälkeen, mikä on kaksi prosenttiyksikköä vähemmän kuin koko maassa. Työttömäksi taas jäi noin kaksi prosenttiyksikköä enemmän nuoria. Pohjois-Suomen alueella 44 % nuorista jatkoi edelleen työpajalla. (**Kuva 35.**)

¹¹ Osuudet alueen kaikista pajajakson aloittaneista nuorista valmentautujista.

Kuva 36. Nuorten valmentautujien sijoittuminen työpajajakson jälkeen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.¹²

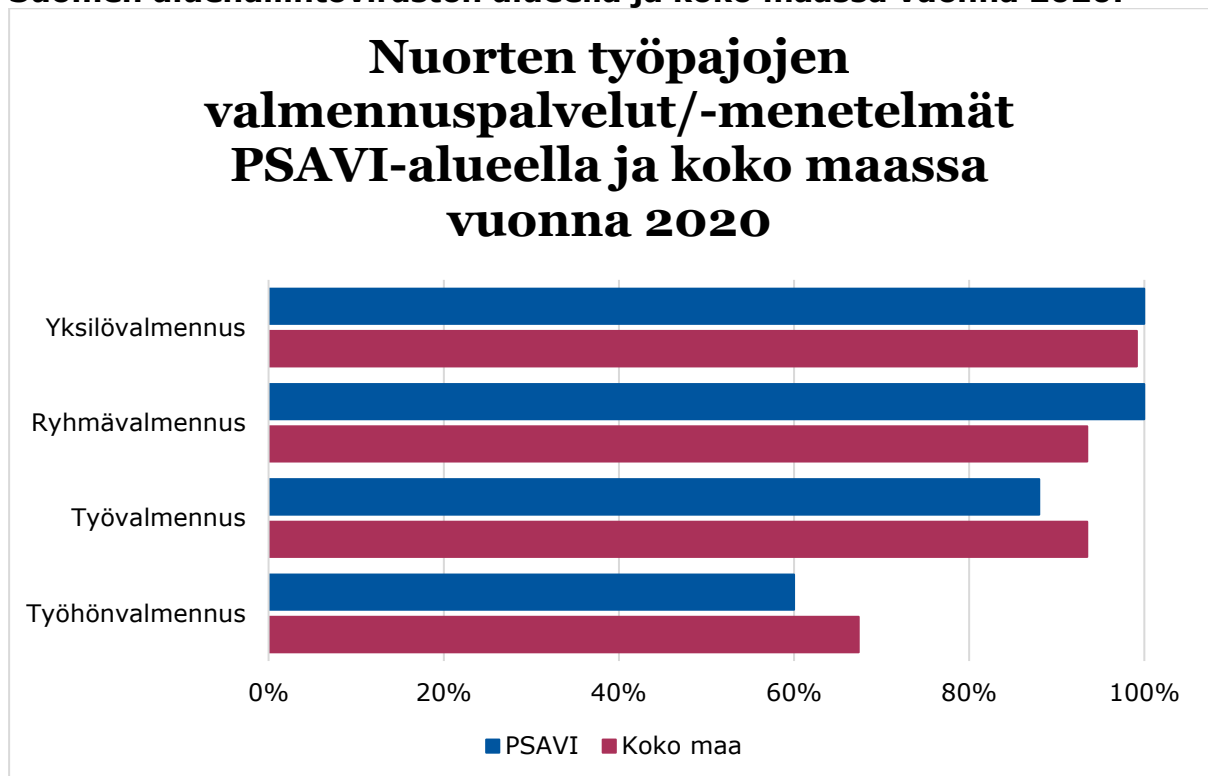
Kolmena tarkasteluvuonna nuoret ovat sijoittuneet työpajajakson jälkeen eniten koulutukseen. Koulutukseen on sijoittunut vuosina 2019 ja 2020 noin kaksi prosenttiyksikköä vähemmän nuoria kuin vuonna 2018, ja saman verran enemmän jäi työttömäksi. Myös työelämään siirtyneiden määrä on vähentynyt. **(Kuva 36.)** Vuonna 2020 nuorista 38 prosenttia oli edelleen työpajalla vuoden lopussa.

¹² Osuudet alueen kaikista pajajakson aloittaneista nuorista valmentautujista. Aiempina vuosina nuorten valmentautujien sijoittumisen vertailussa olleet ”Muutto toiselle paikkakunnalle” ja ”Erotettu työpajalta tai keskeyttänyt työpajajakson” ja ”Muualle” on laskettu mukaan kohtaan ”Muu”.

6. Toiminta nuorten työpajoilla

Nuorten työpajalla nuori valmentautuu tekemällä työtä tai työtoimintaa omien edellytystensä mukaan henkilökohtaiseen valmennussuunnitelmaan pohjautuen. Valmennuksen kautta edistetään nuoren elämönhallintataitoja, edistetään kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta sekä parannetaan nuoren valmiuksia koulutusta, työmarkkinoita tai muuta nuoren tarvitsemaa palvelua varten (Nuorisolaki 1285/2016: 4 luku 13 §).

Kuva 37. Nuorten työpajojen valmennuspalvelut/-menetelmät Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

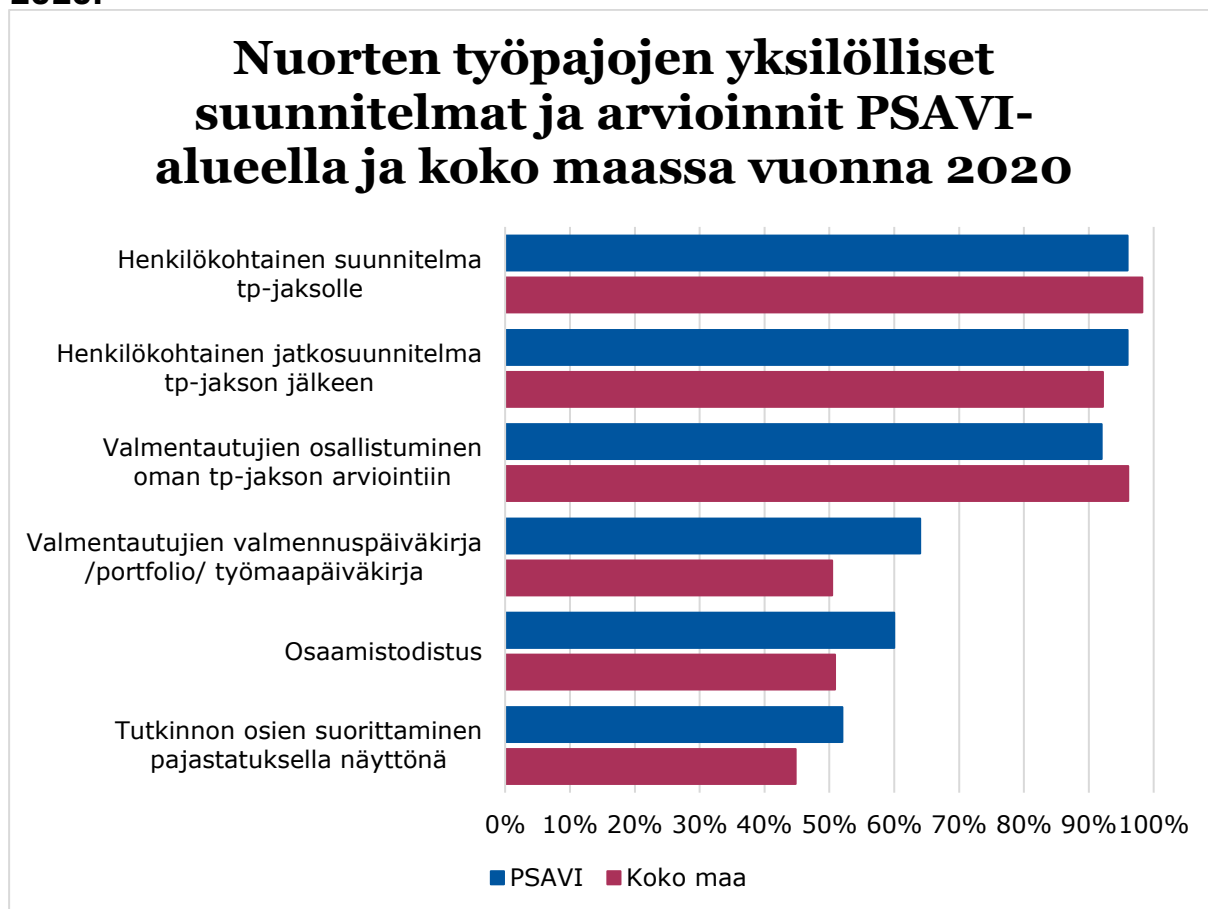
Vuonna 2020 kaikissa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoissa järjestettiin yksilö- että ryhmävalmennusta. Työvalmennusta ja työhönvalmennus järjestettiin hieman vähemmän kuin koko maassa. (**Kuva 37.**)

Kuva 38. Nuorten työpajojen matalan kynnyksen palvelut ja pajajakson aloitukseen liittyvät toimintamuodot Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

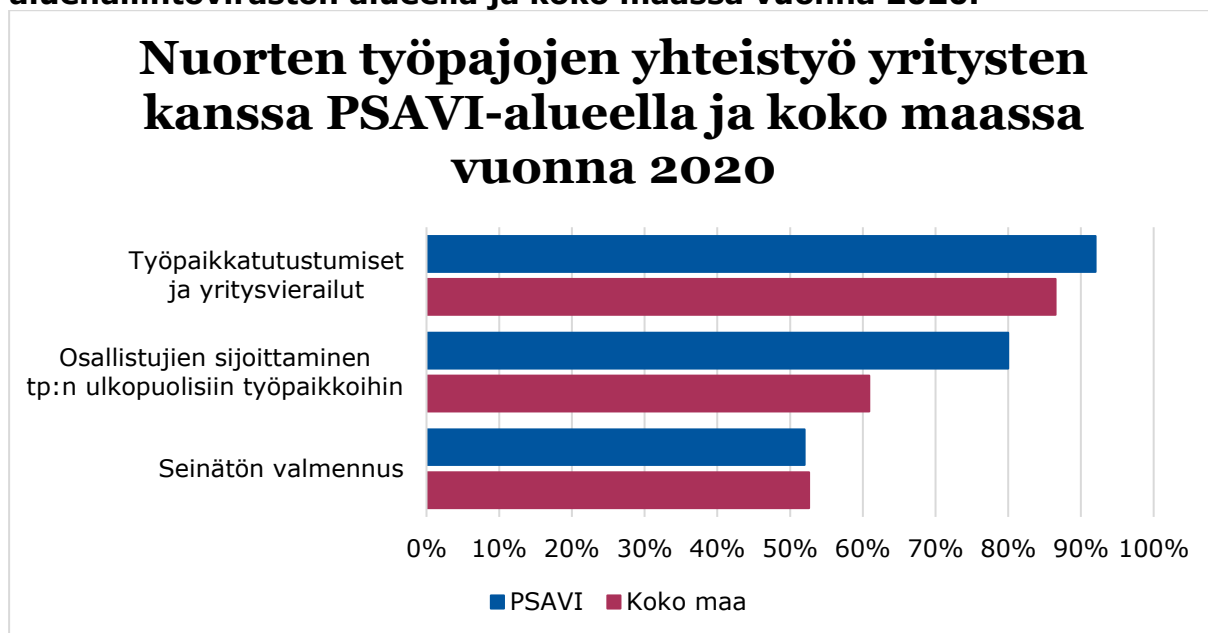
Työ- ja toimintakyvyn tai kuntoutustarpeen arviointi tehtiin ja starttivalmennusta tarjottiin lähes 70 prosentille nuorista. Etsivää nuorisotyötä ja starttijaksoja oli tarjolla jonkin verran vähemmän kuin koko maassa. Myös maahanmuuttajien kotouttamisen palvelut olivat harvinaisempia kuin koko maassa. (**Kuva 38.**)

Kuva 39. Nuorten työpajojen yksilölliset suunnitelmat ja arvioinnit Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

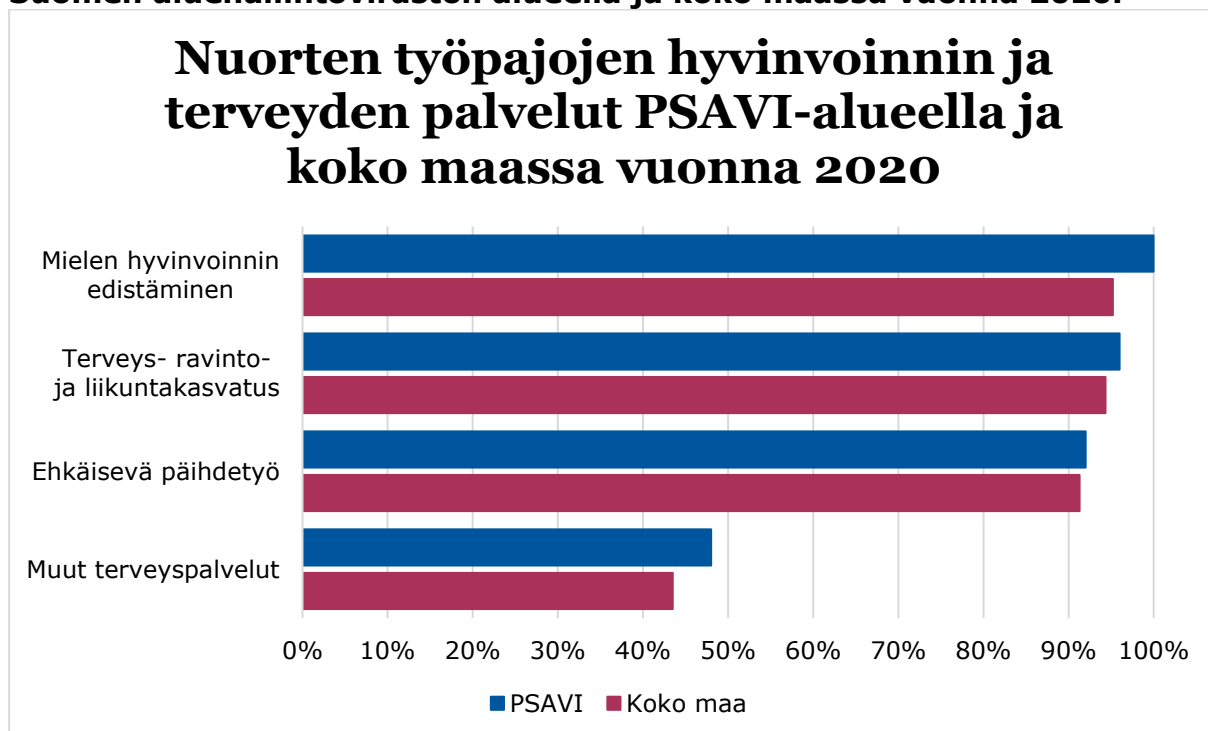
Yli 90 % nuorten työpajoista teki nuorille henkilökohtaisen suunnitelman sekä työpajajaksoille että sen jälkeen, ja valmentaja osallistui työpajajakson arviointiin niin Pohjois-Suomen alueella kuin koko maassa. Valmennuspäiväkirjaa tai vastaavaa käytettiin Pohjois-Suomen avin alueella 14 % enemmän kuin koko maassa. Myös osaamistodistusten ja tutkinnon osien suorittaminen pajastatuksella oli yleisempää kuin koko maassa. **(Kuva 39.)**

Kuva 40. Nuorten työpajojen yhteistyö yritysten kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

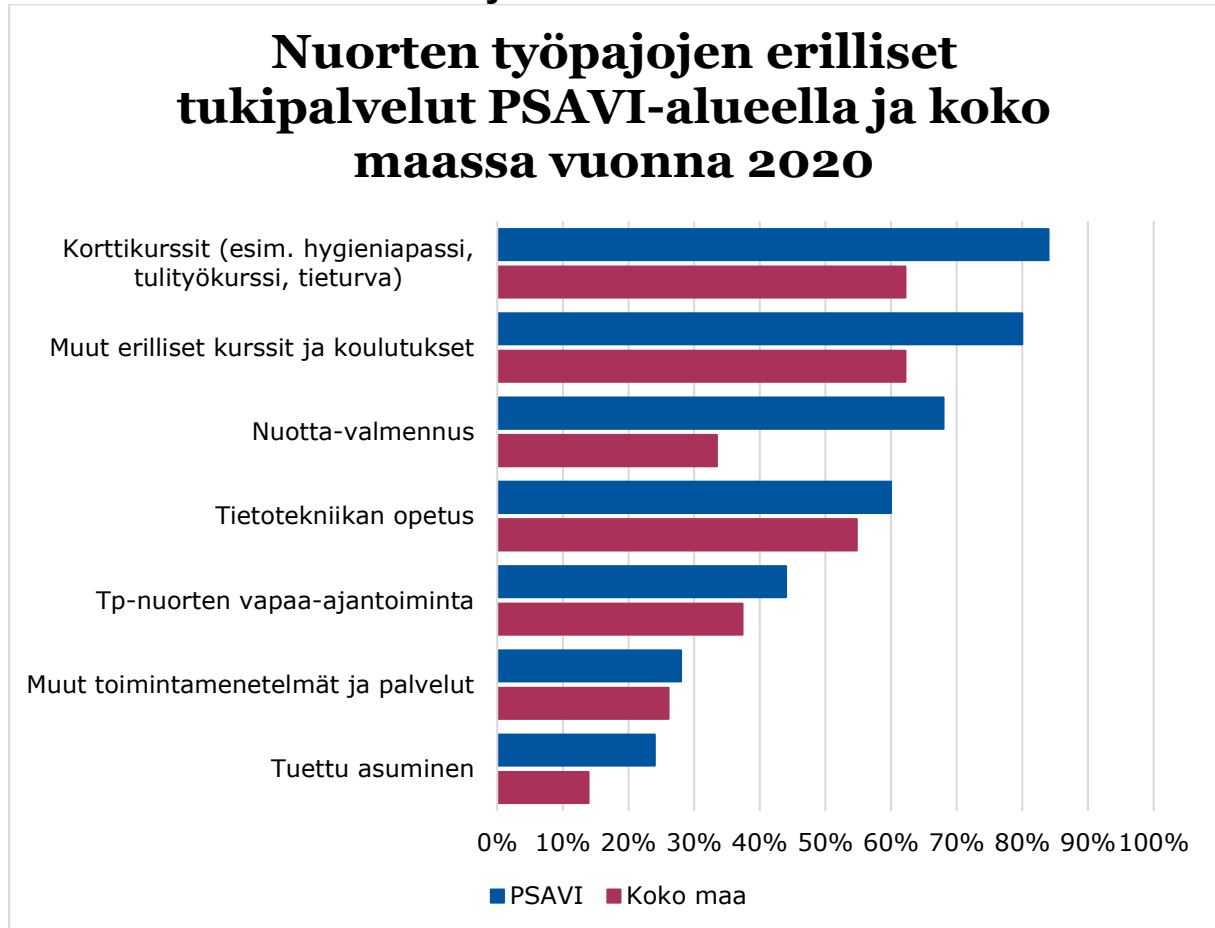
Yli 90 % nuorista pääsi tutustumaan työpaikkoihin ja tekemään yritysvierailuja Pohjois-Suomen alueella. Osallistuminen työpajan ulkopuolisiin työpaikkoihin oli Pohjois-Suomen alueella 20 prosenttiyksikköä yleisempää kuin koko maassa. Seinätön valmennus oli yhtä yleistä sekä Pohjois-Suomessa että koko maassa. (Kuva 40.)

Kuva 41. Nuorten työpajojen hyvinvoinnin ja terveyden palvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

Erilaisia hyvinvoinnin ja terveyden palveluja tarjottiin yli 90 % nuorista sekä Pohjois-Suomen että koko maan alueella. Erityisesti mielen hyvinvoinnin edistämiseen oli panostettu, kun Pohjois-Suomessa kaikki nuoret saivat osallistua kyseiseen palveluun. (Kuva 41.)

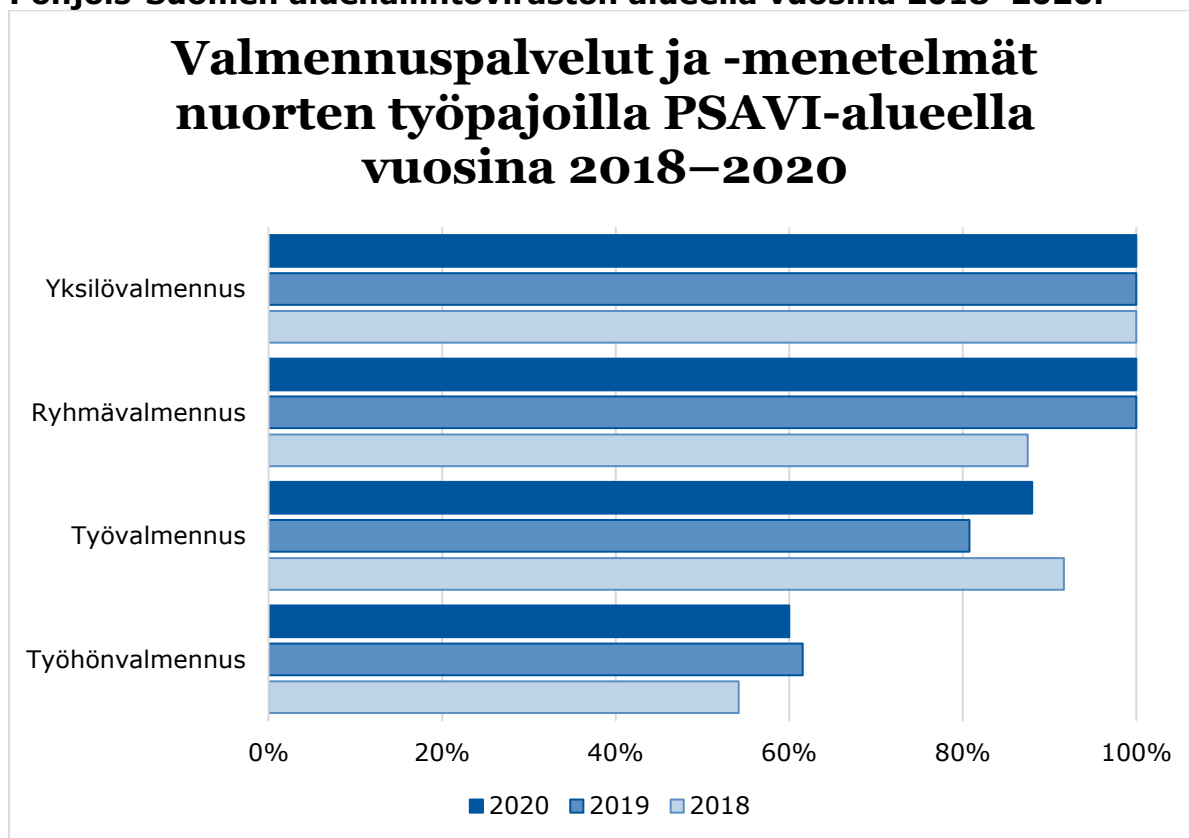
Kuva 42. Nuorten työpajojen erilliset tukipalvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

Vuonna 2020 Nuotta-valmennuksen osuus oli Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella selvästi korkeampi koko maan osuuteen verrattuna: ero oli lähes 35 prosenttiyksikköä. Kaikki nuorten työpajojen erilliset tukipalvelut olivat yleisempiä Pohjois-Suomen avin alueella kuin koko maassa: erityisesti korttikurssit, muut erilliset kurssit ja koulutukset olivat useammin käytössä. (Erilaisia hyvinvoinnin ja terveyden palveluja tarjottiin yli 90 % nuorista sekä Pohjois-Suomen että koko maan alueella. Erityisesti mielen hyvinvoinnin edistämiseen oli panostettu, kun Pohjois-Suomessa kaikki nuoret saivat osallistua kyseiseen palveluun. (Kuva 41.)

Kuva 42.)

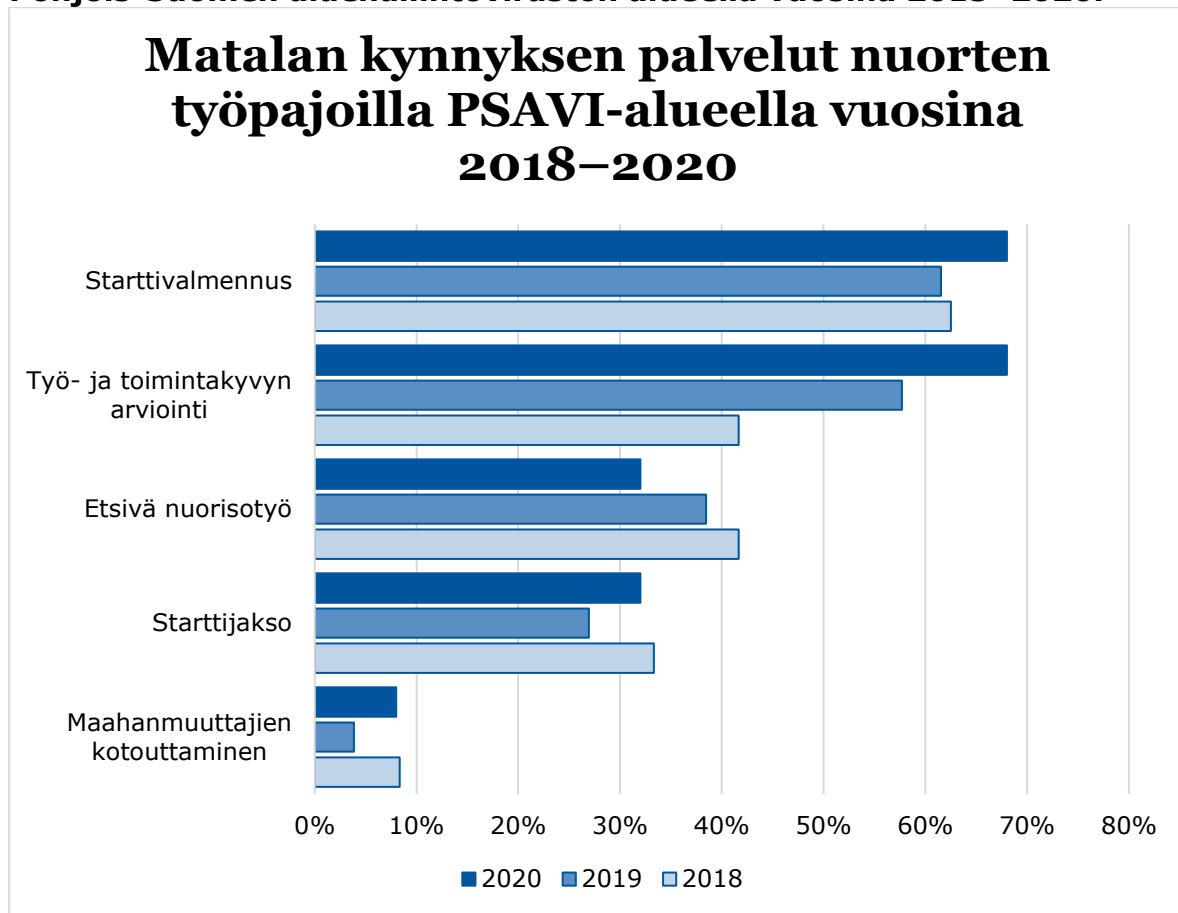
Kuva 43. Nuorten työpajoilla käytetyt valmennuspalvelut ja -menetelmät Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.¹³

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella nuorten työpajojen käytössä olevat toimintamenetelmät ovat pysyneet hyvin samalla tasolla vuosina 2018–2020. Pääosin vaihtelu on ollut muutamien prosenttiyksiköiden luokkaa, mutta yksittäisissä palveluissa on tapahtunut hieman suurempaa vaihtelua. Ryhmävalmennuksen osuus on ollut aiemmin tasaisesti 90 % luokkaa, kun vuonna 2019 se nousi 100 prosenttiin. Työ- ja työhönvalmennuksen määrä taas on edelleen yli 15 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin vuonna 2015. **(Kuva 43.)**

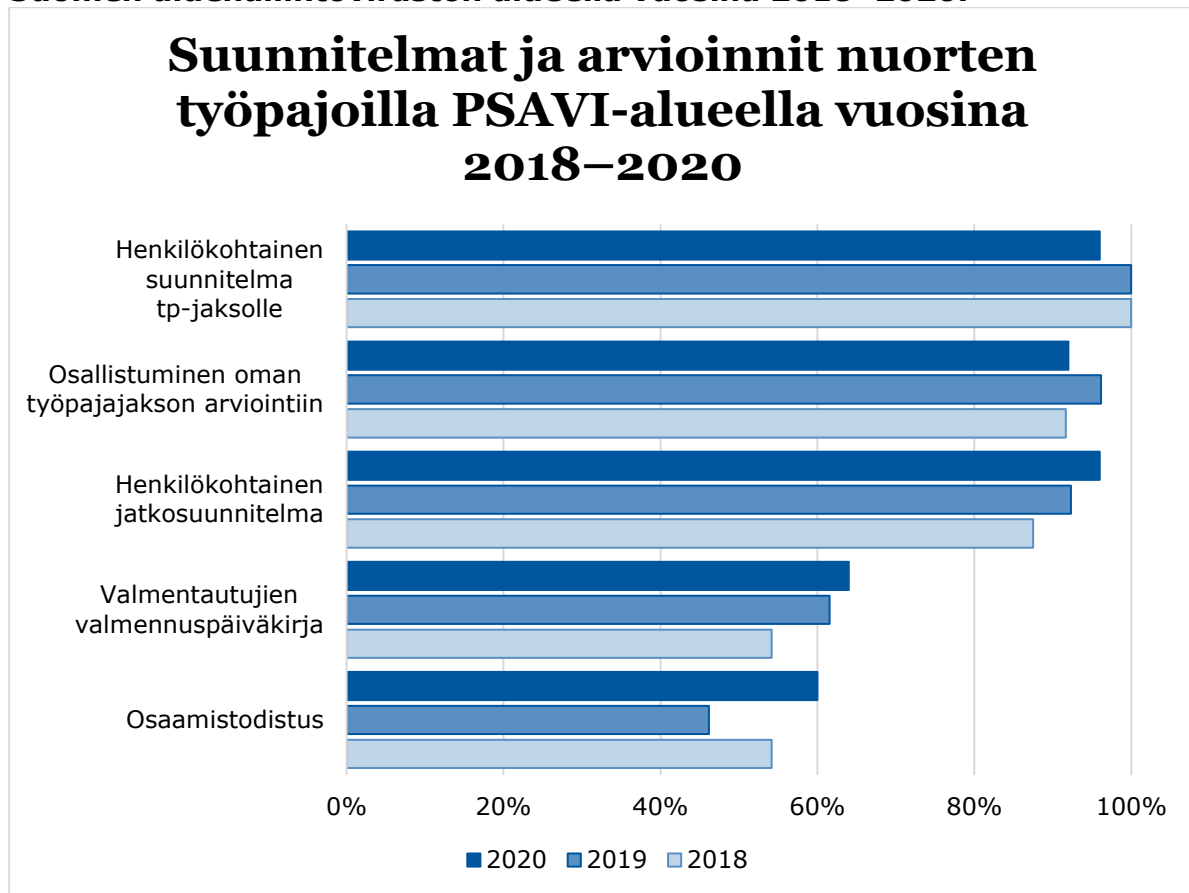
¹³ Kuvaajasta jätetty pois kategoria *kuntouttava valmennus*, koska sen katsottiin olevan toimenpide vuoden 2020 kyselyssä, eikä sitä kysytty palvelujen kohdalla.

Kuva 44. Nuorten työpajoilla käytetyt matalan kynnyksen palvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2015–2020.

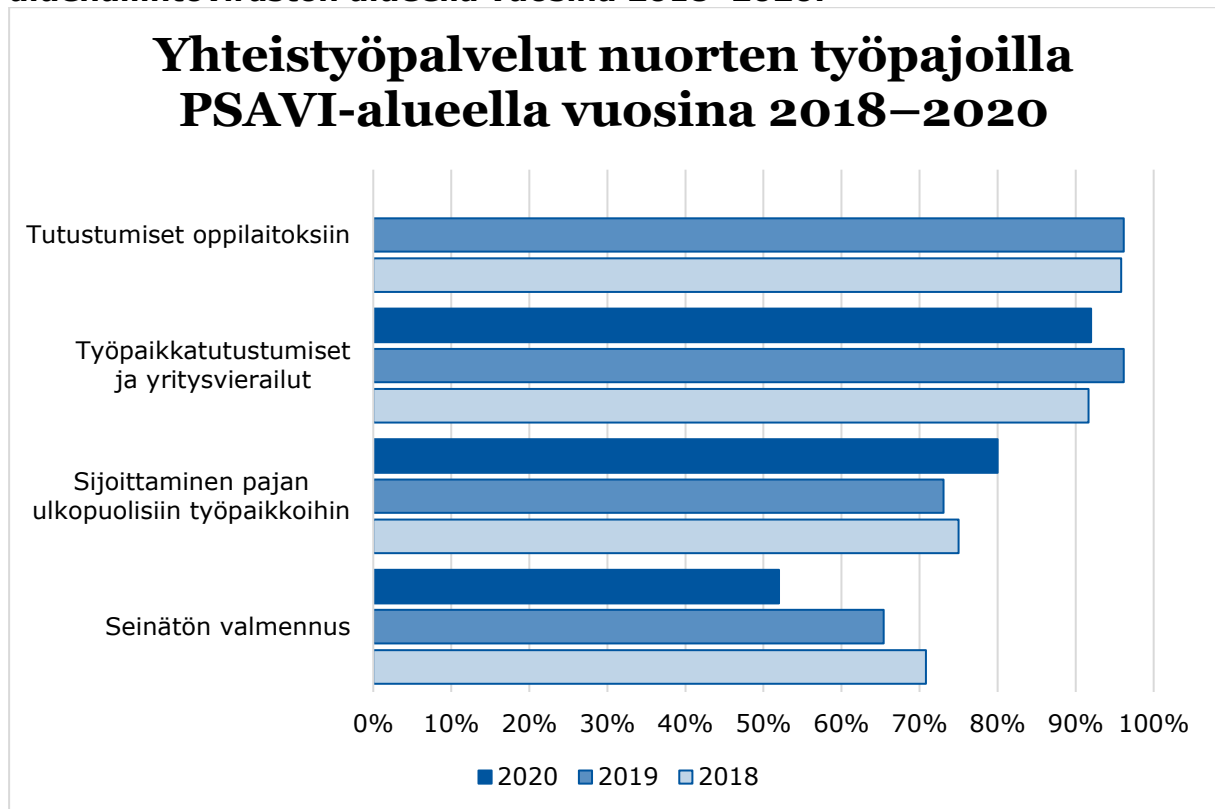
Vuonna 2020 starttivalmennuksen määrä nousi 68 prosenttiin aiemmasta 60 prosentin tasosta. Starttijaksoja järjestettiin edelleen n. 30 prosentissa pajoista. Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin määrä on kasvanut matalan kynnyksen palveluista eniten: vuoden 2020 ero vuoteen 2018 on 26 prosenttiyksikköä. Etsivän nuorisotyön osuus on laskenut hieman kolmen vuoden jaksolla. (**Kuva 44.**)

Kuva 45. Nuorten työpajoilla käytetyt suunnitelmat ja arvioinnit Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

Henkilökohtaista pajajaksoa suunnitelmaa on käytetty vuosina 2018–2019 kaikissa pajoissa. Vuonna 2020 yksi paja ei vastannut kaikkiin kyselyn kohtiin. Osaamistodistusten määrä laski 46 prosenttiin vuonna 2019, kunnes vuonna 2020 se nousi 60 prosenttiin. **(Kuva 45.)**

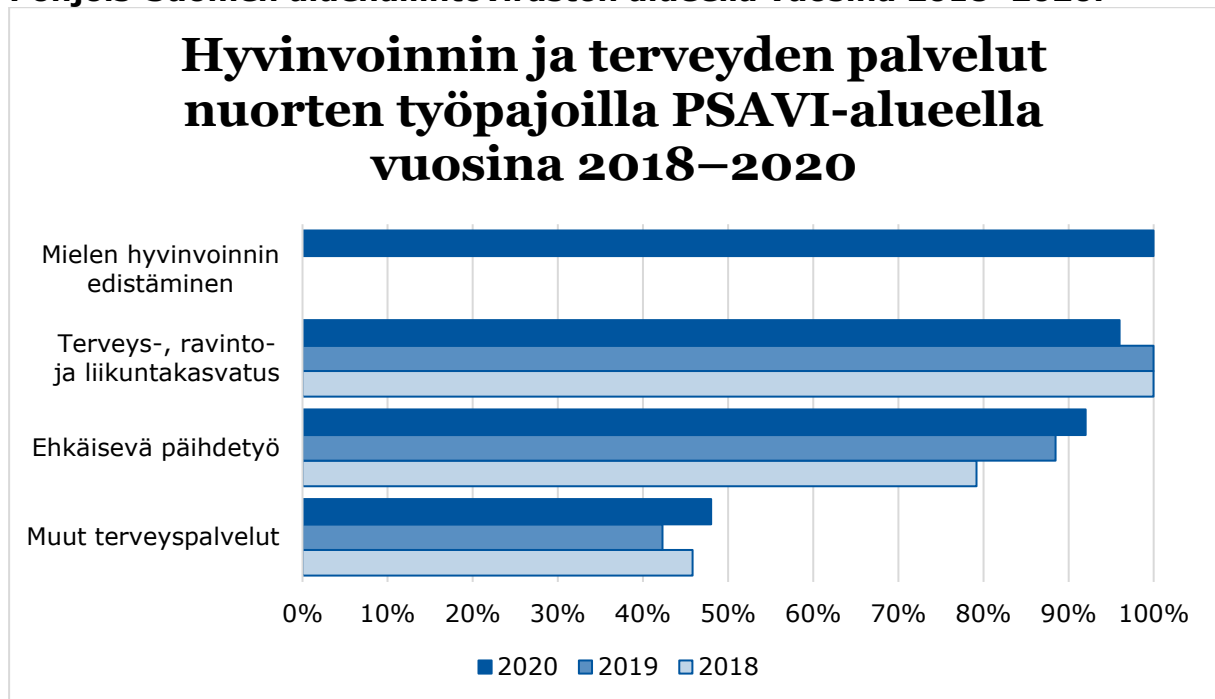
Kuva 46. Nuorten työpajoilla käytetyt yhteistyöpalvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.¹⁴

Yhteistyöpalvelujen tarjonta on pysynyt tasaisena tarkastelujaksolla. Tutustumisia työpaikkoihin ja yrityksiin tehtiin lähes kaikissa pajoissa. Seinättömän valmennuksen määrä on pysynyt kohtuullisen tasaisena, joskin vuonna 2020 sen määrä väheni aiemmasta 13 prosenttiyksikköä. (**Kuva 46.**)

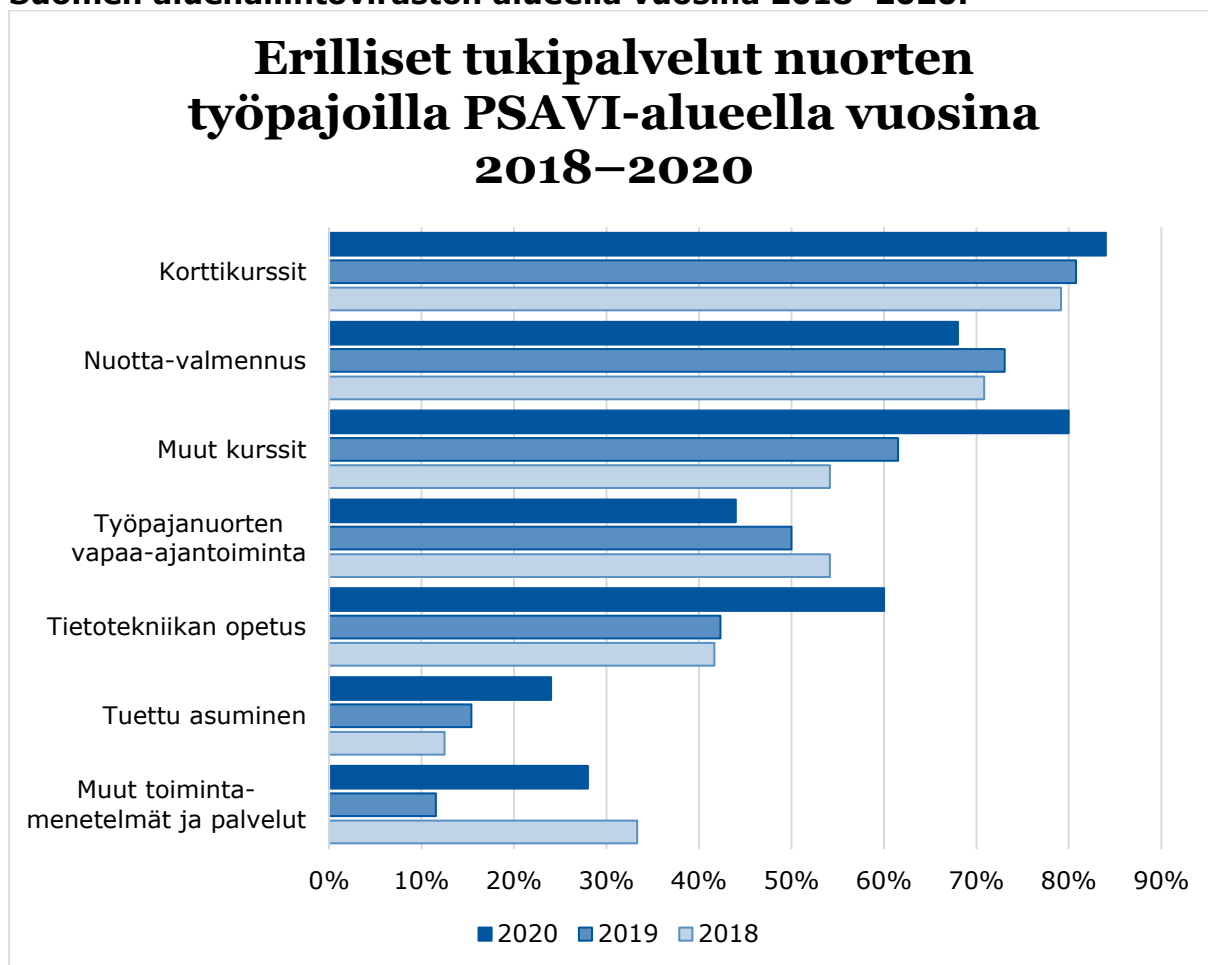
¹⁴ Jätetty pois kategoria *tutustuminen oppilaitoksiin*, koska 2020 vuoden kyselyssä yhteistyöhön laskettiin tässä kysymyksessä mukaan vain työelämään liittyvät palvelut.

Kuva 47. Nuorten työpajoilla käytetyt hyvinvoinnin ja terveyden palvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

Terveyshpalvelujen tarjonta nuorten työpajoilla on pysynyt pääosin samalla tasolla kolmen tarkasteluvuoden aikana. Suurin kehitys on tapahtunut ehkäisevän päihdetyön kohdalla: vuoteen 2018 verrattuna 13 prosenttiyksikköä useampi pajoista tarjosi sitä vuonna 2020. Vuoden 2020 kyselyssä oli lisäksi uusi kategoria, mielen hyvinvoinnin edistäminen, jota tarjottiin kaikissa alueen pajoissa. (**Kuva 47.**)

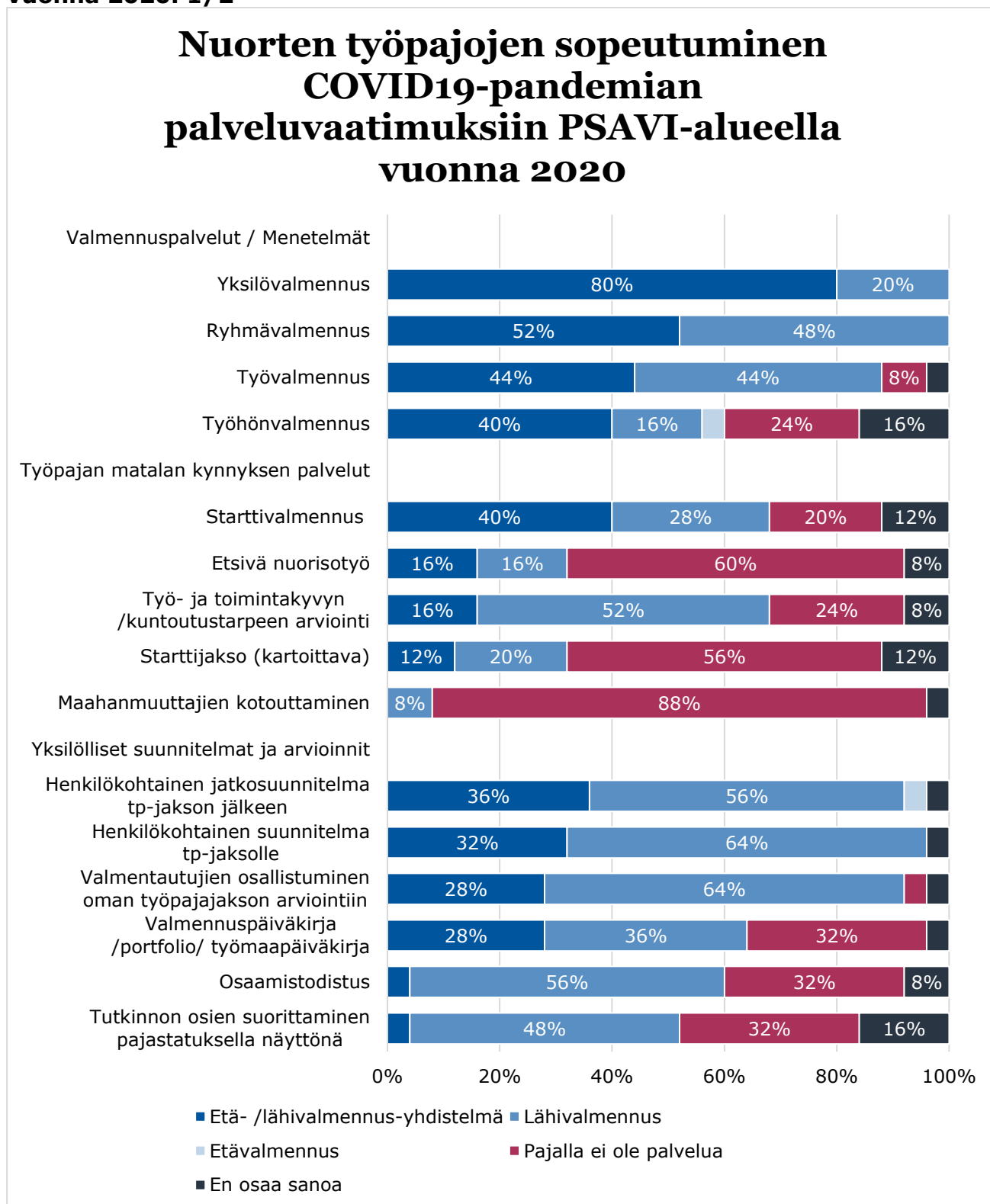
Kuva 48. Nuorten työpajoilla käytetyt erilliset tukipalvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

Erilaisten tukipalvelujen määrä on pysynyt tasaisena tai hieman kasvanut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen työpajoilla. Suurin ero kolmen vuoden aikana on ollut muissa toimintamenetelmissä ja palveluissa, joiden määrä on vaihdellut vuosittain. Kyseisessä erossa voi johtua esimerkiksi siitä, että jokin palvelu on tulkittu eri kategoriaan eri vuosina. Muiden kurssien ja tietotekniikan opetuksen osuudet kasvoivat vuonna 2020 runsaasti. Tämä voi johtua koronapandemian vaikutuksista ja tarpeesta hankkia tietoteknistä osaamista, jotta toimintaa voitiin jatkaa tarpeen vaatiessa myös etänä. (**Kuva 48.**)

Avoimissa vastauksissa pajat kuvasivat tarjottuja erilaisia muita terveyspalveluja sekä muita palveluja. Terveyspalveluista oli tarjolla esimerkiksi ohjaamista työttömien terveystarkastukseen, teemapäiviä, jolloin parturi, työkykykoordinaattori, terveydenhoitaja, hammashoitaja tai päihdetyöntekijä kävi pajalla ja tarjolla oli myös kuvataideterapiaa, aikuissosiaalityön apua, ravintoterapeutin palvelut sekä mahdollisuus käydä terveystarkastuksessa pajalla. Lisäksi nuorten työpajalla oli tarjolla esimerkiksi erilaisia ryhmävalmennuksia, hyvinvointiryhmiä, kaupassa käynti yhdessä valmentajan kanssa sekä pajaliikuntaryhmiä ja eläinavusteista toimintaa.

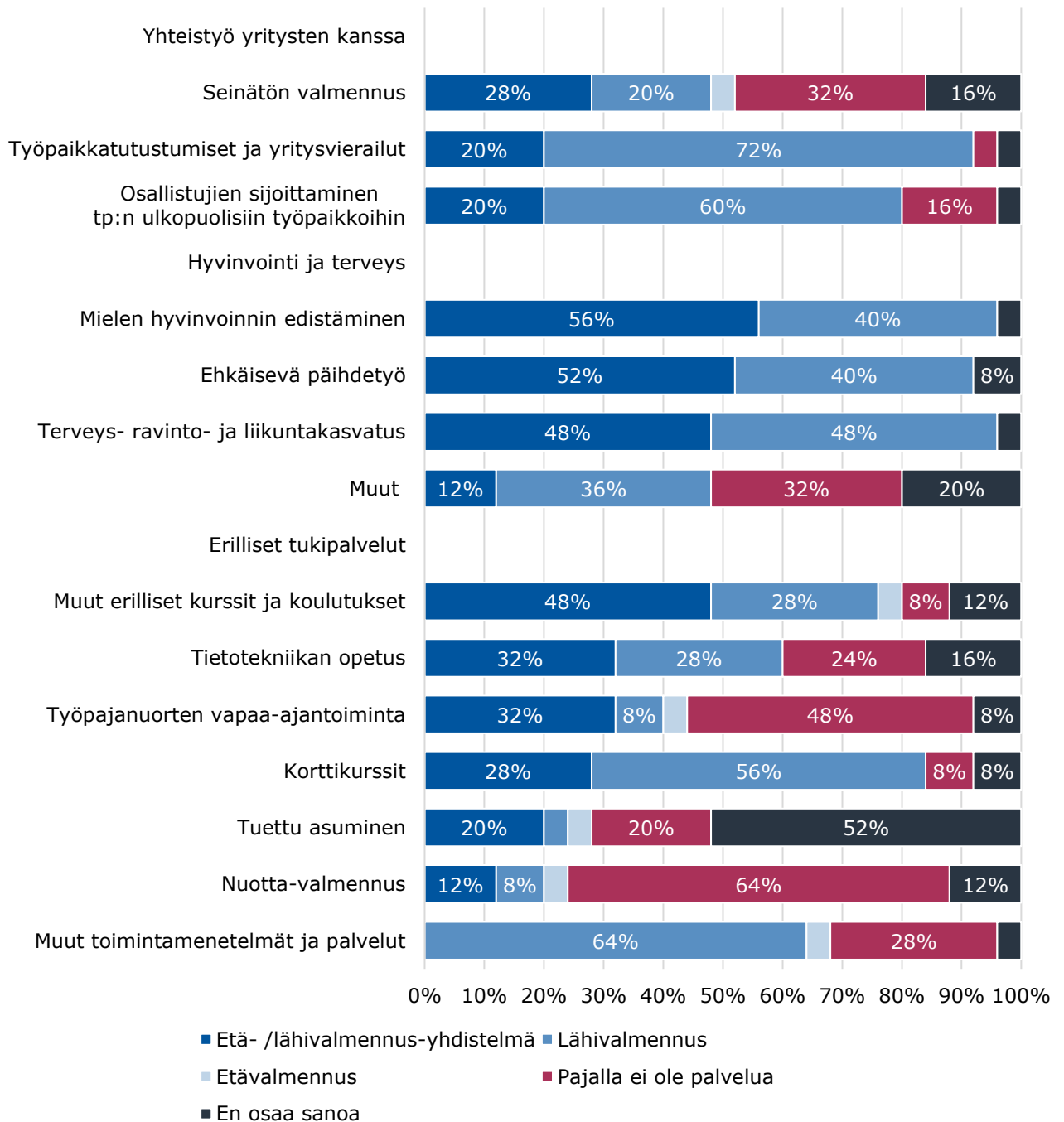
Kuva 49. Nuorten työpajojen sopeutuminen koronapandemian palveluvaatimuksiin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020. 1/2¹⁵

¹⁵ Kuvien tarkemmat otsikoinnit samat kuin kuvissa 36–37 ja 38–42.

Kuva 50. Nuorten työpajojen sopeutuminen koronapandemian palveluvaatimuksiin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020. 2/2

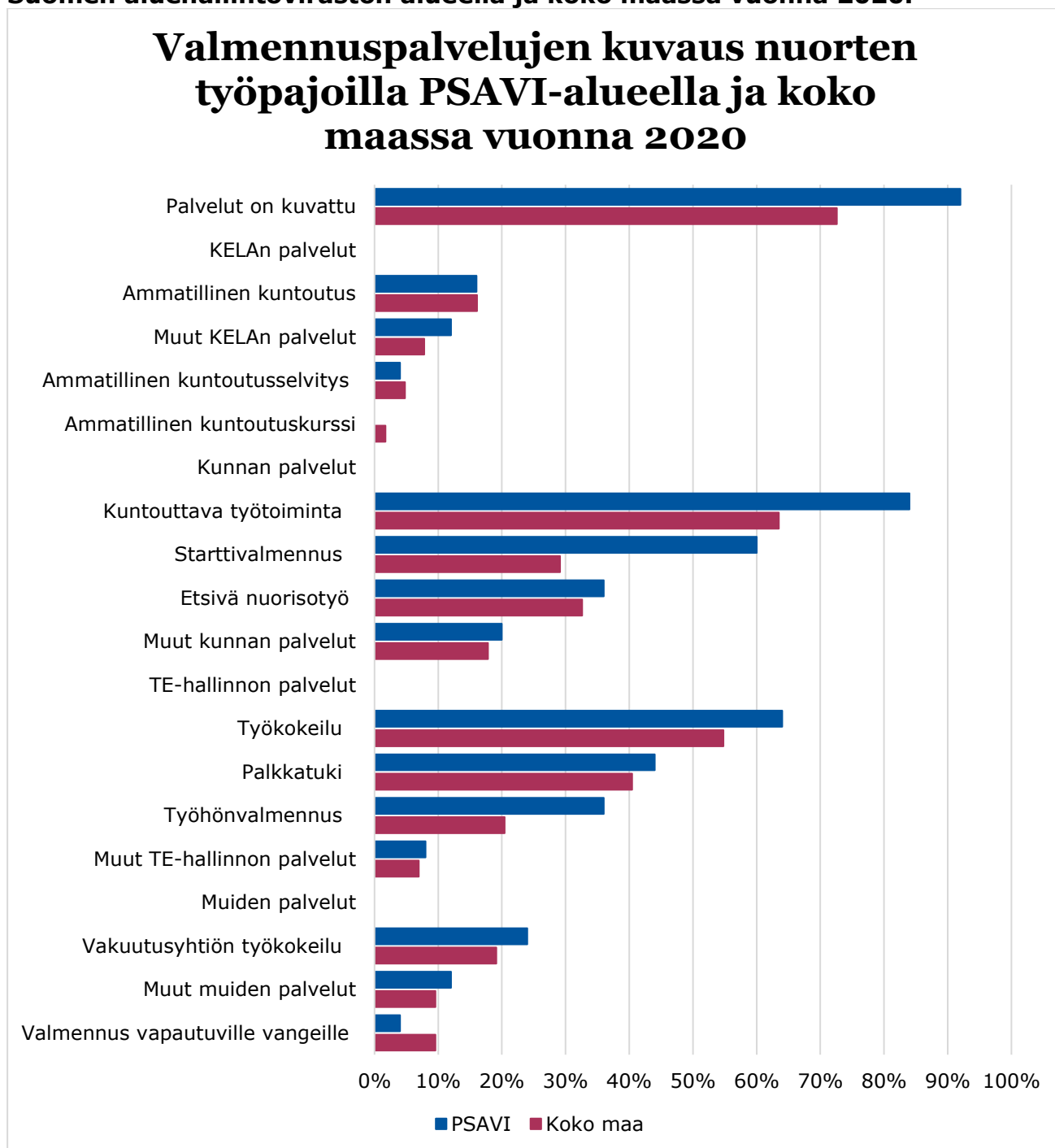
Nuorten työpajojen sopeutuminen COVID19-pandemian palveluvaatimuksiin PSAVI-alueella vuonna 2020

Vuoden 2020 kyselyssä kysyttiin koronapandemian takia myös sitä, olivatko palvelut tarjolla lähi- vai etäpalveluna tai molempina. Yleisesti pajat onnistuivat erinomaisesti palvelujen muuttamisessa etätoimintaan. Moni paja kuitenkin koki, etteivät nuoret välttämättä halunneet tai kyenneet teknisten haasteiden vuoksi etäyhteyksiin. Tämän takia palveluja oli tarjolla joko lähi- tai etäpalveluna. Osa pajoista tarjosi mahdollisuutta sekä etä- että lähiosallistumiseen eli ns. hybridinä. (**Kuva 49.** ja **Kuva 50.**)

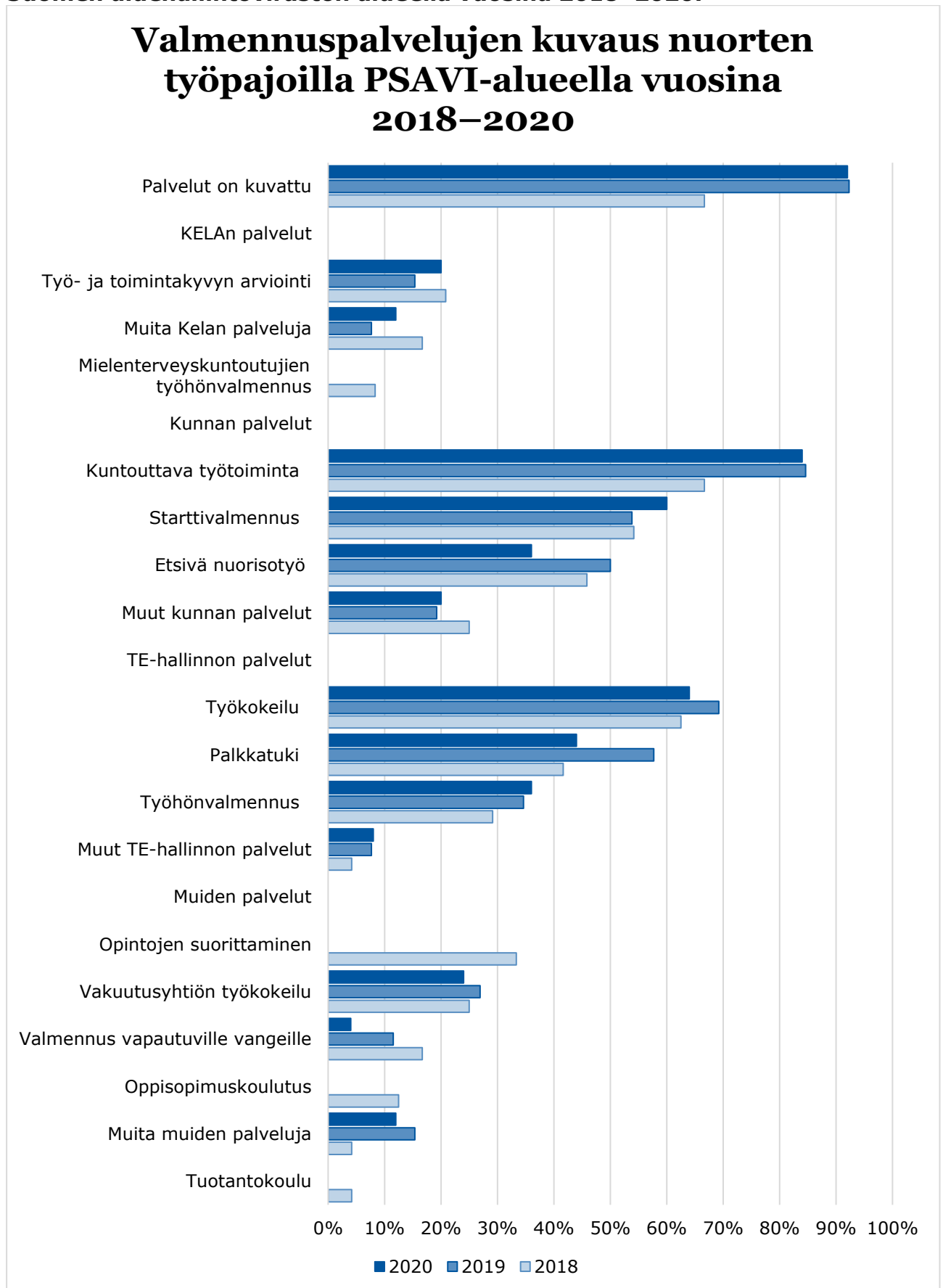
Vain hyvin pieni osa palveluista on tuotettu pelkästään etäpalveluna. Tarjottujen palvelujen sisäinen jakauma näyttää, kuinka suuri osa tarjotusta palvelusta on ollut etänä, lähipalveluna tai hybridinä. Kuvista voidaan todeta, että lähi- ja etä/lähivalmennus ovat toimintamuotoina olleet toimintamuotona suurimmassa osassa kaikista palveluista vuonna 2020.

Kuva 51. Valmennuspalvelujen kuvaus nuorten työpajoilla Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 92 % oli kuvannut valmennuspalvelut, kun valtakunnallinen määrä oli 73 % (**Kuva 51**). Kuntouttavan työtoiminnan palvelukuvaus tehtiin 84 % työpajoista, mikä on 21 prosenttiyksikköä enemmän kuin valtakunnallisesti. Myös starttivalmennuksen ja työkokeilun palvelukuvaukset toteutettiin yli puolessa työpajoista. Muiden palvelujen osalta kuvaus tehtiin harvemmin, mutta pääosin useammin kuin valtakunnallisella tasolla. Vain ammatillisen kuntoutuskurssin kuvausta ei tehty missään alueen nuorten työpajoista.

Kuva 52. Valmennuspalvelujen kuvaus nuorten työpajoilla Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

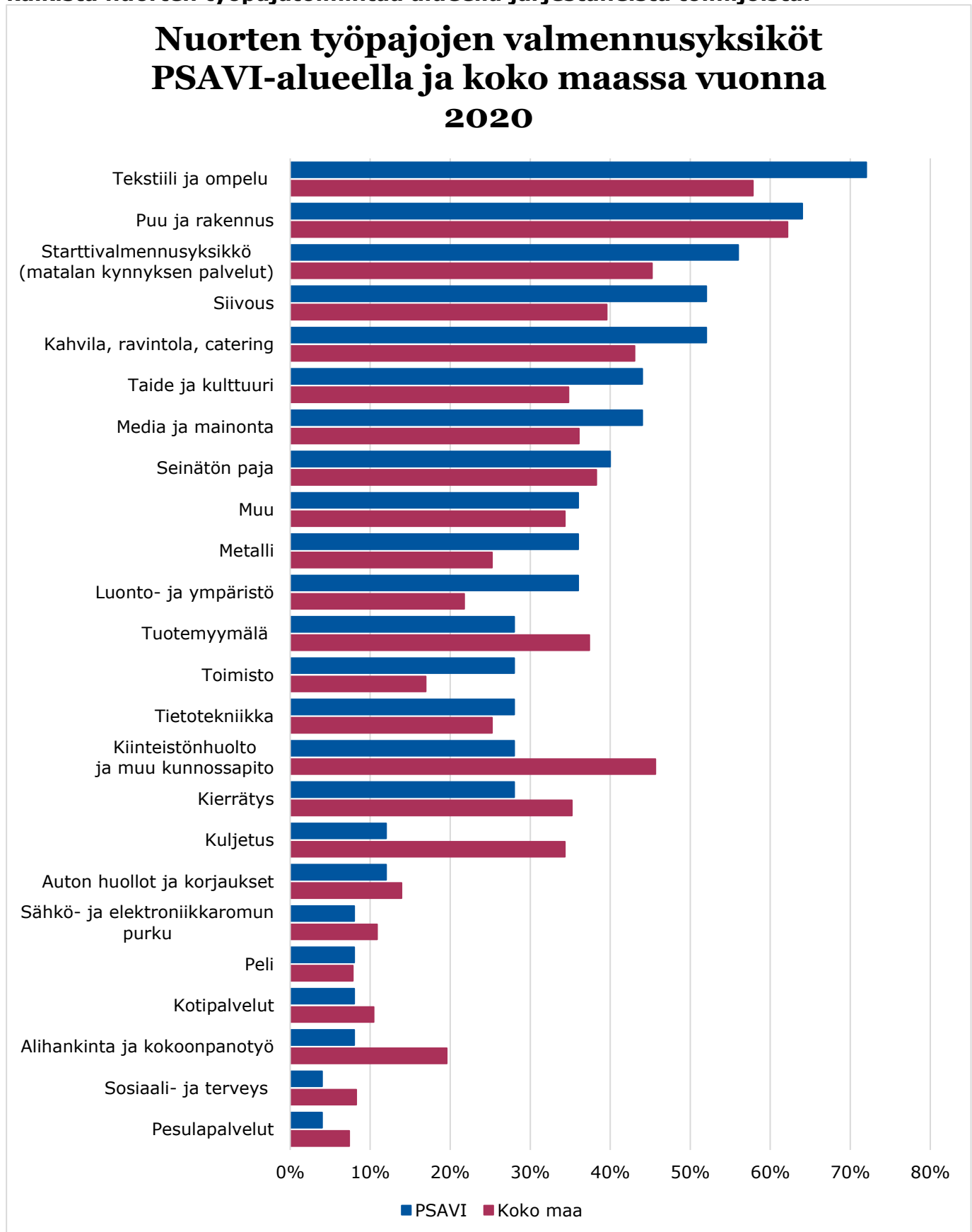

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella palvelukuvausten määrä on noussut selvästi vuosien 2018 ja 2020 välillä (**Kuva 52**). Aiemmin palvelut oli kuvattu 67 % pajoista, kun vuonna 2019 määrä nousi 92 prosenttiin. Kuntouttavan työtoiminnan, starttivalmennuksen ja työhönvalmennuksen kuvaukset ovat tulleet yleisemmiksi tarkasteluvuosina. Sitä vastoin erityisesti muita KELAn palveluja, mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennusta, muita TE-hallinnon palveluja, vapautuvien vankien valmennusta ja muita muiden palveluja kuvataan edelleen vain 10–20 % pajoista.

Työpajakyselyssä ei ole kysytty täsmälleen samoja valmennuspalvelujen kuvauksia joka vuosi. Vuosina 2019 ja 2020 tilastoja varten kysyttiin ammatillisesta kuntoutuksesta, kuntoutus selvityksestä sekä kuntoutuskurssista. Nämä tulokset on yhdistetty vuosivertailuun kohtaan työ- ja toimintakyvyn arviointi. Muiden palvelujen kohdalta puuttuvat tulokset kohdista opintojen suorittaminen, oppisopimuskoulutus ja tuotantokoulu.

Avoimissa vastauksissa muita kuvattuja KELAn palveluja oli Nuotti- eli NEET-valmennus. Muita kuntien palveluja olivat erimerkiksi sosiaalinen kuntoutus, Nepsy-valmennus, koulutusvalmennus ja työlinikka ja luontovalmennus. TE-toimiston palveluista oli kuvattu uravalmennus. Muita muiden palveluja taas olivat esimerkiksi vakuutusyhtiön resurssiselvitys, työkyvyn arviointi, tuotantokoulu ja yhdyskuntapalvelu Rise.

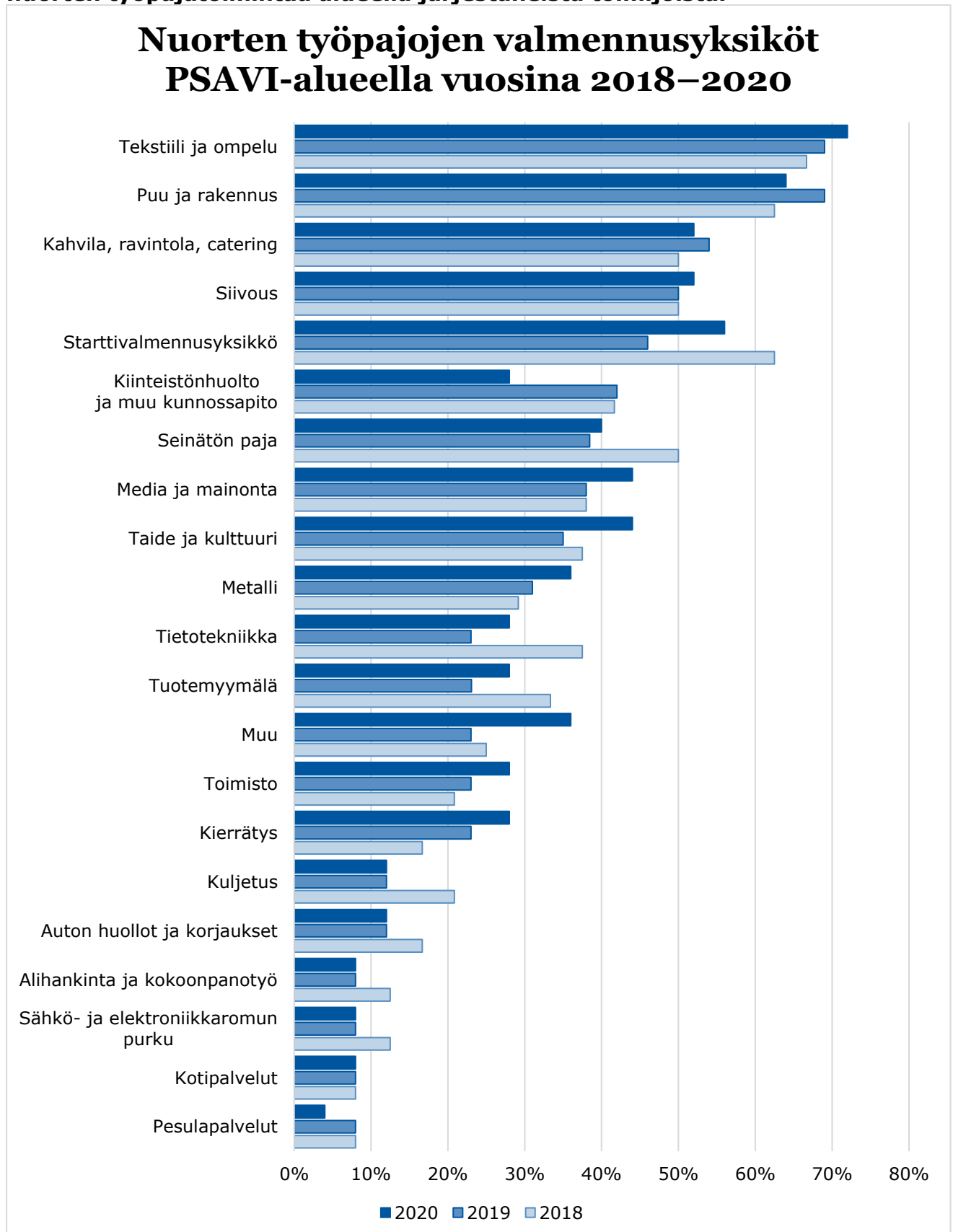
Kuva 53. Nuorten työpajatoiminnan valmennusyksiköt Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020. Osuudet kaikista nuorten työpajatoimintaa alueella järjestäneistä toimijoista.

Vuonna 2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella nuorten työpajoilla oli yhteensä 184 erilaista valmennusyksikköä. Suurin yksiköiden määrä yhdellä työpajalla oli 17 ja pienin yksi.

Vuonna 2020 yleisimmät valmennusyksikkömuodot Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella olivat tekstiili ja ompelu, puu ja rakennus, starttivalmennus, siivous sekä kahvila, ravintola ja catering (**Kuva 53**). Niitä oli kaikkia alueella enemmän kuin koko maassa. Suhteessa vähemmän oli tuotemyymälöitä, kiinteistöhuollon ja muun kunnossapidon, kierrätyksen, kuljetuksen ja alihankinnan ja kokoonpanotyön yksiköitä. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen muissa vastauksissa mainittiin muun muassa ruokapankki, digipaja, varasto, puhtaanapitopaja, luonto- ja liikuntapaja, viestintäpaja sekä pyörä-, pienkone- ja halkopajat.

Kuva 54. Nuorten työpajatoiminnan valmennusyksiköt Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020. Osuudet kaikista nuorten työpajatoimintaa alueella järjestäneistä toimijoista.

Kolmen vuoden vertailussa on nähtävissä joitain selkeitä muutoksia valmennusyksiköiden tyypeissä (**Kuva 54**). Starttivalmennusyksiköiden määrä tippui vuosien 2018 ja 2019 välillä 17 prosenttiyksikköä, mutta määrä nousi reilusti jälleen 2020. Kahvila-, ravintola- ja cateringpajojen määrä on kasvanut tasaisesti, ja samoin median ja mainonnan, taiteen, kierrätyksen, toimiston ja muun tyyppiset pajat ovat yleistyneet. Kiinteistöhuollon ja kunnossapidon, seinättömien pajojen, tietotekniikan ja tuotemyymälöiden pajatyypit ovat vähentyneet.

Vuonna 2020 kyselyssä olivat vaihtoehtoina myös luonto- ja ympäristö (36 %), peli (8 %) ja sosiaali- ja terveystajajat (4 %). Näitä ei ole otettu mukaan vuosivertailuun, koska aiempaa tietoa ei ole.

6.1. Haasteet nuorten työpajatoiminnassa

Vuonna 2020 nuorten työpajoilla oli monenlaisia haasteita. Suurimpina nousivat erityisesti koronapandemian aiheuttamat rajoitukset ja sen myötä muutokset, nuorten huono henkinen kunto, henkilöstö- ja resurssipula sekä yhteistyökumppaneihin liittyvät haasteet. Myös muita haasteita mainittiin.

Koronapandemian aiheuttamat haasteet olivat moninaiset. Suurin haaste oli rajoitusten aiheuttama etätyö ja siihen sopeutuminen. Nuorten sekä henkinen että fyysinen kunto heikkeni, mihin pajojen piti yrittää kehittää ratkaisuja sen parantamiseksi. Lisäksi pajojen toiminta oli vaikeaa, kun eri alueilla vallitsi erilaisia rajoituksia, mikä aiheutti hämmennystä. Pahimmillaan valmentautujat saattoivat jäädä kokonaan palvelusta pois, kun toiminta vaikeutui liikaa tai he pelkäsivät ryhmätoimintaa ja lähikontakteja.

”Koronan tuomat rajoitukset ovat haastaneet opettelemaan uusia toimintatapoja (teams, discord). Rajoitusten soveltaminen käytäntöön on ollut vaativaa (nuorten määrän rajoittaminen) Osalla nuorista on tilanteet huonontuneet radikaalisti (päihdeongelmat varsinkin keväällä 2020). Vuoden 2020 aikana on ollut myös haasteita nuorten etenemisessä pajalta oppilaitoksiin tai työelämään. Etävalmennukseen siirtyminen ei ole soveltunut osalle nuorista, koska kommunikointi etäyhteyksien välityksellä on haastavaa mikäli ei uskalla kirjoittaa tai puhua.”

”Erityisesti etänä on erittäin vaativaa rakentaa jokainen valmennuspäivä jokaiselle nuorelle sisällöltään sopivaksi, motivoivaksi, mielekkääksi ja eteenpäin vieväksi.”

”Koronan aiheuttaman poikkeusajan tuomat haasteet ovat olleet työpajatoiminnalle merkittäviä. Pandemian inhimillinen vaikutus nuoriin on valtavan suuri ja nuorten pahoinvointi on selkeästi lisääntynyt. Asiakkuuksien määrä on loppuvuodesta 2020 alkaen ollut voimakkaassa kasvussa ja valmennukseen tulevien nuorten elämäntilanteet ovat yhä haastavampia. Nuorten valmentautujien kasvava määrä voi aiheuttaa tulevaisuudessa haastetta ja se on huomioitavaa resursseissa. Pyrkimyksenä on taata, että nuorten työpaja kykenee ottamaan vastaan kaikki valmentautujat ketterällä aikataululla. Palvelut tullaan

tarjoamaan ilman jonoja, niin starttivalmennusta tuottaviin toimintoihin kuin seinättömään työpajaan. Koronaepidemian vuoksi myös seinättömässä työpajatoiminnassa on uudenlaisia haasteita. Työkokeilupaiikkojen löytäminen nuorille on vallitsevasta tilanteesta johtuen huomattavasti vaikeampaa.”

”Vuonna 2020 Korona on vaikeuttanut toimintaa huomattavasti. Osa asiakkaista on pelännyt kontakteja tämän vuoksi ja ryhmätoimintojen järjestäminen on ollut haasteellista. Osassa kuntia on ollut tiukkoja määräyksiä liittyen asiakkaiden tapaamisiin.”

Resurssipulassa näkyvät sekä osaamisen puutteet, tilojen pienuus että rahoituksen ongelmat. Pajojen valmentajat tarvitsevat jatkuvasti uutta osaamista, josta koettiin, ettei siihen saada välttämättä tarpeeksi koulutusta. Pienet tilat taas aiheuttavat ryhmiin ongelmia, eikä pajalle välttämättä voitu ottaa kaikkia valmennettavia. Lisäksi rahoituksen epävarmuus ja jatkuva avustusten ja sponsorointisopimusten haku rasitti nuorten pajojen työntekijöitä.

”Vuoden 2020 aikana toiminnassa oli henkilöstövaihdoksia ja koimme rekrytointivaikeuksia. Nuorisotyön ammattilaisia on haastavaa löytää työsuhteisiin. Alueellamme näkyy yhteisöpedagogi amk -koulutuksen puute. Olemme ratkaisseet haasteen ottamalla harjoittelijoita toimintaamme, joista on sitten saatu rekrytoitua "talon tavoille" oppineita työntekijöitä avoimiin paikkoihin. Tälläkin hetkellä meillä olisi kuitenkin tarve saada kahdelle työntekijälle täydennyskoulutuksena työhönvalmennuksen erikoisammattitutkinto. Pohjois-Pohjaanmaan alueella voisi tarjota ko. koulutusta pajojen henkilökunnalle maksuttomana, niin ettei kouluttajalle itselleen tai työnantajalle tule lisäkustannuksia koulutuksesta.”

”Pajalla olevien nuorten tilanteet ovat entistä haastavampia, jaksot ovat pidempiä, tuen tarve tiiviimpää ja siirtymät pajalta eteenpäin haasteellisia. Kunnassa ei ole riittävästä sellaisia palveluja nuorille, joiden tarpeessa he ovat, kuten esimerkiksi riittävät mielenterveyspalvelut.”

”Tällä hetkellä eniten haasteita aiheuttavat tilakysymykset. Kunnan starttipaja toimii niin sanotulla non stop -periaatteella, jonka vuoksi ripotellen saapuvat ryhmäläiset muuttavat ryhmädynamiikkaa ja sekoittavat muotoutuneita rooleja. Ohjaajilta tämä vaatii reagointia, havainnointia ja muuntautumiskykyä vallitsevaan tilanteeseen. Tällä hetkellä tilamme ovat liian pienet ja rajoittavat välillä toimintaamme häiritsevästi.”

”Haastavaa on jatkuva rahoituksen epävarmuus. Sopimuksia on saatu hyvin uusittua, mutta jatkuvat kilpailutukset (joilla hankitaan omarahoitusta työpajatoimintaan) vievät aikaa ja tuovat epävarmuutta.”

Nuorten kuntoon liittyvät haasteet kuvasivat tilannetta, jossa nuorten kunto on työpajojen kokemusten mukaan heikentynyt vuosi vuodelta. Lisäksi nuoret kokevat yksinäisyyttä ja ovat usein niin huonossa kunnossa, että jatko-siirtyminen muihin palveluihin tai työelämään on vaikeaa. Oman haasteensa loivat myös erityistarpeiset nuoret ja esimerkiksi nepsy-nuoret. Nuorten erilaiset

tilanteet ja se, että nuoret tulevat pajalle ”kesken kauden” aiheuttavat myös ryhmädynamiikkaan haasteita.

”Asiakkaiden tilanteet ovat usein monimutkaisia ja joihinkin, kuten päihde- ja terveysterveyspalveluihin on pitkät jonot. Asiakkaat tarvitsevat monialaista tukea, riittävän pitkäkestoisesti.”

”Haastavimmat nuoret asiakkaina, jotka eivät pysty sitoutumaan palveluihin.”

”Ahdistuneisuus, masentuneisuus ja yleinen näköalattomuus ovat kasvaneet voimakkaasti korona-aikana. Ne nuoret, jotka ovat olleet jo aiemmin huonossa tilanteessa/asemassa, ovat passivoituneet entisestään. Koronavuoden aikana on huomattu nuorten valmentautujien liikuntatottumusten muuttuvan. Useimmat jäävät täysin kotiin sisätiloihin ja ulkoilu jäi aivan minimiin, lähinnä kauppa-asioiden hoitamiseen. Moni nuori kertoikin vain makaavansa sängyssä ja selaavansa älypuhelinta. Etävalmennukseen lisättiin nopeasti myös live-osuus. Lähikokoonnot sisälsivät erilaista yhteisulkoilua, kuten pihapelejä työpajan pihalla, lenkkeilyä ja nuotiotapaamisia, turvavälit sekä terveysohjeistukset huomioiden.”

”Työpajatoiminnassa näyttäytyy valitettavan voimakkaasti myös yksinäisyyden kokemus, erityisesti nepsy-nuorten elämässä. Yksi nuoruusiän kehitystehtävistä on kasvaa kykeneväksi ihmissuhteisiin, ja yksinäisyys on aina uhka nuoren kehitykselle.”

”Ääriajattelu ja radikalisoituminen näyttäytyvät mahdollisesti lisääntyvissä määrin työpajan arjessa. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin sekä niihin liittyvien ilmiöiden tunnistaminen on tärkeää, jotta ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä voidaan tehdä ja ongelmiin tarttua. Osa ääriilikkeistä värvää aktiivisesti nuoria, joten tarvitaan tietoa radikalisoitumisesta. Muunsukupuolisuuden ja sukupuolisensitiivisyyden kysymykset ovat nuorille valmentautujille myös yhä enemmän ajankohtaisia.”

”Nuorten huonovointisuus lisääntynyt päihteiden käytön myötä. Huumausaineiden käytön yleistymisen myötä nuorten käytöksen muuttuminen.”

Haasteita koettiin myös yhteistyökumppaneiden kanssa.

”Asiakasohjautuvuus, erityisesti TE-palveluista.”

”TE-toimiston asiakasohjaus ja Ohjaamon puute. Nyt on kuitenkin lupauksessa, että ohjaamo olisi tulossa.”

”Vuonna 2020 korona toi haasteita. Oli huolehdittava turvallinen työskentely lähi- ja etätöissä oleville. Korona toi myös taloushaasteita. Lisäksi alueellamme ei tehty keväällä uusia kuntouttavan työtoiminnan päätöksiä, vaikka STM ohjeisti tekemään etävalmennukseen päätöksiä. Alueemme TE-palvelut tekivät omat tulkintansa, jotka eivät olleet asiakaslähtöisiä.”

Lisäksi haasteena oli vuoden 2021 aikana muuttuva lainsäädäntö.

”Rahoituksen riittävyys on korostunut koronavuoden jälkeen. Muuttuva lainsäädäntö, lakien paikallinen tulkinta ja viranomaispalvelujen pienet henkilöresurssit vaikuttavat suoraan omaan toimintaan ja palvelujen tarjoamismahdollisuuteen valmentautujille.”

”Uudet lait ja asetuksen. Yhteiskunnan muutokset.”

6.2. Onnistumiset nuorten työpajatoiminnassa

Kyselyssä työpajat kertoivat myös onnistumisista. Suuri onnistuminen pajoille oli onnistunut ja tehokas etätyöhön siirtyminen ja toimintaan mukautuminen koronarajoitusten ja -muutosten astuessa voimaan nopealla tahdilla.

”Etävalmennus onnistui hyvin. Onnistuimme tuottamaan monipuolista ja laajaa palvelua. Keräämämme asiakaspalautteen mukaa myös asiakkaat olivat tyytyväisiä etävalmennukseen. Opinnollistamistyö laajentunut.”

”Hassua kyllä varmasti suurin onnistumisemme löytyy samasta teemasta kuin suurin haasteemme. Pandemian myötä olemme pienen pakon edessä joutuneet kehittämään uusia palveluja täysin uuteen tilanteeseen. Yllätyimme siitä, miten varsinkin sosiaalisten tilanteiden peloista kärsivät nuoret saivat itselleen uudenlaisen äänen etäpalvelujen ja etätyöpajan kautta. Etäpalvelut saatiin pystyyn muutamassa päivässä, tästä kiitosta annamme ehdottomasti kaupunkimme päättäjille ja hallinnon esimiehille.”

”Nuorten taitopaja oli yksi niistä työpajoista, joka siirsi toimintansa verkkoon heti, kun koronaviruksen aiheuttama poikkeustila alkoi ja työpajahenkilöstön lomautusuhka poistui. Nuorten työpajan ryhmävalmennus alkoi nopeasti hahmottua täysin uudessa, virtuaalisessa ympäristössä. Melkeinpä yhdessä yössä työpajan työntekijöistä, etävalmennuksen amatööreistä, kuoriutui taitavia sisällöntuottajia sekä vaikuttavin keinoin nuoria tsemppaavia etävalmennuksen ammattilaisia.”

Nuorten työpajat saivat myös myönteistä palautetta ja arvostusta. Nuoret kohdattiin nopeasti ja tehokkaasti, vaikka tilanne oli haasteellinen. Nuorten kohtaamiset myös onnistuivat, ja monet saavuttivat elämässään paremman tilanteen. Suuri onnistuminen oli myös se, kun suurta panosta ja paljon valmennusta vaatinut nuori saatiin esimerkiksi töihin tai opintoihin. Nuorten työpajojen työntekijät saivat kokea, että työpaja on tärkeä ja merkityksellinen paikka nuorille jopa silloin, kun nuori kävi palvelussa vain hetken.

”Toiminnan erityistä onnistumista kuvaa edelleen se, että nuorten eteenpäin vieminen on toiminnan ydin ja kaikki nuoret voidaan ottaa vastaan nopeasti. Epidemiankin aika jokainen nuori kohdattiin yksilönä ja kaikki nuoret pääsivät palveluiden piiriin ripeästi.”

”Seinättömän työpajatoiminnan myötä työkokeilut ja nuorten työllistyminen yrityksiin sekä kunnan hallintokuntiin ovat moninkertaistuneet. Seinättömän työpajatoiminnan myötä myös kuntouttavan työtoiminnan määrä nuorten

aktiivinnissa on laskenut, ja työkokeilujen määrä on noussut. Nuorten työllisyyden aktiivinen kehittäminen on tietoinen valinta koko kunnassa ja se on keskeinen osa kunnan strategiaa. Tuloksia on jo tullut, mutta tavoitteet ovat edelleen korkealla.”

”Luottamuksen rakentaminen nuoriin, sillä he ovat yhteydessä pajajakson jälkeen ja kertovat kuulumisistaan sekä kysyvät tarvittaessa apua.”

” Nuoren elämänhallinnan paraneminen ja eteenpäin pääseminen elämässä. Verkostoyhteistyö ja hyvä työporukka.”

” Nuorilta saatu palaute on hyvää. Samoin yhteistyökumppaneilta saatu palaute on kannustavaa. Uusia yhteistyökumppaneita löytynyt. Uusia avauksia toiminnan kehittämiseksi tapahtunut, uusia työkaluja on otettu käyttöön, Työpajatoimintaa arvostetaan kunnassa.”

”Nuorten kohtaaminen, Nuorten toimintakyvyn kehittyminen, luottamuksellinen asiakassuhde, luonto- ja eläinavusteinen toiminta, nuorten yhteiset projektit pajalla, hyvä ja toimiva työyhteisö, joka on motivoitunut työhönsä.”

”Nuorten yksilöllisen tilanteen huomioiminen on edelleenkin toteutunut hyvin. Niissäkin tilanteissa, joissa nuori ei pysty sitoutumaan pajan yhteisöön, on hänelle pystytty tarjoamaan yksilötapaamisia. Olemme pystyneet sitoutumaan nuoriin niin hyvin, että hekin pystyvät sitoutumaan meihin. Valmennuspajan kaltainen toiminta antaa kohtaamispaikan ja osallistumismahdollisuudet myös niille nuorille, joiden toimintakyky on hauras.”

”Suurta valmennusta tarvinneiden nuorten sijoittuminen opiskelupaikkaan, uuteen työkokeiluun tai työpaikkaan. Yksilökohtaiset nuorten onnistumiset ja positiivinen kehitys, arjenhallinnan taitojen oppiminen, itsetunnon lisääntyminen ja oma-aloitteisuuden löytyminen. TE-palvelujen kanssa tehtävän yhteistyön tuloksena nuorten henkilökohtaiset tapaamiset.”

Tärkeässä ja onnistuneessa asemassa on ollut myös työtoverien tuki ja kannustus vaikeassa tilanteessa. Onnistumisia on tullut, kun työtä on tehty yhdessä opetellen, puhuen ja jakaen. Pajatyöntekijöiden osaaminen on karttunut ja myös opinnollistaminen on edennyt tehokkaasti.

”Vaikeinta ei ollut työergonomia, vaan henkinen hyvinvointi. Kaiken paineen, epävarmuuden, pelon ja lomautusuhan alla työntekijät ovat reagoineet koronan aiheuttamiin muutoksiin nopeasti ja joustavasti. Hyvä työyhteisö ja myötätuntoinen työilmapiiri auttoi ja auttaa jaksamaan. Kollegiaalinen tuki onkin noussut äärettömän merkitykselliseksi voimavaraksi poikkeusaikana. Työyhteisön tuki heijastuu kaikkiin, myös suoraan nuoriin valmentautujiin. Työnohjausta ei ole henkilöstölle aiemmin järjestetty, mutta tähän toivotaan muutosta, erityisesti koronatilanteen pitkittyessä.”

”Viikkorytmistä ja normiarjesta on pidetty tarkasti kiinni etänäkin, jotta nuoren valmentautujan arkirytmii pysyy säännöllisenä. Poikkeusoloissa säännöllisen päivärytmän tärkeys vain korostui ja tuo turvan tunnetta nuoren elämään. Korona-arjessa myös yhteyden tarve muihin ihmisiin voimistui ja koko ryhmän, mutta

erityisesti aikuisen työntekijän läsnäololla oli selvästi tilaus ja tarve. Digipajan toiminnassa on näyttäytynyt voimakkaiden tunteiden käsittelyt epätoivosta ahdistukseen, mutta siellä on koettu myös voimaannuttavaa yhdessäoloa ja välittämistä, onnistumisen ja uuden löytämisen iloa sekä riemua. Kaikissa teemoissa ja osioissa työntekijät sekä nuoret ovat tasavertaisia, kaikkien pitää tehdä yhteistyötä. Digivalmennuksessa korostuukin entisestään työntekijän innostava asenne ja esimerkillinen toiminta.”

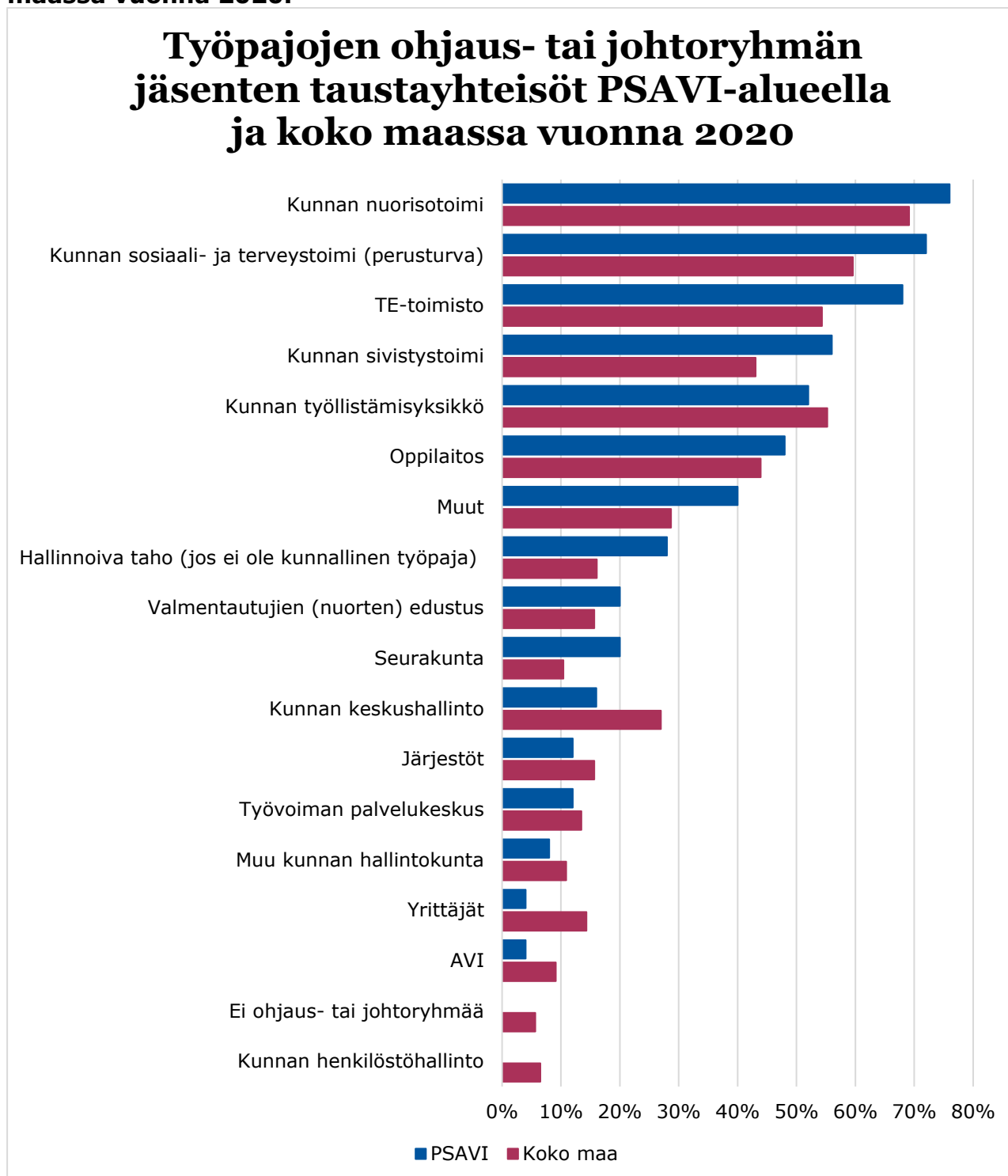
”Nuorten työpajan henkilöstöllä on soveltuvat koulutukset, tarkoituksenmukainen valmennusosaaminen ja yhtenäinen tahtotila. Vahvuutena näyttäytyy myös se, että henkilöstö on ammattitaitoista, luovaa sekä mukautumiskykyistä. Koulutuksen lisäksi työntekijöillä löytyy laajasti erilaisia osaamisalueita sekä vahvuuksia myös harrastuksista. Työntekijöillä on myös laaja paikallistuntemus ja hyvät verkostot. Harrastuneisuus ja paikallisverkostot tukevat suoraan työpajan toimintaa. Nuoren valmentautujan asioiden edistäminen ei ole sujuvaa ilman työntekijöiden onnistunutta vuorovaikutusta ja tietoista roolia yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Työpajan henkilöstön asenteena on saada yhdessä nuoria elämässä eteenpäin ja yhteinen ymmärrys siitä, että kaikki työskentely tapahtuu nuoria valmentautujia varten. Työpajan henkilöstö on ylpeä työstään sekä työpajasta ja uskoo siihen, mitä tekee ja luottaa tulevaan sekä toiminnan jatkuvuuteen. Työntekijät ovat sitoutuneet vetovoimaisen nuorten työpajan ja koko kuntakuivan vahvistamiseen.”

7. Työpajatoiminnan laatu ja kehittäminen

Nuorten työpajatoiminnan laatua ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioitaessa otetaan huomioon, miten nuoren mahdollisuudet sijoittua koulutukseen, työhön tai muuhun tarvitsemaansa palveluun työpajajakson jälkeen ovat parantuneet. Lisäksi nuorten työpajatoiminnan edellytyksenä on, että toiminta on tavoitteellista, merkityksellistä ja taloudellista. Nuorten työpajatoimintaa toteuttavan toimijan tulee hoitaa taloutta ja hallintoa hyvin. Nuorten työpajalla on oltava riittävä määrä valmentavaa henkilöstöä, jolla on tarkoituksenmukainen valmennusosaaminen. Nuorten työpajalla on oltava ympärivuotiseen toimintaan soveltuvat tilat ja varustus. Nuorten työpajatoiminnan järjestäjällä tulee olla toiminnan seuranta- ja arviointijärjestelmä, jolla voidaan todeta nuorten saama valmennuksen vaikutus. (Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta 211/2018)

Vuonna 2020 kunnan hallinnoimia työpajoja oli 56 % eli 14 kappaletta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoista. Rekisteröidyn yhdistyksen tai järjestön hallinnoimia oli 28 % eli seitsemän työpajaa. Säätiöiden hallinnoimia pajoja ja seutukunnan hallinnoimia yhteensä kolme, ja yksi paja ei ilmoittanut tietoa.

Kuva 55. Nuorten työpajojen ohjaus- tai johtoryhmän jäsenten taustayhteisöt Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

Alueen työpajojen ohjaus- tai johtoryhmän kuului useimmiten kunnan nuorisotoimen, kunnan sosiaali- ja terveystoimen, TE-toimiston, kunnan sivistustoimen ja kunnan työllistämisyksikön henkilöstöä (**Kuva 55.**). Näistä yhteisöistä tulevien osuus ohjausryhmän jäsenistä oli Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kaikissa työpajoissa suurempi kuin koko maassa. Sen sijaan esimerkiksi kunnan

keskushallinnon sekä yrittäjien osuus oli selvästi pienempi kuin koko maassa. Vuonna 2020 nuorisotyön edustaja oli 19 ohjaus- ja johtoryhmässä. Muita nuorten ohjaus- ja johtoryhmän mahdollisia jäseniä olivat 4H-yhdistys ja Autismiliitto.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen työpajoista 88 % oli laatinut kehittämissuunnitelman tai strategian. 68 prosentilla suunnitelma oli vähintään kahden vuoden mittainen. Keskimäärin suunnitelmien kesto oli kaksi ja puoli vuotta ja pisimmillään viisi vuotta. Suurin osa kehittämissuunnitelmista on hyväksytty joko työpajan ohjaus- tai johtoryhmässä (60 %) tai yhdistyksen tai säätiön hallituksessa (28 %). Neljällä pajalla suunnitelmaa ei ole hyväksytty tai ne eivät ilmoittaneet, onko suunnitelmaa laadittu.

Taulukko 2. Syitä sille, että nuorten työpaja ei voi ottaa vastaan kaikkia, jotka haluaisivat tulla mukaan toimintaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020 ja koko maassa vuonna 2020.¹⁶

Syitä sille, miksi paja ei voi ottaa vastaan kaikkia jotka haluaisivat tulla mukaan toimintaan	PSAVI 2017	PSAVI 2018	PSAVI 2019	PSAVI 2020	Koko maa 2020
Muu	12 %	20,8 %	19 %	4 %	16 %
Taloudelliset resurssit	8 %	4,2 %	8 %	8 %	7 %
Henkilöstön osaaminen	0 %	0,0 %	8 %	12 %	4 %
Valmentautujien päihdeongelmat, mielenterveystilanne tai terveystilanne	24 %	33,3 %	23 %	16 %	23 %
Liian vähän henkilökuntaa	20 %	16,7 %	8 %	20 %	18 %
Tilanpuute	16 %	16,7 %	15 %	24 %	21 %

Koko maassa 60 % työpajoista oli valmis ottamaan kaikki nuoret mukaan toimintaan vuonna 2020. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella tulos oli hieman korkeampi: 68 %. Suurimmat syyt sille, ettei nuoria voitu välttämättä ottaa mukaan toimintaa olivat valmentautujien päihdeongelmat, liian vähäinen henkilökunta tai tilanpuute (**Taulukko 2.**) Aiemmin valmentautujien päihdeongelmat, mielenterveystilanne tai terveystilanne olivat yleensä suurin syy siihen, ettei valmentautuja saanut paikkaa nuorten työpajalta. Ero vuonna 2020 voi johtua siitä, että muut ongelmat ovat tulleet esiin esimerkiksi koronatilanteen vuoksi. Avoimissa vastauksissa rajoitukset olivat myös muu syy:

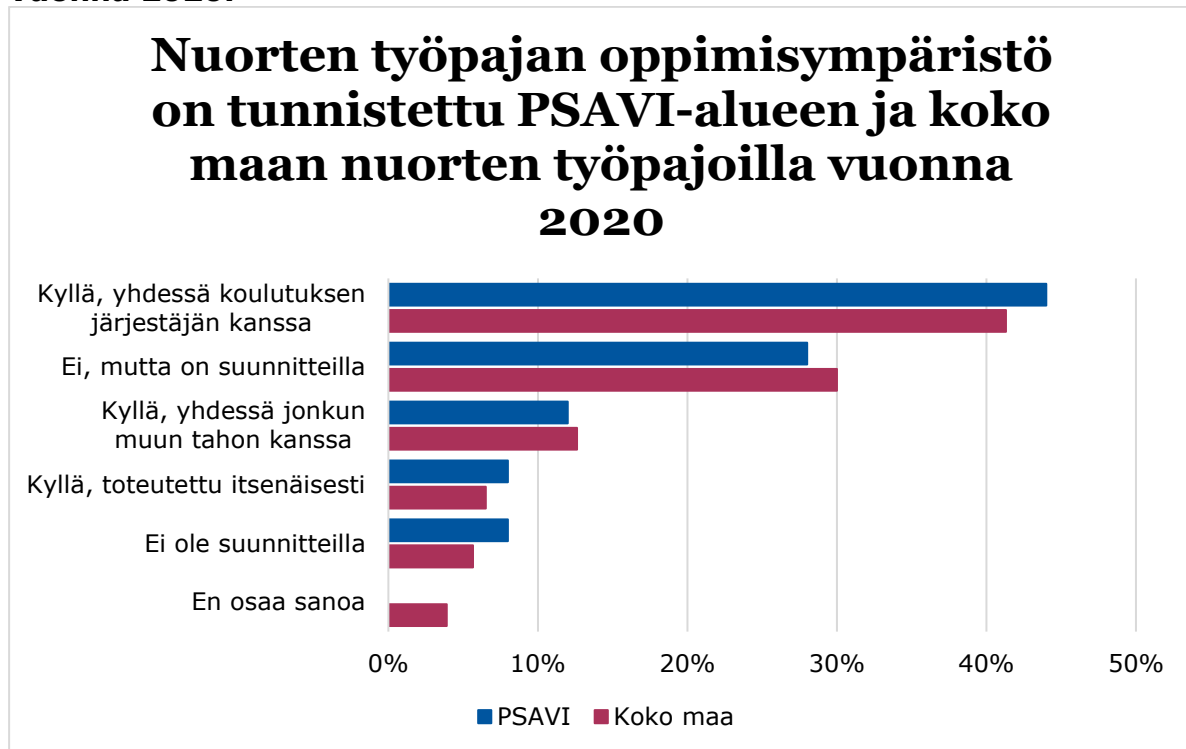
”Pandemia-rajoitusten aikana emme voineet ottaa valmentautujia, jotka eivät kyenneet osallistumaan etäpajalle.”

Aiempiin vuosiin verrattuna henkilöstön osaamisen puute on kasvava syy siihen, miksi Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ei ole voitu ottaa valmentautujia pajalle.

¹⁶ Prosenttiluku kuvastaa kyseisen syyn osuutta niistä nuorten työpajoista, jotka arvioivat, että eivät voi ottaa kaikkia halukkaita nuoria mukaan toimintaan.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen työpajoista 80 prosentilla (20 työpajaa) oli olemassa oma ehkäisevän päihdetyön ohjelma vuonna 2020. 16 % eli neljä pajoista seurasi kunnan ohjelmaa ja yhdellä ei ollut käytössä ohjelmaa lainkaan.

Kuva 56. Kuinka suuri osa nuorten työpajojen oppimisympäristöistä on tunnistettu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen oppimisympäristöt oli tunnistettu yhteensä 64 prosentissa nuorten työpajoista. 28 prosentissa pajoista tunnistaminen oli suunnitteilla. Vuonna 2019 oli 62 % oppimisympäristöistä tunnistettu, ja suunnitteilla se oli 31 % nuorten työpajoista. Valtakunnalliseen tasoon nähden tulokset ovat lähes samat: 60 % on tunnistettu ja suunnitteilla se on 30 prosentissa nuorten työpajoista. (**Kuva 56.**)

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 60 % työpajoista antoi nuorille valmentautujille osaamistodistuksen. Valtakunnallisesti osaamistodistuksia annettiin nuorille valmentautujille vain 47 % pajoista. Vuoden 2020 kyselyssä ei kysytty, annetaanko todistus kaikille, mutta pajat saattoivat ilmoittaa määrän, kuinka monelle todistus oli annettu. Määrä vaihteli 1–64 välillä. Osassa pajoista esimerkiksi starttipajalta sai osaamistodistuksen. Yleisin osaamistodistuksen muoto oli oppilaitoksen oma malli, joka jaettiin 28 % pajoista. Paikkaa käytettiin 20 % pajoista ja muita osaamistodistuksia 20 % pajoista. Muita olivat esimerkiksi pajan oma osaamistodistus tai asiakasjärjestelmän osaamistodistus (esim. Opitun, VAT tai WALMU).

Valmentautujille tarjotaan mahdollisuus ammatillisten tutkinnon osien suorittamiseen näytöllä valmennuksen aikana 60 % alueen nuorten työpajoista.

Yhteensä suorituksia ilmoitettiin 41, mutta kaikki ”kyllä”-vastauksen antaneet eivät ilmoittaneet suoritettujen osien määrää. Osassa nuorten työpajoista suorittaminen oli mahdollista, mutta suorituksia ei tullut lainkaan vuonna 2020.

Turvallisuussuunnitelman oli laatinut 96 % Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajatoimijoista. Tämä tarkoittaa, että vain yhdellä ei sitä ollut, ja kyseessä olevalla pajalla turvallisuussuunnitelma oli jo suunnitteilla. Työn laatua tarkkaileva malli oli 44 prosentilla eli 11 nuorten työpajalla. Käytetyimmät mallit olivat STL ja ISO. Muita mainittuja malleja olivat Halla-toiminnanohjausjärjestelmä, Sovari ja itse laadittu malli.

7.1. Valmentautujien vaikutusmahdollisuudet, palautejärjestelmät ja seuranta

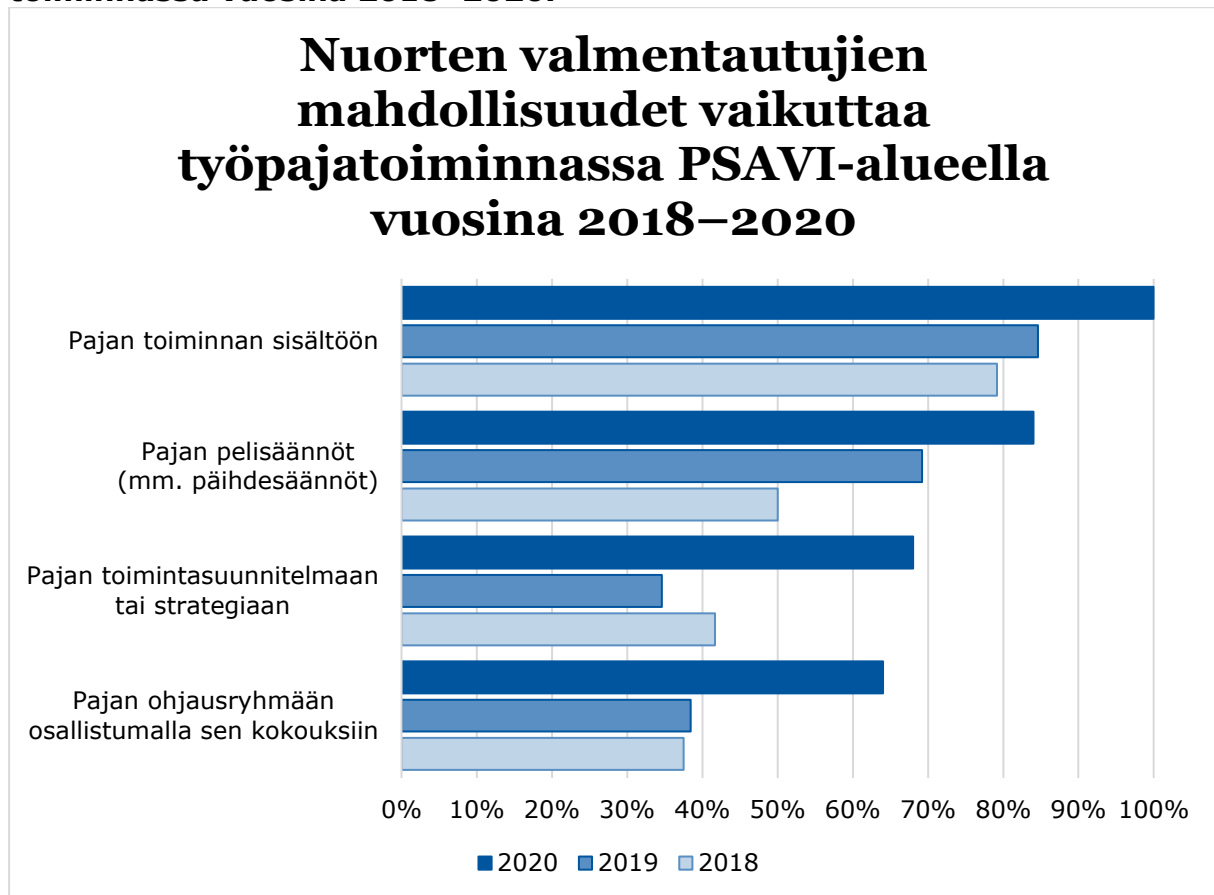
Työpajatoiminnan tarkoituksena on parantaa nuoren elämännhallintataitoja sekä edistää hänen kasvuaan, itsenäistymistään ja osallisuutta yhteiskuntaan (Nuorisolaki 1285/2016: 4 luku 13 §). Tämän vuoksi on tärkeää, että nuoret pääsevät vaikuttamaan nuorten työpajan toimintaan ja oppimaan samalla yhteiskunnan vaikuttamiskeinoja.

Kuva 57. Nuorten mahdollisuus vaikuttaa nuorten työpajatoiminnan sisältöön Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kaikki pajan nuoret pystyivät vaikuttamaan pajojen toiminnan sisältöön vuonna 2020. Nuorilla oli suuri vaikutusvalta myös pajan yhteisiin pelisääntöihin (84 %) ja usein myös toimintasuunnitelmaan (68 %). Harvimminkin (64 %) nuoret saattoivat vaikuttaa ohjausryhmään osallistumalla sen kokouksiin. (**Kuva 57.**)

Kuva 58. Nuorten valmentautujien mahdollisuudet vaikuttaa työpaja-toiminnassa vuosina 2018–2020.¹⁷

Nuorten vaikuttamisen mahdollisuudet ovat suurelta osin parantuneet vuodesta 2016 (**Kuva 58**). Erityisesti vuonna 2020 nuoret pystyivät vaikuttamaan pajan asioihin paljon aiempaa enemmän. Mahdollisuudet osallistua ohjausryhmän kokouksiin, päihdesääntöjen tekemiseen ja toimintasuunnitelmaan ovat tasaisesti parantuneet viime vuosina, ja pajan toimintasuunnitelman laatimiseen osallistuminen nousi ensi kerran sataan prosenttiin vuonna 2020.

Vuoden 2020 työpajakyselyssä kysyttiin myös ”Miten nuorten työpajatoimintanne edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia?” ja ”Miten nuorten työpajatoimintanne edistää nuorten kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa?”. Vastauksia tuli runsaasti molempiin kysymyksiin.

Vastausten mukaan nuoret pääsevät osallistumaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen monipuolisesti. He suunnittelevat toiminnan sisältöjä ja teemoja omien tarpeidensa mukaisesti. Heitä kuullaan, ja usein nuoret saavat antaa myös nimetöntä palautetta sen antamisen helpottamiseksi. Nuoret pääsevät osallistumaan tapahtumiin ja messuille sekä yritys- ja oppilaitosvierailuille, ja samalla he oppivat verkostoitumaan erilaisten ihmisten kanssa. He pääsevät käyttämään myös yhteiskunnan palveluja ja oppivat yhteiskunnan systeemien

¹⁷ Vuoden 2016 kohdalla ei kysytty mahdollisuutta vaikuttaa pajan päihdesääntöjen tekemiseen.

toiminnan. Nuoret saavat kokea olevansa osa ryhmää ja osallisuuden kokemus kasvaa.

Nuorten päivärytmi ja terveellisten elämäntapojen oppiminen kohenevat työpajatyöskentelyn myötä. Samalla heidän itsetuntonsa paranee ja elämänilo kasvaa. Heille kasvaa myös optimistisempi kuva tulevaisuudesta ja sen mahdollisuuksista, ja samalla he voivat alkaa rakentaa realistisia tavoitteita ja oppivat työskentelemään niitä kohti. Nuoret itsenäistyvät ja saavat kokea sen hyvänä asiana.

”Työpaja tarjoaa nuorille erittäin tärkeän paikan, jonka osana he voivat olla ja kokea näin osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Se lisää myös yhteiskunnan mittakaavassa osallisuuden kokemusta. Nuoret voivat vaikuttaa pajan toimintaan monin eri tavoin ja pajan kautta he linkittyvät myös muihin toimintoihimme, joiden myötä vaikuttamisen mahdollisuudet entisestään kasvavat.”

”Pajalla nuorten kokemusta oman elämän toimijana ja osallisuutta yhteiskuntaan pyritään lisäämään vaiheittain yksilövalmennuksen avulla nuoren kokemusta ja tahtoa kunnioittaen. Toiminnot suunnitellaan yhdessä nuoren kanssa siten, että ne tukevat nuoren omia toiveita ja tarpeita. Yhdessä tehden joko yksilövalmentajan kanssa tai ryhmässä saavutetaan monia osallisuutta lisääviä elementtejä. Vuorovaikutus pohjautuu keskusteluun ja motivoivan haastattelun periaatteisiin.”

”Nuoria tuetaan esimerkiksi itsenäiseen asiointiin virastoissa keskustelujen ja tarvittaessa konkreettisen tuen kautta. Nuorten kanssa etenkin ryhmäkeskusteluissa tuodaan esille ajankohtaisia yhteiskunnallisia aiheita ja nuorten kanssa seurataan eri medioissa tapahtuvaa uutisointia. Tavoitteena on medianlukutaidon kehittyminen ja nuorten kiinnostuminen omien vaikuttamismahdollisuuksiensa löytämisestä. Työpajajaksolla harjoitellaan työelämän pelisääntöjä ja opetellaan käytännössä esimerkiksi työhakemusten kirjoittamista. Nuoret tutustuvat erilaisiin aloihin eri työtehtävien kautta ja myös käymällä tutustumassa paikallisissa oppilaitoksissa sekä yrityksissä ja yhdistyksissä.”

Kuva 59. Nuorten työpajoilla käytössä olevat asiakaspalautejärjestelmät Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

Asiakaspalautteen keräämiseen nuorten työpajoilla on monenlaisia keinoja. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella lähes kaikkien nuorten (92 %) kanssa käytiin henkilökohtaisia keskusteluja vuonna 2020. Myös loppuhaastattelu tehtiin 88 prosentille nuorista. **(Kuva 59.)** Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kaikki asiakaspalautejärjestelmät olivat useammin käytössä kuin koko maassa. Kaikilla pajoilla oli käytössä vähintään yksi asiakaspalautejärjestelmä. Muita käytössä olevia järjestelmiä olivat esimerkiksi omat palautekyselyt sekä kuntouttavan työtoiminnan itsearviointi ja työvalmentajan arviointi -lomakkeet tai kunnan oma palvelu.

Kuva 60. Nuorten työpajoilla käytössä olevat asiakaspalautejärjestelmät Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

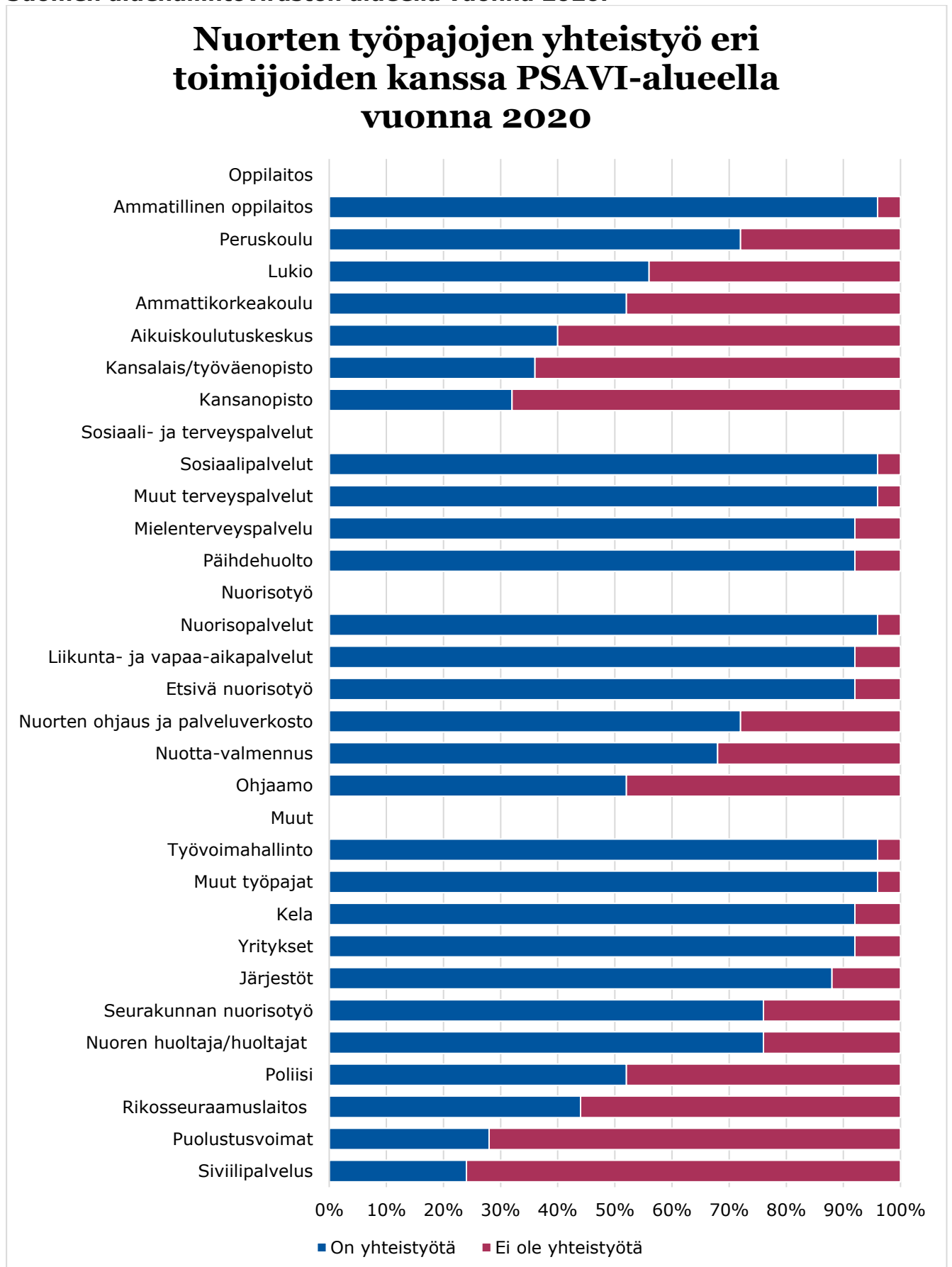
Vuosina 2018–2020 palautejärjestelmien käyttämisessä on tapahtunut jonkin verran suurehkojakin muutoksia. Henkilökohtaisten keskustelujen osuus nousi vuonna 2019 sataan prosenttiin, mutta laski jälleen 2020 yhteensä 92 prosenttiin. Sovarin, palautelaatikon ja muiden asiakaspalautejärjestelmien käyttö on kasvanut tasaisesti. TE-toimiston ja työpajan oman lomakkeen käyttö taas on vaihdellut eri vuosina. Asiakasjärjestelmän oman palautelomakkeen kohdalla annettiin aiempina vuosina vaihtoehdoksi vain VAT-lomake. Tämän takia vuoden 2020 tulos on huomattavasti suurempi kuin aiemmin. (**Kuva 60**).

Nuorten työ- ja toimintakyvyn seuranta on tärkeä osa nuorten työpajojen toimintaa. Kaikilla 25 pajalla oli käytössä jokin seurantaohjelma vuonna 2020. Suurimmalla osalla kyseinen ohjelma on PARty. Neljällä oli käytössä jokin muu ohjelma, joka on linkitetty PARtyyn, ja yhdellä jokin muu ohjelma. Kolmella työpajalla tämä muu ohjelma oli molemmissa vastauksissa WALMU ja yhdessä kunnan oma ohjelma.

7.2. Yhteistyö

Valtionavustusta myönnettäessä nuorten työpajatoiminnan laadun ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnissa otetaan huomioon yhtenä osana työpajan palvelukyky sekä kohderyhmältä ja yhteistyöverkostolta saatu palaute (Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta 211/2018). Lisäksi nuorisolain 13 §:ssä nuori tulee työpajalle pääsääntöisesti viranomaisen tai julkista tehtävää hoitavan ohjaamana. Ilman yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ei tällaista ohjautumista tapahdu.

Kuva 61. Nuorten työpajojen yhteistyö eri toimijoiden kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2020.¹⁸

Vuonna 2020 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajat tekivät yhteistyötä runsaasti eri toimijoiden kanssa. Kaikki vastauksen antaneet pajat tekivät yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten, sosiaali- ja muiden terveystalvelujen, nuorisopalvelujen sekä työvoimahallinnon ja muiden työpajojen kanssa (**Kuva 61.**). Yksi paja ei antanut tietoja. Vähiten yhteistyötä tehtiin kansanopiston, siviilipalvelun, puolustusvoimien ja rikosseuraamuslaitoksen kanssa.

Kirjallisia sopimuksia yhteistyöstä tehdään edelleen harvoin. Useimmin sopimus tehtiin ammatillisen oppilaitoksen kanssa, kun 48 % pajalla oli sopimus. Seuraavaksi eniten sopimuksia tehtiin ammattikorkeakoulujen (32 %) ja sosiaalipalvelujen sekä työvoimahallinnon kanssa (molemmat 28 %). Harvimminkin kirjallinen sopimus tehtiin lukion ja puolustusvoimien kanssa (molemmat 0 %).

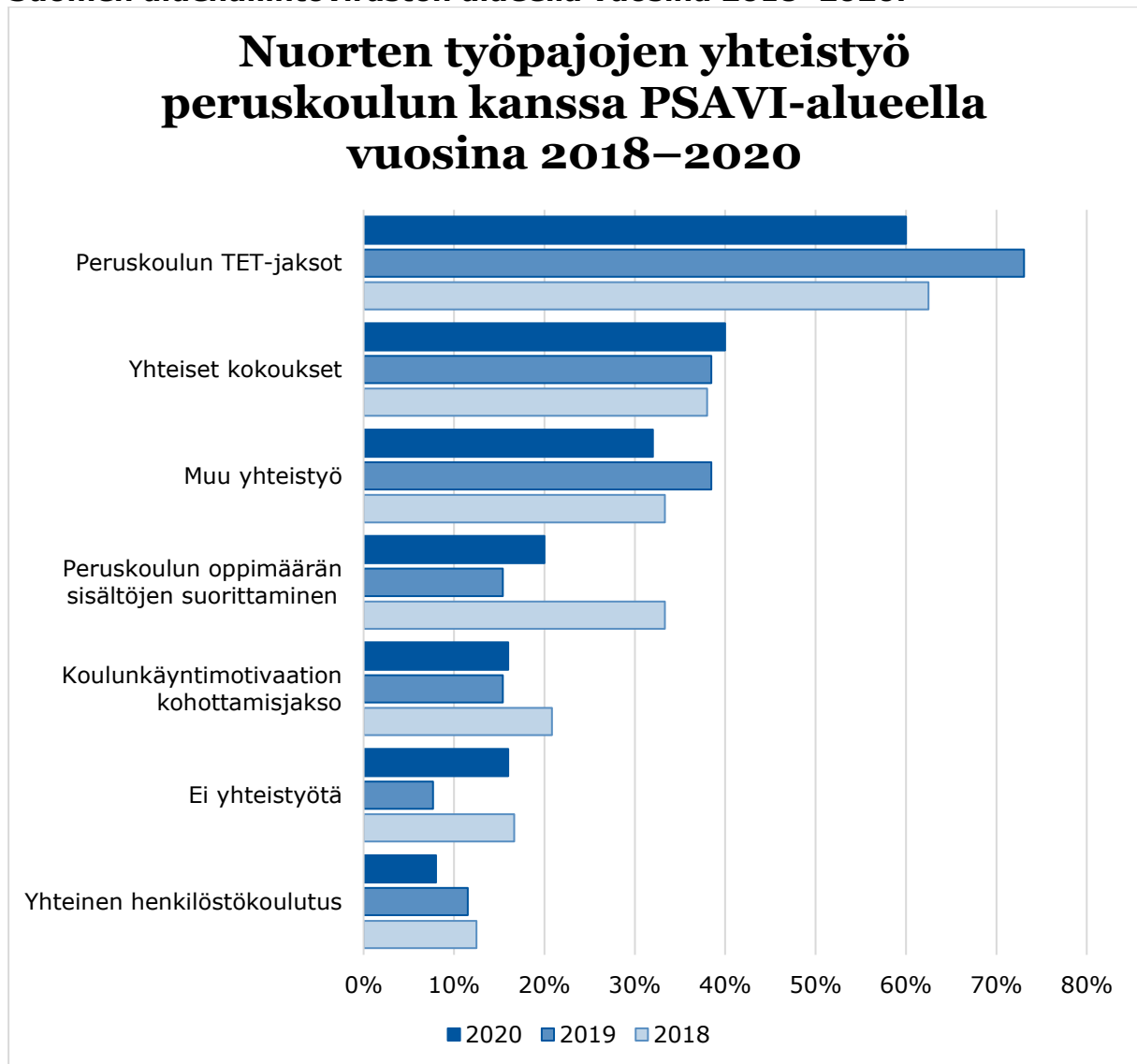
Nuorten työpajoilla oli monia erilaisia tarpeita yhteistyön kehittämiseksi. Usein yhteistyö kunnan eri toimijoiden kanssa toimii ainakin jollain tasolla, mutta ongelmakohtiakin löytyy. Eri kunnissa ne voivat olla hyvin eri paikoissa. Yhteisen ajan löytäminen voi yleisesti olla haastavaa. Koronan vaikutuksesta myös lähitapaamisia kaivattiin jo enemmän kuin mitä vuonna 2020 oli mahdollista järjestää. Mielenterveys- ja sosiaalityön kanssa kaivattiin myös lisää yhteistyötä ja palvelujen saatavuutta, ja asiakasohjauksessa koettiin puutteita. Aloitteita yhteistyön tekemiseen kaivattiin sekä työpaja- että yhteistyökumppani-aloitteisesti. Yleisesti tiedonkulku, lakiuudistuksista tiedottaminen ja lakien ja säädösten käyttöönotto koettiin myös haasteellisiksi. Erityisesti koulujen kanssa toivottiin tiiviimpää yhteistyötä uuteen oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyen. Se kuitenkin todettiin, että opinnollistaminen on alkanut hienosti, joskin sitäkin tulee vielä kehittää edelleen.

Kuva 62. Nuorten työpajojen yhteistyö peruskoulun kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

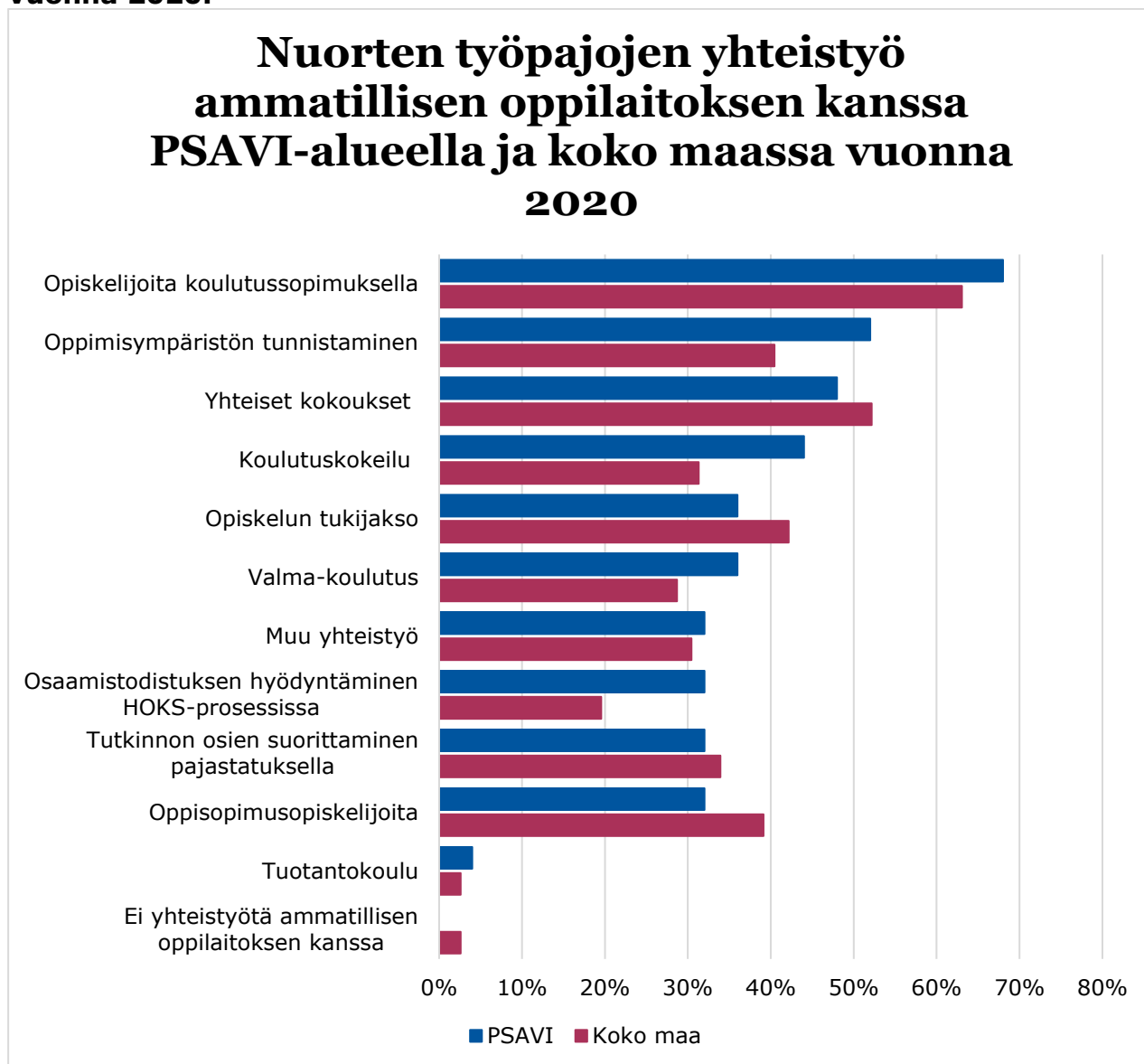
Peruskoulun kanssa tehtiin eniten yhteistyötä TET-jaksojen kanssa (**Kuva 62**). Myös yhteiset kokoukset olivat yleisiä. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella tehtiin yleisesti enemmän yhteistyötä kuin koko maassa. Valtakunnallisesti vain se, että työpaja ei tee yhteistyötä peruskoulun kanssa oli yleisempää kuin Pohjois-Suomen alueella. Syyt siihen, ettei peruskoulun kanssa tehty yhteistyötä olivat se, ettei pajalla ollut peruskouluikäisiä nuoria tai palvelu oli tarjolla muualla. Muita yhteistyömuotoja olivat LANU-tiimi, JOPO-yhteistyö, nepsy-valmennus, yhteiset tilat, tutustumiskäynnit pajalla ja vanhempainillat.

Kuva 63. Nuorten työpajojen yhteistyö peruskoulun kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020.

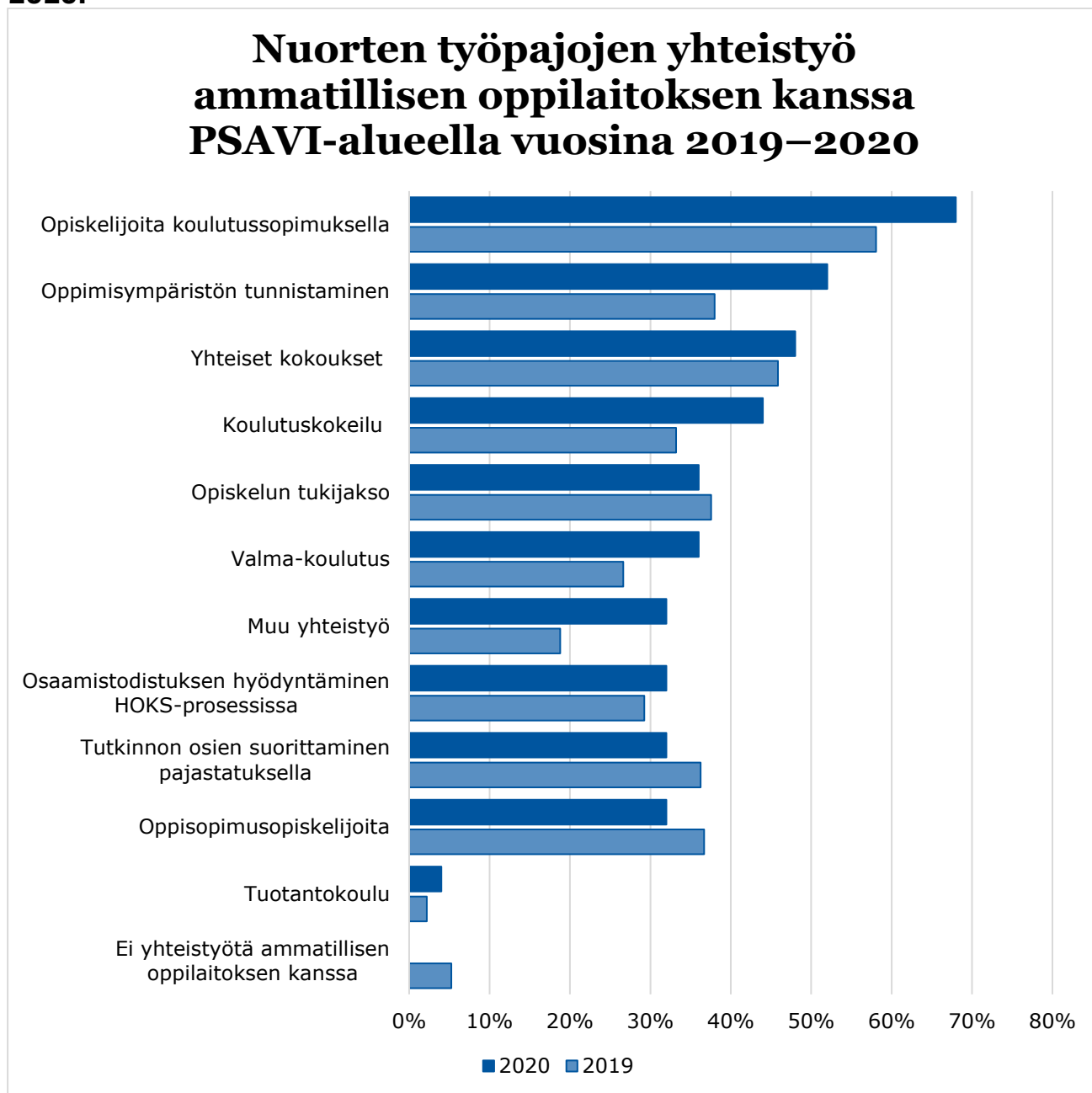
Vuosivertailussa (**Kuva 63.**) näkyy, että peruskoulun TET-jaksot ovat edelleen kasvattaneet suosiotaan yhteistyömuotona peruskoulujen kanssa. Yhteiset kokoukset ovat vähentyneet viimeisen kolmen vuoden aikana. Muun yhteistyön, peruskoulun oppimäärän sisältöjen suorittamisen ja yhteisten henkilöstökoulutusten määrä on vaihdellut edeltävien vuosien aikana.

Kuva 64. Nuorten työpajojen yhteistyö ammatillisen oppilaitoksen kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

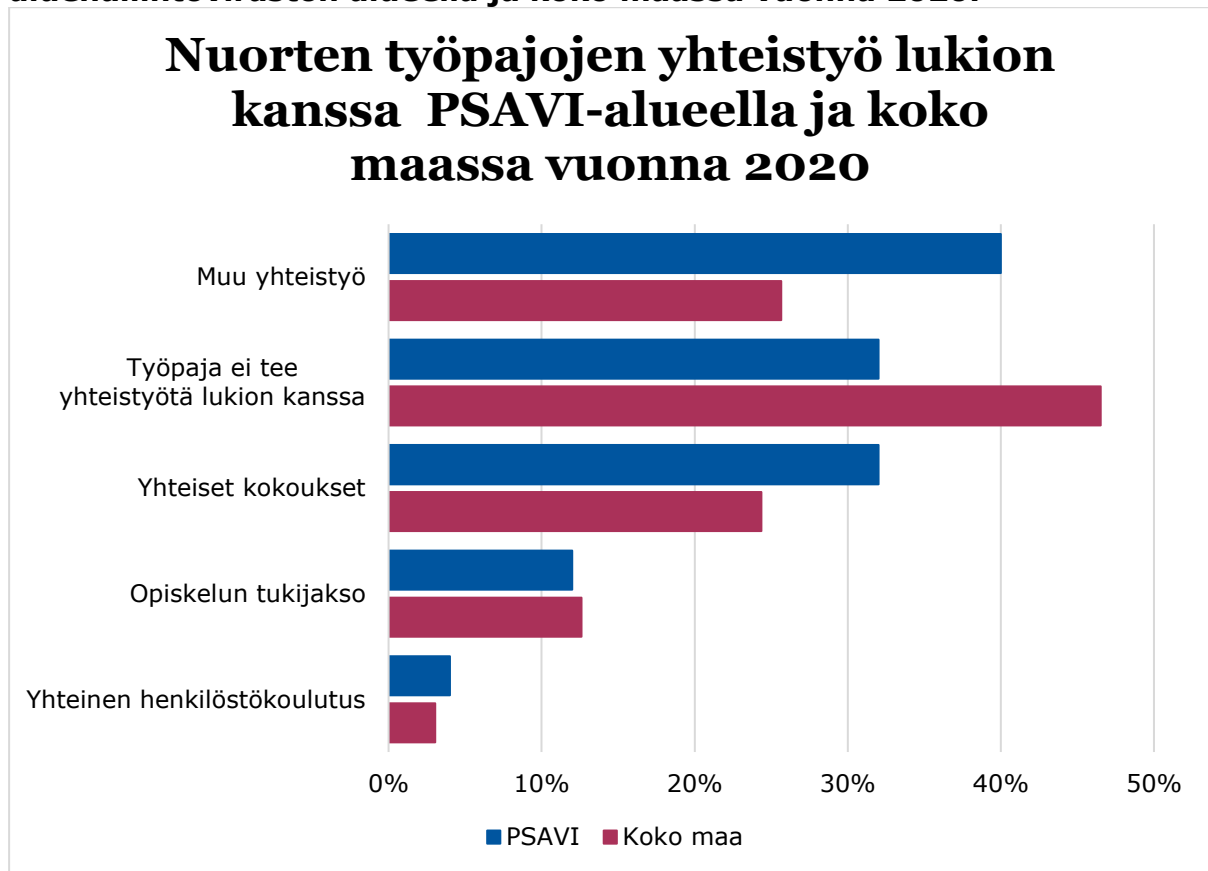
Vuonna 2020 yhtä lukuun ottamatta kaikki Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajat tekivät yhteistyötä ammatillisen oppilaitoksen kanssa (**Kuva 64.**). Yleisin käytetty yhteistyömuoto oli koulutussopimus eli työelämässä oppiminen. Sitä käytettiin hieman useammin kuin valtakunnallisesti. Myös oppimisympäristöjen tunnistaminen oli suositumpi kuin koko maassa, samoin koulutuskokeilu ja oppimistodistuksen käyttö HOKS-prosessissa. Yhteiset kokoukset, opiskelun tukijakso, tutkinnon suorittaminen pajastatuksella ja oppisopimusopiskelijana oleminen olivat harvinaisempia Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kuin koko maassa. Muun yhteistyön kerrottiin olevan ohjausryhmäyhteistyötä, nuorten työpajatoiminnan esittely opiskelijoille, opon palvelut, muut vierailut ja tutustumiset, verkostoyhteistyö sekä vanhempainillat.

Kuva 65. Nuorten työpajojen yhteistyö ammatillisen oppilaitoksen kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2019–2020.

Vuoden 2019 kyselyyn oli ammatillisia oppilaitoksia koskevia vaihtoehtoja uudistettu hyvin paljon. Tämän vuoksi **Kuva 65.** on tietoja vain kahdelta vertailuvuodelta. Koulutussopimuksen, koulutuskokeilun ja muun yhteistyön määrät kasvoivat eniten vuoden 2020 aikana: erot olivat yli kymmenen prosenttiyksikköä jokaisen kohdalla.

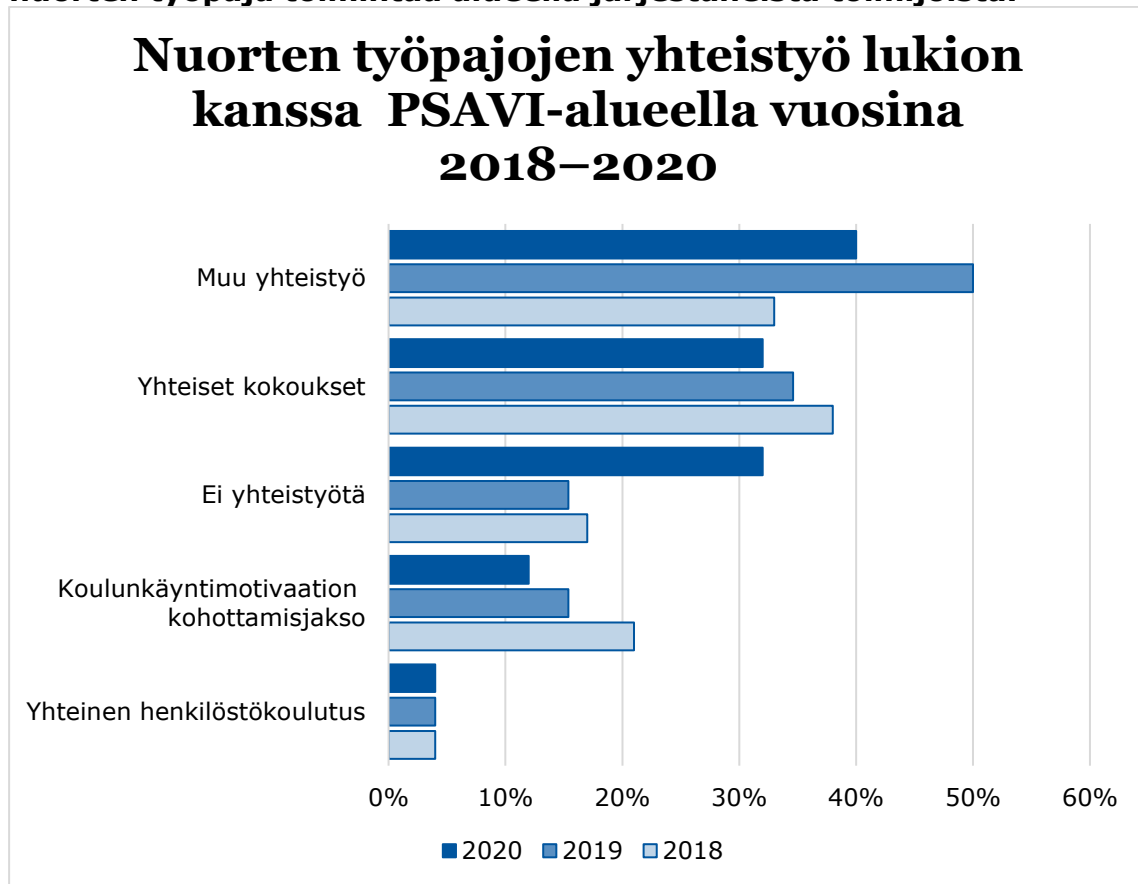
Kuva 66. Nuorten työpajojen yhteistyö lukion kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2020.

68 % Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoista teki yhteistyötä myös lukioiden kanssa vuonna 2020, mikä oli 15 prosenttiyksikköä useammin kuin valtakunnallisesti (

Kuva 66.) Yleisin yhteistyömuoto olivat muut yhteistyötavat, joita järjesti 40 % pajoista. Niitä kerrottiin olevan esimerkiksi koulunkäyntimotivaation kohottamisjakso, ammatinvalinnanohjaus, LANU-tiimin yhteistyö, valmentautujien opiskelun suunnittelu, toiminnan esittelyä opiskelijoille sekä verkostoyhteistyö tarvittaessa, opon palvelut, numeronkorotukset ja lukio-opintojen suorittaminen pajalla. Noin kolmasosa pajoista järjesti yhteisiä kokouksia lukioiden kanssa.

Kuva 67. Nuorten työpajojen yhteistyö lukion kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2020. Osuudet kaikista nuorten työpaja toimintaa alueella järjestäneistä toimijoista.

Vuonna 2020 yhteistyö lukion kanssa väheni huomattavasti Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella (**Kuva 67.**). Tähän on voinut vaikuttaa koronapandemian vuoksi asetetut rajoitukset ja väliaikainen pienempi tarve yhteistyölle. Kuten usein aiempina vuosina, ovat muut yhteistyömuodot jälleen yleisin yhteistyön muoto. Yhteisten henkilöstökoulutusten määrä on säilynyt hyvin samana tarkasteluvuosien aikana. Yhteistä henkilöstökoulutusta on yhteistyömuodoista vähiten, mutta kuitenkin tasaisesti joka vuosi.

8. Palaute kyselystä

Työpajakyselyn lopuksi työpajat saivat antaa palautetta kyselystä. Iso osa kiitteli rahoituksesta tai piti kyselyä hyvänä. Kuitenkin myös kritiikkiä ja kehitysehdotuksia tuli. Kritiikistä selvimmin nousi ylös toive siitä, että kyselyä määriteltäisiin tarkemmin. Vastauksissa näkyy, että työpajalaisia harmittaa, etteivät vastaukset voi vuoden 2020 tuloksen pohjalta olla yhtä hyviä kuin aiemmin, kun esimerkiksi yhteistyötä ei voitu tehdä, joten sen arvosanatkin jäivät heikommiksi.

”Kysely on mennyt hyvään suuntaan kaiken kaikkiaan. Enää ei ole niin paljon päällekkäisyyttä nuorten pajan raportoinnin kanssa. Kysely on edelleen aika pitkä, joten sitä voisi vielä hieman kriittisesti tarkastella ja mahdollisuuksien mukaan hieman lyhentää. Vastaamista nopeuttaa kuitenkin useat monivalintakysymykset, mikä on hyvä asia.”

”Tämä on hyvä aikaisempiin vuosiin verrattuna.”

”Tärkeä kysely, tiedon keräämisen lisäksi laittaa myös meidät työntekijät pohtimaan oman työn kehittämiskohtia.”

”Jatkossa, olisi hyvä, jos lomakkeen saisi etukäteen täytettynä edellisen vuoden vastauksilla - toimintamme muuttuu vuosittain vain vähän, joten se helpottaisi, kun samoja asioita ei tarvitse toistaa, vaan pohjassa olisi jo valmiina tiettyjä asioita. Vastaaminen voisi olla näppärää myös AVI sähköisessä järjestelmässä, johon vastaukset voisivat jäädä itselle talteen.”

”Kaikki kentät, joihin kirjoitetaan tekstiä, pitäisi olla laajennettavia.”

”Kiitos kyselystä ja sen kehittämisestä. Näin korona-ajassa kyselyyn vastaaminen oli aiempaakin työläämpää, koska epidemian aiheuttama epävarmuus on edelleen läsnä. Kysely toimii kuitenkin aina hyvänä toiminnan arvioinnin sekä kehittämisen tsekkauslistana, varsinkin näin poikkeusoloissa. Sivuilta toiselle siirtyminen voisi olla edelleen ketterämpää. Eli ei tarvitsisi siirtyä sivu kerrallaan, jos käy johonkin lisäämässä jotain, tai tarkastamassa jotain osiota. Huomiona myös, että jos aikataulullisesti on mahdollista, niin kyselyn palautus olisi armeliaampi eri aikaan kuin työpajatoiminnan raportointi. Kyselyn palautus olisi toivottavaa esim. 15.3. mennessä, koska työpajatoiminnan raportointi on 28.2. mennessä.”

”Kyselylomakkeella tulisi tarkentaa ja käydä selvemmin esiin kysytäänkö yleisesti pidemmältä aikajaksolta asioita vai juuri kyseisen vuoden ajalta. Esim. onko yhteistyötä jonkin tahon kanssa, koska juuri kyseltävänä vuonna ei ole tehty, mutta aiemmin on.”

”Yhteistyökyselyssä ei tiennyt, että oliko kyse siitä, että onko koskaan ollut yhteistyötä, tai onko tällä hetkellä. Jos joskus oli ollut yhteistyötä, mutta ei tällä hetkellä, niin silloin ei mielestäni voi antaa yhteistyöstä hyvää arvosanaa, koska yhteistyötä ei nyt ole.”

Lähteet

Finlex: *Nuorisolaki*. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Finlex: *Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä- ja politiikasta*.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180211> <http://nuorisotilastot.fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö: *Työpajatoiminnan arviointikysely 2020*.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2020). *Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023*.

Tilastokeskus: *Väestörakenne, Väestö iän (1-v.) ja sukupuolen mukaan alueittain, 1972–2020*.

https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/statfin_vaerak_pxt_11re.px/table/tableViewLayout1/

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Oulu

2021